

OPINÄYTETYÖ

YLEISÖTYÖN PROFESSIO

Turun museokeskuksen yleisötyön
määrittely ja selkeyttäminen organisaation sisällä

Tuula Hänninen

Kulttuurituottaja YAMK

(30 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

(muodossa 6/2022)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaja YAMK

Tekijä: Tuula Hänninen

Opinnäytetyön nimi: YLEISÖTYÖN PROFESSIO. Turun museokeskuksen yleisötyön määrittely ja selkeyttäminen organisaation sisällä.

Sivumäärä: 80 ja 18 liitesivua

Työn ohjaaja: Minna Hautio, HUMAK

Työn tilaaja: Mika Väyrynen, Turun museokeskus

YLEISÖTYÖN PROFESSIO. Turun museokeskuksen yleisötyön määrittely ja selkeyttäminen organisaation sisällä.

Yleisötyö läpi leikkaa koko museoiden toimintaa, mutta sen ytimessä yleisötyön ammattilaiset sitouttavat yleisöjä museoiden sisältöihin muun muassa pedagogisin ja tapahtumatuotannollisin keinoin. Tavallisia yleisötyömuotoja Turun museokeskuksessa ovat opastukset, tapahtumat, työpajat, kurssit ja koronapandemian aikana noussut digitaalinen yleisötyö.

Turun museokeskuksen museot ovat Apteekkimuseo ja Qwenselin talo, Biologinen museo, Kuralan Kylämäki, Luostarinmäen museokortteli, Turun linna, Turun kaupungin taidemuseo WAM ja Brinkkalan galleria. Yleisötyöyksikön laaja tehtäväkenttä on osoittautunut välillä sekavaksi ja sen päämäärä on hukassa. Opinnäytteen tavoitteena oli määritellä ja selkeyttää Turun museokeskuksen yleisötyön ydintä ja sanoittaa työn haasteita. Tietoperustana selvitettiin Turun kaupungin organisaation vaikutusta museopalveluiden työhön. Työssä on selvitetty sekä yleisesti museoiden yleisötyön historiaa että Turun museokeskuksen yleisötyön historiaa ja sitä, mitä ne ovat nyt. Aineistona on käytetty yleisötyöhön liittyvää kirjallisuutta, seminaariaineistoja, artikkeleita.

Tutkimusmenetelmistä yhteiskehittäminen yleisötyöyksikön työpajatoiminann kautta oli työn perusta. Lisäksi menetelminä olivat vertailukehittäminen KAMU Espoon kaupunginmuseon Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilista -hankkeessa ja kyselyt yleisötyöyksikölle.

Työpajoissa käsiteltiin Turun museokeskuksen yleisötyön heikkouksia ja vahvuuksia, yleisötyössä käytettyjä termejä, unelmien yleisötyötä, yleisötyöhön vaikuttavia kaupunkiorganisaation strategioita ja ohjelmia, yleisötyön professiota ja koulutusta.

Työn tuloksena selvensimme haasteita, joita Turun museokeskuksen yleisötyöhön liittyy, kuten kaupunkiorganisaation jäykkyys ja hierarkiat, markkinointiviestinnän haasteet ja museon yleisötyön laajat tehtäväkuvat. Yhteiskehittämisen tuloksena laadittiin Turun museokeskuksen yleisötyön professiokaavio.

Asiasanat: museot, yleisötyö, museopedagogiikka, yhteiskehittäminen, strategiat, yleisötyöpolitiikka, professiot

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management; Master's Degree

Author: Tuula Hänninen

Title: PROFESSION OF AUDIENCE ENGAGEMENT. Specification and clarification of audience engagement inside the organization of the Museum Centre of Turku.

Number of Pages: 80 and 18 attachment pages

Supervisor: Senior Lecturer Minna Hautio HUMAK

Commissioned by: Intendant Mika Väyrynen Museum Centre of Turku

---

PROFESSION OF AUDIENCE ENGAGEMENT. Specification and clarification of audience engagement inside the organization of the Museum Centre of Turku.

Audience engagement or audience development contains all the museum work. At the center is though interaction of audiences and the museum workers who commit people for example with pedagogy and events. General forms of audience engagement in Museum Centre of Turku are guidance, events, workshops, courses and digital contents.

The museums owned by the City of Turku are Pharmacy Museum and the Qwensel House, The Biological Museum, Kylämäki Village, Luostarinmäki, Turku Castle, WAM Turku City Art Museum and The Old Great Square. Occasionally this wide field of audience development has proved complicated. The purpose of the work can be missing. The aim of this thesis was to clarify and define the core profession of audience engagement in the Museum Centre of Turku.

The theoretical section consist of Turku City administration affect to the city museums. Theoretical base has clarified history and present of audience development in museums both nationally and internationally. As a field of work audience engagement has opened up through professional literature and seminar materials but also articles related to the subject. This thesis was a between case study and activity analyze. Different research methods that been used were survey and community based-development which contained workshops with curators of audience engagement in Museum Centre of Turku. Bechmarking target was KAMU Espoo City Museum Impact and Sustainability – A framework for Creating an Audience Engagement Policy.

Workshops handled strengths and weaknesses of audience engagement in Museum Centre of Turku. There were depute about terms used in the field. Meaningful at work was discussed and city strategies and programs had been gone through. Finally, it has been discussed what education is needed in the field.

The results brought out challenges with stiffness and hierarchy of Turku city organization. Attention needed to be paid to the challenges of communications and marketing in the future. The working field of audience engagement is very wide and therefore complicate to define. Benchmarking gave practices towards a shared audience engagement policy. As a result of community besed-development was drawn up a profession profile of audience engagement in the Museum Center of Turku.

Keywords: museums, audience engagement, pedagogi, community based-development, strategies, audience engagement policy, professions

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
2	MUSEOPALVELUT TURUN KAUPUNKIORGANISAATIOSSA.....	8
	2.1 Vapaa-ajan palvelukokonaisuus	9
	2.2 Turun kaupungin museopalvelut	10
	2.3 Näyttely ja yleisötyö vastuualue	12
3	MUSEOIDEN YLEISÖTYÖN KEHITYKSESTÄ.....	13
	3.1 Museoiden yleisötyö nyt.....	16
	3.2 Yleisötyö Turun museokeskuksessa nyt	18
	3.2.1 Yleisötyö Apteekkimuseo ja Qwenselin talossa.....	19
	3.2.2 Yleisötyö Biologisessa museossa	20
	3.2.3 Yleisötyö Kuralan Kylämässä	21
	3.2.4 Yleisötyö Luostarinmäen museokorttelissa.....	23
	3.2.5 Yleisötyö Turun linnassa	24
	3.2.6 Yleisötyö WAMissa	25
	3.2.7 Muu yleisötyö	26
4	TUTKIMUSMENETELMÄT JA AIKATAULU	28
	4.1 Työpaja 1. Alustava kysely ja termitehtävä.....	30
	4.1.1 Kyselyn läpikäynti.....	31
	4.1.2 Termitehtävä.....	37
	4.2 Työpaja 2. Paras yleisötyö ikinä!.....	40
	4.2.1 Yleisötyön muodot ja mikä erottaa ne museon kaiken kattavasta yleisötyöstä..	44
	4.3 Työpaja 3. Strategiat ja hallintohierarkiat.....	46

4.3.1	Turun kaupunkistrategia	47
4.3.2	Kaupunkistrategiaa toteuttavat ohjelmat	49
4.3.3	Vapaa-aikatoimialan strategia 2021	49
4.3.4	Turun museokeskuksen strategia	51
4.4	Työpaja 4. Vertailukehittäminen	53
4.4.1	Haastattelu	53
4.4.2	Muistilista-hankkeen työpajat.....	56
4.5	Työpaja 5. Yleisötyön professio	58
4.5.1	Näyttelyt ja yleisötyöohjelma 2020–2025	59
4.5.2	Yleisötyötä kuvitteellisesta kokoelmahankinnasta	59
4.5.3	Yleisötyön professio	61
4.6	Työpaja 6. Yleisötyön koulutus ja osaaminen	64
5	LOPPUPÄÄTELMÄT	69
5.1	Työryhmän palaute työpajoista.....	70
6	POHDINTA.....	72
	LÄHTEET	75

1 JOHDANTO

Kun minulta kysytään, mitä teen työkseni, vastaan, että museon yleisötyötä. Jos joku kysyisi, mitä se sitten tarkalleen ottaen tarkoittaa, voisin hengästyttää kysyjän kertomalla seuraavaa:

Me yleisötyön tekijät järjestämme tapahtumat, työpajat ja kurssit tilan varaamisesta, sisällön suunnitteluun ja tilojen järjestelyihin. Sovimme mahdollisten asiantuntijoiden palkkiot, teemme työsopimukset ja lähetämme paperit liitteineen eteenpäin kirjattaviksi hallintojärjestelmiin. Teemme tapahtumien mainosjulisteita ja markkinointimateriaaleja. Kun tilaisuus järjestetään, olemme mukana joko tekijöinä, järjestelijöinä tai koordinoijina käytännön töissä. Lopuksi siivoamme ja raportoimme tapahtumat. Hoidamme museotoimipaikkojen sosiaalista mediaa. Kirjoitamme pedagogisia tekstejä, blogitekstejä ja markkinointitekstejä. Olemme mukana näyttelyprojekteissa, joissa tutkimme aihetta, suunnittelemme näyttelyratkaisuja ja kirjoitamme sekä oikoluemme näyttelytekstejä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Olemme mukana museoiden kehittämisprojekteissa, joissa suunnittelemme yleisötyön lisäksi myös näyttelyratkaisuja, opasteita, esillepanoja ja viestintää. Viemme yleisötyön sisältöjä kaupungin lähiöihin, ostoskeskuksiin ja messuille. Teemme videoita, opetus- ja opastusmateriaaleja. Luomme verkostoja, innovoimme, puhumme seminaareissa ja hyppäämme rooliin kuin rooliin tapahtumissamme. Opastamme suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja selkokielellä. Kaikkea tätä teemme kaiken ikäisille kaupunkilaisille ja matkailijoille.

Turun kaupungin museopalvelut on laaja kokonaisuus, johon kuuluu neljä eri aikakauden kulttuurihistoriallista museota, nykytaiteen museo, luonnontieteellinen museo sekä galleria. Yleisötyöyksikkö vastaa näiden kaikkien museokohteiden yleisötyöstä, lukuun ottamatta galleriaa, jossa työtehtäviä on harvoin. Tehtäväkenttä on laaja-alainen ja työtehtävät monipuolisia. Tämä on lähtökohtaisesti mielenkiintoista ja inspiroivasti haastavaa. Koko ajan oppii uutta ja työssä saa käyttää luovuutta. Välillä tuntuu, että meidän on hallittava kaikki kirvesmiehen työstä koodaamiseen. Kaiken kiireen keskellä työntekijästä kuitenkin välillä tuntuu, että fokus katoaa. Ei oikein tiedä, mitä priorisoida, jos ei ehdikään tehdä kaikkea.

Kokemukseni mukaan yleisötyön tekemiseen on tullut viime vuosina paljon lisää vastuita muun muassa viestinnän ja erilaisten byrokraattisten vaatimusten kautta. Monella on ollut tunne, että joutuu tekemään liian paljon työtä asioiden parissa, jotka eivät kuulu yleisötyön ydintehtäviin. Digitaaliset yleisötyön sisällöt tulivat vahvasti työkenttäämme koronapandemian myötä

keväällä 2020 ja niiden tekeminen vie paljon aikaa. Sosiaalisen median sisällöt eivät synny ”siinä sivussa” vaan ovat tulleet yhdeksi merkittäväksi kokonaisuudeksi yleisötyöhön.

Yleisötyötiimillä on tarve selkeyttää itselleen ja koko museo-organisaatiolle yleisötyön ydintä. Mitä on Turun museokeskuksen yleisötyön professio? Tässä yhteydessä tarkoitan professiolla erityisesti ammattikunnan erityisosaamista, joka on yksi termin keskeisistä tuntomerkeistä (Alasilta 2013).

YAMK-opinnäytetyöltä edellytetään konkreettista työelämän kehittämistä, jossa on vahva tutkimuksellinen ote (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021). Opinnäytteeni on tapaustutkimus, jossa on toimintatutkimuksen piirteitä. Tätä suhdetta selvennän tutkimusmenetelmät -osiossa. Tutkimusmenetelminäni ovat kyselyt, työpajat ja vertailukehittäminen. Tavoitteenani on löytää Turun museopalveluiden yleisötyölle professio yhteiskehittämisen keinoin. Profession toivon selkeyttävän yleisötyön ydintä ennen kaikkea meille yleisötyön tekijöille, mutta myös muille organisaatiossamme. Teoriapohjan muodostaa museon yleisötyöstä julkaistu kirjallisuus, artikkelit ja museoalan seminaariaineistot.

2 MUSEOPALVELUT TURUN KAUPUNKIORGANISAA- TIOSSA

Turun kaupunki jaetaan viiteen eri palvelukokonaisuuteen, jotka ovat hyvinvointi, kaupunkiympäristö, kasvatus- ja opetus sekä työllisyys. Lisäksi siihen kuuluu Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos (kuvio 1). Kokonaisuudet toimivat konsernihallinnon alaisuudessa johtajinaan pormestari ja kansliapäällikkö (Turun kaupunki 2021a). Turun kaupungin museopalvelut kuuluu Turun vapaa-aikatoimialan palvelukokonaisuuteen.

Turun kaupungin hallinnollinen organisaatio

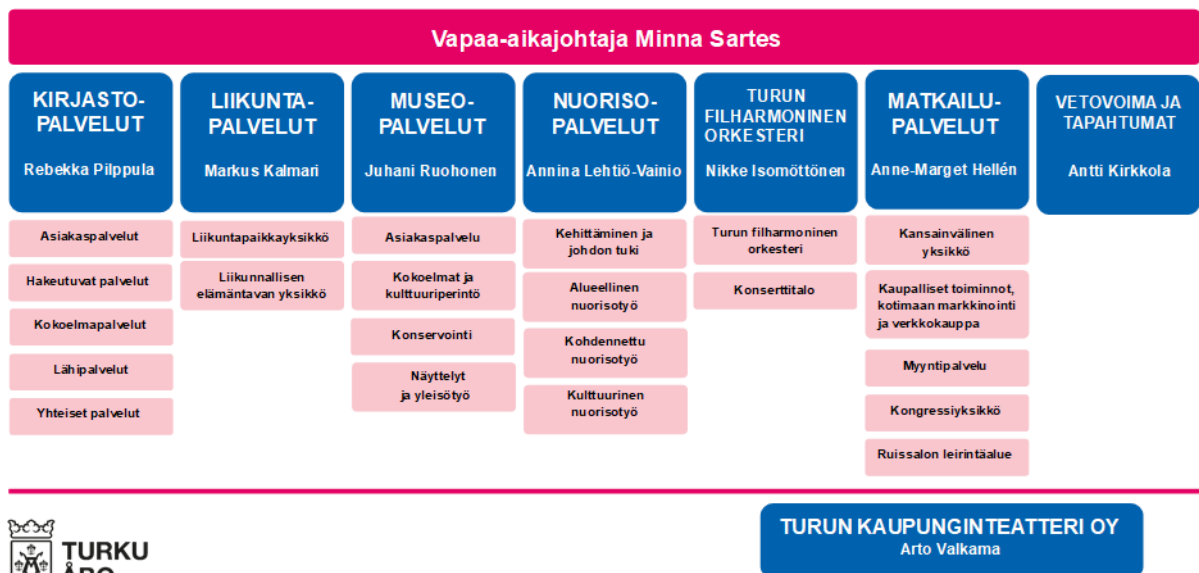

Kuvio 1. Turun kaupungin hallinnollinen organisaatio (Turun kaupunki 2021b).

Kaupungin toimintaa ohjaa kaupunkistrategia: Turku 2030-luvulla, joka on päivitetty helmikuussa 2022. Pormestarimallin käyttöönoton myötä strategian toimeenpanoa ohjaavat pormestariohjelma ja kaupungin ohjausasiakirjat. Kaupunkistrategian keskeisimpiä painopisteitä ohjaavat lisäksi kärkihankkeet. Palvelukokonaisuudet laativat vuosittain toiminta- ja palvelusuunnitelmia. (Turun kaupunki 2022e.) Kärkihankkeista mainittakoon Kulttuurin kärkihanke (Turun kaupunki 2022b.), joka koskettaa luonnollisesti myös museotyötä. Kulttuurin kärkihankkeesta on valmisteilla kulttuurilupa, jota tehdään laajassa yhteistyössä kaupungin, asukkaiden ja kolmannen sektorin kulttuuritoimijoiden kanssa (Turun kaupunki 2021e)

2.1 Vapaa-ajan palvelukokonaisuus

Vapaa-ajan palvelukokonaisuus tarjoaa palveluja kansalaisten arkeen ja vapaa-aikaan. Saavutettavuutta parannetaan muun muassa niin, että kaupunkilaiset voivat itse olla mukana kehittämässä omia palveluitaan. Palvelualueiden keskiössä ovat kaupunkilaisille kehitettävät välineet itsensä kehittämiseen, aktiiviseen elämäntapaan, yhteisöllisyyteen, oppimiseen ja osaamiseen. (Turun kaupunki 2021g.) Museopalveluiden lisäksi kokonaisuuteen kuuluva kirjastopalvelut, liikuntapalvelut, nuorisopalvelut, Turun filharmoninen orkesteri, matkailupalvelut sekä veto-voima ja tapahtumat. Palvelualueita johtaa vapaa-aikajohtaja (kuvio 2). Turun kaupunginteatteri on osa kaupunkiorganisaatiota, mutta toiminut vuodesta 2014 kaupungin osakeyhtiönä (Turun kaupunginteatteri 2022).

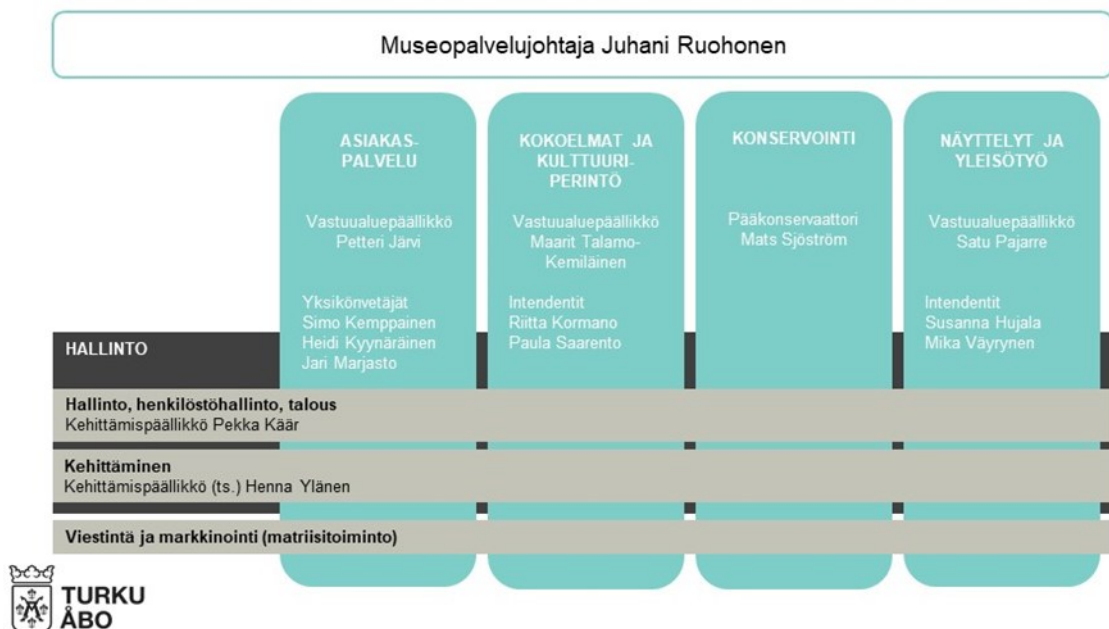
Kuvio 2. Turun kaupungin vapaa-ajan palvelukokonaisuuden organisaatiokaavio (Turun kaupunki 2021f).

Vapaa-ajan palvelukokonaisuutta ohjaa vuosittain tarkastettava toimintasuosunnitelma, jonka pohjana toimivat Turun kaupungin strategian, pormestariohjelman ja kärkihankkeiden lisäksi yleinen kuntien kulttuurilaki. Palvelualueiden toimintaa ohjaavat osaltaan myös lait, kuten laki yleisistä kirjastoista, laki esittävän taiteen edistämisestä ja laki taiteen perusopetuksesta sekä museolaki, joka ohjaa Turun museopalveluiden toimintaa. (Turun kaupunki 2022f.)

2.2 Turun kaupungin museopalvelut

Turun kaupungin museopalvelut eli Turun museokeskus on Suomen suurin maakunnallinen keskusmuseo ja vastaa Turun kaupungin kulttuuri-, taide-, ja luonnonhistoriallisesta kokoelmasta. Museopalveluiden tehtävänä on aineellisen kulttuurin kerääminen, tallentaminen, säilyttäminen ja näytteille asettaminen. Museokeskus tuottaa matkailupalveluja, tekee kokoelmiin liittyvää tutkimusta, kulttuuri- ja rakennetun ympäristön dokumentointia sekä muinaismuistolakiin liittyviä viranomaistehtäviä. Museokeskus huolehtii kulttuuri-, taide- ja luonnonperinnön säilyttämisestä ja välittämisestä nykyiselle ja tulevalle sukupolville Varsinais-Suomen alueella (Turun kaupunki 2021c.)

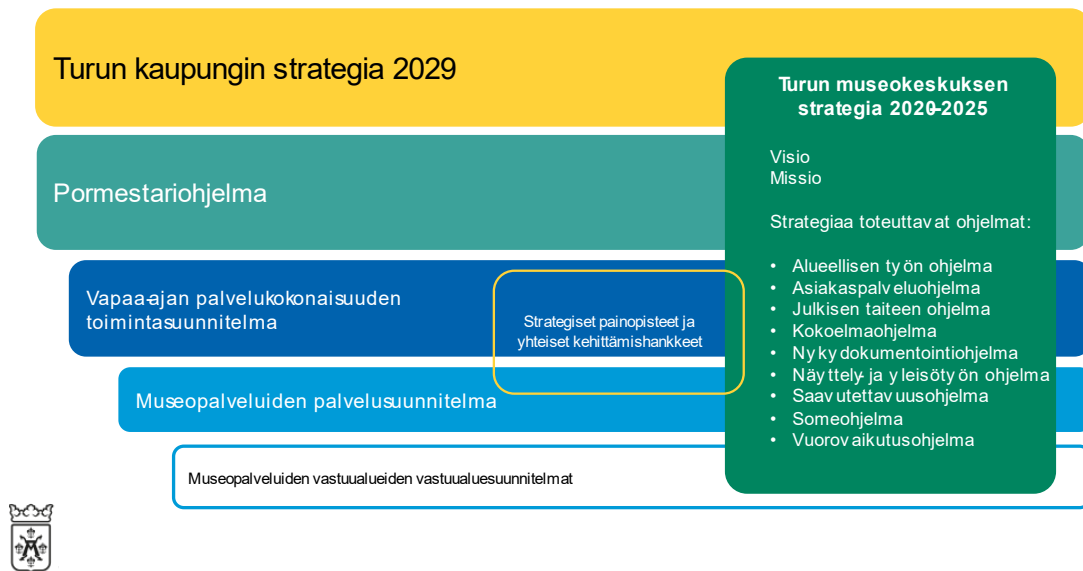
Käytän työssäni molempia nimityksiä Turun museopalvelut ja Turun museokeskus, jotka tarkoittavat samaa asiaa. Museokeskus ei ole museoyksikkö vaan nimitystä käytetään varsinkin kaupunkiorganisaation ulkopuolisessa viestinnässä koko museo-organisaatiosta. Turun museopalveluiden museot ovat Apteekkimuseo ja Qwenselin talo, Biologinen museo, Kuralan Kylämäki, Luostarinmäen museokortteli, Turun kaupungin taidemuseo WAM ja Turun linna sekä Brinkkalan galleria. (mt.) Lisäksi vuonna 2029 avataan täysin uusi Tulevaisuuden ja historian museo, jonka suunnittelu ja kehittämistyötä tehdään nyt (Turun kaupunki 2022a).

Kuvio 3. Turun museopalveluiden organisaatiokaavio (Turun museokeskus 2021)

Turun museopalvelut jaetaan neljään eri vastuualueeseen; asiakaspalvelut, kokoelmat ja kulttuuriperintö, konservointi sekä näyttelyt ja yleisötyö. Museopalveluita johtaa museopalvelujohtaja ja vastuualueita vastuualuepäälliköt (kuvio 3). Turun museopalvelut tuotetaan tällä hetkellä 165 henkilötövuosiresurssin voimin. Pysyviä eli vakanssiperusteisia henkilötövuosia on 110, määräaikaista 16, työllistettyjä 35 ja harjoittelijoita neljä. (Turun museokeskus 2021, 34.)

Turun museokeskuksen toimintaan vaikuttavat Turun kaupunkistrategia, pormestariohjelma, vapaa-ajan palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelma, johon sisältyy kuntien kulttuurilaki ja museolaki. Museokeskuksella on myös oma strategia 2020–2025, vuosittain tehtävä toimintasuunnitelma sekä vastuualueilla omat vastuualuesuunnitelmat, jotka nekin päivitetään vuosittain (kuvio 4).

Kuvio 4: Turun museokeskuksen toimintaan vaikuttavat strategiat, ohjelmat ja suunnitelmat (2021).

Turun museokeskuksen visio on ”Löydämme uudenlaisia tapoja olla museo” ja missio ”Lisäämmme ymmärrystä”. Museolla on kaksi tehtävää. ”Yhteiskunnallinen tehtävä toteuttaa museolain, kansainvälisen museomääritelmän ja Turun kaupungin vapaa-ajan palveluiden asettamia tavoitteita. Museon liiketoiminnallinen tehtävä toimii matkailun vetovoimatekijänä ja tuottaa asiakkaille suunnattujen palveluiden kautta rahaa. (Turun museokeskus 2021, 6–7.)

2.3 Näyttely ja yleisötyö vastuualue

Näyttelyt ja yleisötyö vastuualue jaetaan kahteen yksikköön, joiden molempien toimintaa ohjaa intendentti (kuvio 3). Vastuualueella on yhteensä 22 vakanssia, joista näyttelyille kuuluu kahdeksan ja yleisötyölle 13 (Turun museopalvelut 2022a, 37). Turun museokeskuksen yleisötyötä tekevien nimikkeitä ovat esimiehenä toimivan intendentin lisäksi museoamanuenssi, museolehtori ja museoassistentti.

Turun museopalveluiden yleisötyötä läheisimmin ohjaa museokeskuksen strategia 2020–2025, museon palvelusuunnitelma, Näyttelyt ja yleisötyön ohjelma 2020–2025 sekä vuosittain tehtävä vastuualue-suunnitelma. Museon strategiassa painotetaan, että Näyttelyt ja yleisötyön ohjelma tuottaa puhuttelevia näyttelyitä ja monenlaisia yleisöjä koskettavaa yleisötyötä, joka kokonaisuudessaan tulee olla yhdenvertaista ja saavutettavaa. Sisältöjä tuotetaan yhdessä yleisöjen kanssa. ”Löydämme uudenlaisia tapoja olla museo” tarjoamalla uudenlaisia, yllättäviä ja erilaisia kohtaamisia yleisöjen kanssa. Yleisötyötä kehitetään asiantuntijoiden, yliopistojen, taiteilijoiden ja muiden toimijoiden kanssa. (Turun museokeskus 2021, 39.)

3 MUSEOIDEN YLEISÖTYÖN KEHITYKSESTÄ

Kulttuurilaitosten yleisötyöstä on kirjoitettu jonkin verran, mutta museoiden yleisötyötä käsittelevää kirjallisuutta on näkemykseni mukaan vähän. Uutta 2020-luvulla julkaistua museoiden yleisötyön keskittyvää kirjallisuutta en löytänyt. Museoiden yleisötyötä käsitellään paljon artikkeleissa, seminaarijulkaisuissa, tutkimuksissa ja myös opinnäytteissä. Tieto on mielestäni hieman hajanaista, mutta olen pyrkinyt löytämään näistä lähteistä suuntaviivoja museoiden yleisötyön tämänhetkiseen tilanteeseen Suomessa ja kansainvälisesti.

Julkisia museoita perustettiin 1800-luvulla. Ennen sitä kokoelmat, esimerkiksi kuriositeettikabinetit olivat oppimisen ja ymmärtämisen paikkoja. Taiteen kasvattavuudesta esitetyt käsitykset 1700-luvulla loivat pohjan 1800-luvun kansaa valistavien museoiden näyttelytoiminnalle. (Levanto & Pettersson 2004, 41.) Turun kaupungin historiallinen museo eli nykyinen Turun museokeskus perustettiin 1881 ja se sijaitsi tuolloin Turun linnassa. Museon ensisijaisena tarkoituksena oli kaupungin historian kirjoittaminen ja esine sekä arkistokokoelmien kerääminen museota varten. Museo oli auki myös yleisölle, koska kasvavalle nuorisolle ja työtä tekeväälle väestölle haluttiin mahdollisuus kehittää ymmärrystään ja herättää mielenkiintoa kotiseutuaan kohtaan. (Väärä 2013, 63.)

Museoalan varhaisen kasvatustyön esimerkeiksi voi nostaa 1800-luvun lopun Ateneumin taidemuseossa ilmaiset ja runsasjoukkoiset koululaisryhmät ja 1900-luvun alun Turun biologisen museon luontokasvatuksen lapsille (Levanto 2020, 101). Kasvatustyö kulttuurilaitoksissa oli tuolloin tyypillisesti yhdensuuntaista viestintää. Kohteena olivat pääasiassa lapset ja nuoret, jotka katselivat ja kuuntelivat heille suunnattuja museo-opastuksia lähinnä passiivisesti. (Sorjonen & Sivonen 2015, 11.)

Yleisötyön (engl. audience development) juuret juontavat Isoon-Britanniaan (Timonen 2013, 7). Museon kasvatustyössä yleisesti käytetty termi on englanninkielinen museum education. Suomessa puhutaan museopedagogiikasta. Tässä näkyvät kielialueiden vaikutukset saksasta, jossa käytetään termiä museumpädagogik ja ruotsista, jossa käytössä on museipedagogik. Muita käytettyjä termejä ovat yleisökasvatus, museo-opetus ja kulttuuripalvelut. Termeinä käytetään myös yleisötyötä ja taidekasvatusta, jotka esiintyvät myös muiden kulttuuri-instituutioiden kasvatustyössä. Pedagogiikka -termi yhdistetään usein lapsiin, mutta termi on laajentunut myös aikuisille suunnattuun koulutukseen. (Tornberg & Venäläinen 2008, 105.)

Turussa yleisötoiminnan kasvu alkoi 1960-luvulla, jolloin museoista haluttiin kaikille avoimia. Luostarinmäellä on vuodesta 1944 järjestetty Käsityötaidon päiviä, jossa ammattikäsityöläiset esittelevät taitojaan yleisölle. Historiallisiin pukuihin puettu henkilökunta elävöitti museomiljöötä ja harjoitti 1970-luvulla ”learning by doing”-oppimismenetelmään perustuvaa museopedagogiikkaa, vaikka itse käsite oli tuolloin vielä tuntematon. Koulujen kanssa tehtävä laajamittaisempi yhteistyö alkoi 1970-luvulla mm. opetusmateriaalien ja opastusten osalta. Perheille ja päiväkodeille toteutettiin tapahtumia. Esikuvana toimi tuohon aikaan Ruotsi. (Väärä 2013, 63–66.) Ensimmäiset museolehtorit Suomessa palkattiin 1972 Kansallismuseoon ja 1973 Ateneumiin (Torberg & Venäläinen 2008, 105).

Elämyksellisyyden, kokeellisuuden ja kosketeltavuuden vaatimus nousi 1980-luvulla. Turussa perustettiin aivan uudenlainen museo 1988, Kuralan Kylämäen Elävän historian kylä ja Kokeellinen arkeologian keskus. Tämä erosi perinteisestä museosta niin, että sen kaikki 1940–50-luvun kokoelmat olivat opetuskokoelmia, joita sai koskea ja kokeilla. Malli otettiin Hollannin Enkhuizenin Zuiderzee museumista. Kokeellisen arkeologian ideana oli tuottaa esihistoriallisin menetelmin ko. aikakaudella käytettyjen esineiden kaltaisia tuotteita, kuten suksia, jousia ja kalastusvälineitä. Kohderyhmänä olivat vahvasti koululuokat, mutta aikuispedagogiikkaa harastettiin samalla periaatteella. (Väärä 2013, 67–69.) Käsillä tekeminen on ollut pitkään tärkeä osa museopedagogiikkaa myös esimerkiksi Suomen käsityön museolla. Nykyinen museolehtori Raija Manninen muistelee, kuinka nykyisin yleisötyöksi laskettavia tapahtumia kutsuttiin museolla ennen oheisohjelmaksi. Tilanne on muuttunut ja yleisötyö on hyväksytty välttämättömäksi osaksi museon toimintaa. (Sorjonen & Sivonen 2015, 54.) Terminä oheistoiminta on Turun museokeskuksessakin tuttu, mutta onneksi siitä ollaan pikkuhiljaa pääsemässä eroon.

Museon yhteiskunnallinen tehtävä aiheutti 1990-luvulla kiivasta keskustelua silloisessa Turun maakuntamuseossa, nykyisessä Turun museokeskuksessa. Pohdittiin, onko museotyön kohde aikuisväestö vai enemmänkin opetus eli koululaiset. Keskusteltiin siitä, pitäisikö keskittyä enemmän kokoelmiin ja dokumentointiin kuin yleisötoimintaan. Näkemyksiä jaettiin siitä, kenelle näyttelyt tulisi rakentaa, saako museo viihdyttää ja mikä on ylipäättään museon tehtävä. Keskustelu synnytti museotoiminnassa uusia piirteitä, jossa museossa viihdyttämisestä ja viihtymisestä tuli tärkeä näkökulma. Ei enää pelkästään opetusta vaan myös kokonaisvaltaisempia elämyksiä. Draaman käyttäminen museokierroksilla lisääntyi. Museokerhoja alettiin järjestää koululaisille ja päiväkotikouluikäisille. (Väärä 2013, 70–73.)

Kaksituhattaluvun alun talouskriisi nosti esiin kysymyksen museoiden roolista ja tarkoituksesta tulevaisuuden Euroopassa. Museoiden taloudellisesta elinkelpoisuudesta huolestuttiin ja alettiin keskustelemaan siitä, kuinka museoiden keskiössä tulisi olla ihminen ja hänen kokemuksensa eikä vain esineet, jotka ovat nähtävinä. Ajatus saada henkilökohtaisen kokemuksen kautta ymmärrystä ja merkitystä ei ole uusi. Jo 1900-luvun alussa mm. amerikkalainen filosofi John Dewey korosti, että oppiminen tapahtuu oman kokemuksen kautta ja ideat löytävät merkityksen vasta kokeilun kautta. Amerikkalainen psykologi Jerome Bruner näki, että lapset oppivat paremmin ja ymmärsivät asioita helpommin, kun oppimisprosessiin sisältyi vuorovaikutusta. Samaa korosti myös filosofi Gareth Matthews. (Bourke 2015, 13–15.)

Museoissa yleisötyötä on tehty siis tavalla tai toisella aina museon perustamisesta lähtien. Yleisötyön määrittelyä tehdään yleensä silloin, kun yleisötyöstä vastaava henkilö palkataan laitokseen. Suunnitelmalliseen toteuttamiseen on ryhdytty vasta viimeisen vuosikymmenen aikana, vaikka yleisötyötä sinänsä on tehty pitkään muiden työtehtävien lomassa. Pitkään jatkuneita yleisötyömuotoja ovat esimerkiksi koululaistyöpajat, kierrokset ja esittelyt sekä erilaiset luennot ja tapahtumat. Yleisötyön avulla laitoksissa saadaan yhteys kävijöihin ja suoraan palautetta toiminnasta. Tämä yleisötyön kaksisuuntainen vuorovaikutus poikkeaa selvästi aiemmista yleisötyön määritelmistä. (Sorjonen & Sivonen 2015, 59–61.) Suomessa Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry perustettiin vuonna 2005 ja sen tavoitteena on edistää museopedagogiikan toimintamuotoja, vahvistaa yleisötyöammattilaisten identiteettiä, arvostusta ja tukea jäsentensä ammatillista osaamista järjestämällä muun muassa koulutuksia. (Pedaali ry 2022).

Turun maakuntamuseo yhdistyi Wäinö Aaltosen museon ja Kulttuuripajan kanssa Turun museokeskukseksi vuonna 2009. Yhdistymiseen liittyi organisaatiomuutos, jossa muun muassa perustettiin Pedagogiikka ja tapahtumat yksikkö. Yksikössä yhdistyi kulttuurihistorian, taidehistorian ja kädentaitajien asiantuntemus. Yksiköistä kolmeen eli Turun linnaan, Kuralan Kylämäkeen ja Wäinö Aaltosen museoon rakennettiin työpajatilat. (Väärä 2013, 62.) Turun museopalveluissa on käytetty yleisölle tehtävästä työstä pedagogiikka -nimitystä viime vuosiin saakka. ”Pedatiimi” muutettiin yleisötyötiimiksi vuonna 2019, silloin valitun tiiminvetäjä Mika Väyrysen toimesta ja edelleen yleisötyöyksiköksi 2021 Turun kaupungin organisaatiomuutoksen myötä.

Kulttuurin hyvää tekevä vaikutus nousi trendiksi 2010-luvulla. Sosiaali- ja terveysala löysi kulttuurituottajat. Museossa voi viihtyä, oleilla, tehdä ostoksia ja käydä välillä syömässä. Museo on vapaa-ajanviettopaikka siinä missä jääkiekko-ottelu tai elokuvateatteri. (Väärä 2013, 78–

79.) Vuonna 2015 markkinoille tuotiin museokortti, joka on muuttanut museoiden käyttökulttuuria. Kynnys piipahtaa museoihin on madaltunut ja museoiden käyttöaste lisääntynyt. Tämä on myös lisännyt museoiden oheispalvelujen, kuten kauppojen ja ravintoloiden käyttöä. (Honkanen 2019.)

3.1 Museoiden yleisötyö nyt

Museopedagoginen yhdistys Pedaali ry:n järjestämässä kansainvälisessä seminaarissa Helsingissä vuonna 2015 otsikkona oli ”From museum education to audience engagement – new approaches NOW”, jossa pohdittiin museokasvatuksen kehitystä tänä päivänä. Pohdittiin, mitä yleisöjen sitouttaminen enemmän osaksi museotyötä oikeastaan tarkoittaa. Seminaarissa todettiin, että museokasvatus on astunut 2000-luvulla uuden eteen. Yleisöille tehtävä työ ei enää ole pelkästään museokasvattajien aluetta vaan se käsittää kaikki museossa tehtävät prosessit kokoluokasta yleisöpalveluun. Maailmalla on loputtomasti ideoita siitä, kuinka museot voivat avata itsensä olemassa oleville, mutta myös uusille yleisöille. Trendeinä ovat asiakaslähtöisyys, osallisuus, sitouttaminen ja jaettu asiantuntijuus. Yleisötyön haasteet ovat maailmalla hyvin samankaltaisia ja digitaaliset välineet, kuten sosiaalinen media helpottavat löytämään yhdessä uusia ideoita ilman, että kenenkään tarvitsee välttämättä edes matkustaa paikasta toiseen. (Jokela 2016, 2, 6–7)

Saavutettavuus, elämyksellisyys ja kokeilu ovat avainsanoja tämän päivän museotoiminnassa. Nykyään vuorovaikutus yleisön kanssa on osallistavaa ja kaksisuuntaista. Yleisökasvatus-terminiä ei juuri enää käytetä, koska termi yleisötyö kuvaa sitä paremmin. Siihen voi sisältyä vaikkapa kävijöiden ja taiteilijoiden sekä muiden taide- ja kulttuurialan ammattilaisten tutustumista toisiinsa, taide- ja kulttuuritarjontaan liittyvän kokemuksen helpottamista, rikastuttamista ja syventämistä tai kokemuksen herättämien ajatusten purkamista omiksi tulkinnoiksi. Kaiken kaikkiaan kävijän ja laitoksen välistä raja-aitaa pyritään madaltamaan, jopa poistamaan. Laitokset tekevät yleisötyötä myös omien tilojen ulkopuolella kuten päiväkodeissa, kouluissa, palvelutaloissa ja muissa julkisissa tiloissa. (Sorjonen & Sivonen 2015, 11.)

Yleisötyöhön sisällytetään usein saavutettavuuden edistäminen. Saavutettavuuden parantamiseksi laitokset tuottavat myös palveluja, jotka eivät edellytä fyysistä läsnäoloa laitoksessa. Museoissa digitoituja aineistoja viedään verkkoon ja erilaisia esityksiä lähetetään verkossa suorina lähetyksinä. Liikkumisen fyysisiä esteitä poistetaan laitosten tiloista ja osallistumista edistetään esimerkiksi kuvailutulkkauksen keinoin. Saavutettavuutta pyritään lisäämään myös

taloudellisesti, kuten kehittämällä kulttuuripasseja, jotka mahdollistavat palvelut myös taloudellisesti heikommassa asemassa oleville. (mt., 12.) Kaikkea edellä mainittua on tehty myös Turun museokeskuksessa. Ylipäättään voi sanoa, että nykyään museot eivät voi perustella olemassaoloaan ainoastaan sillä, että ne hankkivat, säilyttävät ja pitävät esillä aineellisia todisteita ihmisen olemassaolosta ja historiasta. Painopiste on siirtynyt kävijöihin, joiden tarpeet ja toiveet ovat toiminnan keskiössä. (Levanto & Pettersson 2004, 7.)

Vuonna 2019 voimaan astuneessa uudistetussa museolain 314 toisessa pykälässä selvitetään, kuinka museotoiminnan tarkoituksena on kulttuuri- ja luonnonperinnön sekä taiteen tallentamisen ja säilyttämisen lisäksi edistää tutkimusta ja sen hyödyntämistä sekä aineistojen saatavuutta ja edistää näiden käyttöä. Uudessa museolaissa ei puhuta enää pelkästään opetuksesta tai kasvatuksesta kuten aikaisemmin vaan myös elämyksistä, vuorovaikutuksesta ja yleisötyöstä.

Kansainvälinen museoneuvosto ICOM (International Council of Museums) museomääritelmän mukaan "Museo on pysyvä, taloudellista hyötyä tavoittelematon, yhteiskuntaa ja sen kehitystä palveleva laitos, joka on avoinna yleisölle ja joka tutkimusta ja opetusta edistääkseen ja mielihyvää tuottaakseen hankkii, säilyttää, tutkii, käyttää tiedonvälitykseen ja pitää näytteillä aineellisia ja aineettomia todisteita ihmisestä ja hänen ympäristöstään." (ICOM 2017, 2.) Nyt museomääritelmää uudistetaan ja sitä on kansainvälisesti pohdittu vuodesta 2016 varta vasten perustetun työkomitean toimesta. Vuonna 2019 Kiotossa järjestetyn ICOMin yleiskokouksessa esitetty uusi määritelmäehdotus jäi pöydälle, mutta siinä oli huomattavissa perustavaa laatua olevia suuntaviivoja yleisötyön nostamiseksi säilytys-, tutkimus-, ja opetustyön rinnalle. Ehdotuksessa korostettiin, että museot ovat osallistavia ja moniäänisiä tiloja vuoropuhelulle, jotka toimivat aktiivisesti yhteistyössä yleisöjen kanssa muun muassa tulkitakseen ja esittääkseen ymmärrystä maailmasta. (ICOM Finland 2019.)

Museoiden toiminta tasapainottelee tällä hetkellä kokoelma-, näyttely-, opetus-, elämys- ja virkistystyötehtävien ristipaineessa. Tiedon keräämisen ja välittämisen keskiössä ovat pedagogiset näkökulmat, jotka eivät keskity vain tiedon muokkaamiseen asiakkaille vaan ottavat huomioon museokävijöiden näkökulmien. Kävijän rooli korostuu koko ajan enemmän. Kävijä haluaa oppimisen lisäksi enemmän viihdettä ja elämyksiä, kun taas hallinnoijat ja rahoittajat haluavat lisää tuottoa. Osallistavaan yleisötyöhön kuuluva osaaminen on laaja-alaista. Pedagogit eivät voi toimia erillään kokoelma- ja näyttelytoiminnasta. On oltava yhteys markkinointiin, viestintään ja asiakaspalveluun. Myös kasvatustieteen ja taidekasvatuksen taitoja tarvitaan sekä

ymmärrystä sosiologiasta, yhteiskunta- ja kulttuuripolitiikasta (Kaitavuori 2021, 280–285, 293.) Kokemukseni mukaan lisäksi tarvitaan tuotannollista osaamista.

3.2 Yleisötyö Turun museokeskuksessa nyt

Tällä hetkellä Turun museokeskuksen yleisötyöhön kuuluvat keskeisinä toimintoina opastukset, tapahtumat, työpajat, kurssit ja erilaiset pedagogiset sisällöt, kuten turkulaisten koululaisten elämyspolkutarjonta (Turun kaupunki 2022d). Koronapandemian myötä digitaalinen sisältö on noussut keskeisempään asemaan. Myös viime vuosien erilaiset museoiden kehittämishankkeet ovat työllistäneet suuressa määrin koko museokeskuksen henkilökuntaa, myös yleisötyötä.

Näyttelyt ja yleisötyön ohjelmassa 2020–2025 yleisötyön tarkoitusta määritellään seuraavasti: Yleisötyö tarjoaa jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia erilaisille yleisöille. Oivaltaminen, oppiminen ja viihtyminen onnistuvat parhaiten, kun ympäristö on vuorovaikutteisesta ja moniaistista. Ylisukupolvinen aktiivisuus, tietoisuuden lisääminen ja vastuullisuus ovat onnistuneen yleisötyön tavoitteita. ”Monipuolinen yleisötyö tukee yksilön identiteetin ja maailmankuvan rakentumista – antaa ajan ja paikan koordinaatteja, joihin voi itsensä sijoittaa.” Yleisötyössä huomioidaan tasa-arvoisesti erilaiset oppijat riippumatta iästä. Toimintaan voi osallistua omista lähtökohdistaan. (Väyrynen 2021, 4.)

Yleisötyössä huomioidaan Turun opetus- sekä varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma elämyspolkutoiminnassa, lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma harrastelukkaritoiminnassa, Lasten kulttuuripoliittisessa ohjelmassa sekä seniori-, -vapaaehtois-, työttömien työikäisten vapaa-ajan toiminnassa Turun alueella. Unicefin lapsiystävällinen kaupunki -ohjelman mukaisesti turvaamme jokaiselle lapselle yhdenvertaisen mahdollisuuden osallistua. Lapset ovat tasa-arvoisia kuntalaisia, jotka osallistuvat palveluiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Saavutettavuutta lisää muun muassa opetusmateriaalin saaminen verkosta sekä yleisötyön tekeminen museorakennusten ulkopuolella. Yleisötyö on pedagogista, tiedollista, toiminnallista, osallistavaa ja elämyksellistä. Näyttelytekstit, esitteet ja yleisöluennot välittävät tietoa. Työpajoissa on mahdollisuus oppia eri tavoin tekemällä ja osallistumalla. ”Erilaiset yllättävätkin tapahtumat, teemaopastukset ja uudet kohtaamiset sekä rinnastukset luovat elämyksellisiä kokemuksia museokävijälle. ” (mt., 4.)

Kokemukseni mukaan yleisötyötä tuotetaan hyvin laaja-alaisesti. Asiakkaiden lisäksi teemme yhteistyötä asiantuntijoiden, yliopiston ja muiden oppilaitosten, taiteilijoiden, järjestöjen,

harrastajien ja strategisten kumppaneiden, kuten vapaa-aikatoimialan muiden toimijoiden kanssa. Yleisötyö on hyvin pitkälle eri museotoimipaikkojen omista sisällöistä eli kokoelmista, teemoista ja näyttelyistä kumpuavaa. Kulttuurihistoriallisissa museoissa vuoden kierto näkyy vahvasti yleisötyön tarjonnassa. Seuraavaksi esittelen Turun museopalveluiden yleisötyön pääperiaatteita Näyttely ja yleisötyön 2020–2025 ohjelmalinjauksen kautta eri museotoimipaikoissa. Jokaisella museoyksiköllä on asennekärjet, jotka ohjaavat toimintaa toimipaikan omasta luonteesta käsin, ei yleisötyön yleisistä periaatteista, strategioista tai museomääritelmistä lähtöisin.

3.2.1 Yleisötyö Apteekkimuseo ja Qwenselin talossa

Kuva 1: Lucian päivän tapahtumassa Gunghästenin päiväkodin lapset esiintyvät Apteekkimuseo ja Qwenselin talon vaunuvaajassa. Kuva: Tuula Hänninen (2018).

Apteekkimuseo ja Qwenselin talo esittelee 1700–1800-luvun vaiheen säätyläistä elämäntapaa ja 1800-luvun apteekkitoimintaa. Museo avattiin 1958. Museo toimii Turun keskusta-alueen vanhimmassa puutalossa, joka rakennettiin 1700-luvun alkuvuosikymmeninä ja säästy Turun palolta 1827. (Hänninen, Viitaharju & Vornanen 2018, 5, 11). Museo on kokonsa puolesta

helppo ottaa haltuun kertakäynnillä. Apteekkiosuutta voi näkemykseni mukaan kutsua myös erikoismuseoksi, kun säätyläiskoti on selkeästi kulttuuristoriallinen kokonaisuus. Museon kohderyhmiä ovat erityisesti matkailijat ja historiasta sekä kulttuuriperinnöstä kiinnostuneet kaupunkilaiset. Museon sisältöjä avataan tämän päivän hyvinvoinnin ilmiöistä käsin. Tapahtumatoiminta täytyy mitoittaa museon fyysisesti pieneen kokoon ja on näin ollen teemallisesti kohdennettua. (Väyrynen 2020, 5.)

Toimin itsemuseon yleisötyöstä vastaavana museoassistenttina tällä hetkellä. Museossa valmistui 2018 uudistamishanke, jossa päänäyttelyä selkeytettiin, saavutettavuutta parannettiin ja rakennettiin yleisöpalvelutilat. Hanke jatkuu parhaillaan apteekkisiiven remontilla, johon sijoitetaan vaihtuvien näyttelyiden tila ja työpajatila. (mt., 5) Museon asennekärjet ovat oivaltavuus, virkistävyys ja lähestyttävyyys (Turun museopalvelut 2022b, 8).

3.2.2 Yleisötyö Biologisessa museossa

Kuva 2: Biologisen museon sienisunnuntai. Kuva: Siiri Jaakkola (2021).

Biologinen museo on Pohjoismaiden vanhimpia luonnontieteellisiä museoita. Se on myös kulttuurihistoriallinen kokonaisuus, joka välittää tietoa suomalaisesta luonnosta Etelä-Suomen

rannikolta Lappiin saakka 13 dioraaman eli luontomaiseman ja vaihtuvien näyttelyjen kautta. Kansallisromanttinen puurakennus avattiin yleisölle vuonna 1907. Museo innostaa ymmärtämään luonnon ja ympäristön merkitystä historiasta nykypäivään. (Väyrynen 2020, 6)

Museon kohderyhmiä ovat erityisesti lapsiperheet ja koululaiset (Jussila, Louna-Korteniemi & Käär 2017, 9). Tapahtumat, opastukset, työpajat ja luennot rytmittyvät vuodenaikojen ja vaihtuvien näyttelyiden mukaan, joita on kerran tai kaksi vuodessa. Vuonna 2022 käynnistetään kehittämishanke, jossa peruskorjataan ja ajanmukaistetaan päänäyttelyä, terävöitetään vaihtuvien näyttelyiden linjausta sekä otetaan museon ympäristö mukaan osaksi museoaluetta. (Väyrynen 2020, 6.) Yleisötyöstä vastaa museoamanuenssi. Museon asennekärjet ovat kestävä, klassikko ja uusiutuva (Turun museopalvelut 2022b, 10).

3.2.3 Yleisötyö Kuralan Kylämässä

Kuva 3: Mankelointia Kuralan Kylämässä. Kuva: Anniina Yli-Kahila (2019).

Kuralan Kylämäki on kulttuurihistoriallinen ja kansatieteellinen museoalue, jonka kantavana teemana on elämä 1950-luvulla maatilalla. Kylämäki on neljän maatilalan muodostama

ryhmäkylä, jonka alkuperäisillä paikoillaan olevat rakennukset ovat pääosin 1800-luvulta ja 1900-luvun alkupuolelta. Alueella on ollut asutusta jo rautakaudelta lähtien ja se on muinaismuistolailla suojeltu ja hoidettu kulttuuriympäristö. Kylämäki on lähiympäristön asukkaiden suosima avoin ulkoilualue ja pääsymaksuton museo. Rakennuksiin pääsee tutustumaan kesän toimintakaudella sekä talvikauden tapahtumissa ja viikoittaisissa työpajoissa. Kylämäen perinmaisemasta huolehditaan laidunnuksella. Hoidetut puutarhat ja perinnebiotoopit sekä maisemaan hoitavat laiduntavat eläimet ovat oleellinen osa päänäyttelyä. Museotoiminta käynnistettiin alueella vuonna 1988. Vaihtuvien näyttelyiden tilaa ei ole, mutta päänäyttelyn sisälle rakennetaan teemallisia nostoja. (Väyrynen 2020, 7.)

Kohderyhmään kuuluvat lähialueen kaupunkilaiset perheineen. Museo tavoittaa maalaiselämästä ja kädentaidoista kiinnostuneita. Tulevaisuudessa museota laajennetaan mm. kehittämällä Pränniä, jonne avataan fiktiivinen nuoren perheen koti sekä Kohmon rintamamiestaloa. (mt., 7.) Kylän kulttuuriympäristön historiaa ja arvoa välitetään ennen kaikkea tekemisen kautta. Kylämäessä kävijä saa koskea esineisiin ja osallistua kylän askareisiin. Perinteisiä taitoja ja tietoa ylläpidetään vuodenkierron mukaan mm. kurssi- ja työpajatoiminnan keinoin, joissa erilaiset ryhmät ja eri sukupolvet kohtaavat museon tiloissa. (Haimi, Lempiäinen, Mäntylä-Asplund etc. 2020, 9–11.) Yleisötyöstä vastaavat museoamanuenssi ja museolehtori. Sesonkeina, kuten kesällä, alue vaatii paljon tilapäistyövoimaa muun muassa työnesittäjiä. Kurallan Kylämäen asennekärjet ovat elävä, sisukas ja juureva (Turun museopalvelut 2022b, 10).

3.2.4 Yleisötyö Luostarinmäen museokorttelissa

Kuva 4: Museojoogaa Luostarinmäen museokorttelissa. Kuva: Maiju Tuisku (2017).

Luostarinmäen puutaloalue on säilynyt vuoden 1827 Turun palosta. Alue on kansantieteellinen ja kulttuurihistoriallinen ulkomuseo, joka esittelee esiteollisen ajan työväen arkielämää ja kaupunkikäsityön historiaa. Museon rakennukset sijaitsevat alkuperäisillä paikoillaan. Museoalue sisältää neljätoista pihaa ja kuusikymmentä rakennusta. Museo avattiin vuonna 1940. (Vuorio & Viitaharju 2018, 1,7.)

Museon pääkohderyhmiä ovat matkailijat ja vanhasta elämänmuodosta kuten rakennus- ja käsityöperinteestä kiinnostuneet turkulaiset. Yleisö tutustuu Luostarinmäkeen siellä asuneiden ihmisten tarinoiden kautta. Museoon kuuluvat asuinrakennukset, kaupunkikäsityöhön painottuvat verstaat ja pääasiassa 1800-luvun tyyliin sisustetut asuininteriöörit. Päänäyttelyyn kuuluvat lisäksi ulkoalueet eli kujat ja piha-alueet. Yleisötyön keskiössä on museokävijän kulttuuri-identiteetin vahvistaminen. Vaihtelevalla tapahtumatoiminnalla, työpajoilla ja opastuksilla avataan näkökulmia museon teemoihin. Museoalue ja rakennusperintö ovat paitsi pedagoginen, myös virkistävä miljöö keskellä kaupunkiympäristöä. Museon toiminnassa ja tapahtumatarjonnassa näkyy vahvasti vuodenkierto. (Väyrynen 2020, 8.)

Yleisötyöstä vastaa Luostarinmäellä museoamanuenssi. Kuralan Kylämäen tavoin sesonkeina palkataan työnesittäjiä ja oppaita. Museossa on käynnissä päänäyttelyn uudistaminen, joka valmistuu kesällä 2022. Museon asennekärjet ovat avoimuus, kokemuksellisuus ja puhuttelevuus (Turun museopalvelut 2022b, 4).

3.2.5 Yleisötyö Turun linnassa

Kuva 5: Drag-artisti Betty Fvck esiintyy Club Rococo -tapahtumassa. Kuva: Bengt Selin (2021).

Turun linna on yksi Suomen suosituimmista kulttuurihistoriallisista matkailukohteista ja nähtävyyksistä. Linnan rakentaminen aloitettiin 1280-luvulla, kun Suomea liitettiin kiinteämmäksi osaksi Ruotsin valtakuntaa. Turun linna on toiminut puolustuslinnana, asuinpalatsina, vankilana ja kasarmina. Vuonna 1881 linnaan perustettiin Turun kaupungin historiallinen museo (Lepokorpi, Kostet & Kotivuori 2009, 4–9, 54.), nykyinen Turun museokeskus. Linnan päänäyttely koostuu keskiaikaista ja 1500-luvulla rakennetusta renessanssiosasta, linnan historiasta kertovasta näyttelystä, esine- ja taidekokoelmista sekä lapsille suunnatuista näyttelykokonaisuuksista. Vaihtuvien näyttelyiden ohella ylläpidetään, kehitetään ja uudistetaan päänäyttelyitä. (Väyrynen 2020, 9.)

Pääkohderyhmät ovat kesällä kotimaiset ja ulkomaiset matkailijat, talvella turkulaiset ja lähiseudun kulttuurin ystävät sekä keväisin koululaiset. Linnan yleisötyö tarjoaa kokonaisvaltaisia oivaltamisen mahdollisuuksia linnasta ja sen historiasta sekä vahvistaa ja vaalii käsitystä historiasta tämän päivän näkökulmista ja ilmiöistä käsin. Linnan yleisötyö on laaja valikoima ohjelmallisia ja elämyksellisiä opastuksia, osallistavaa työpaja- ja kurssitoimintaa, yllättäviä tapahtumia, kohdennettuja opetusmateriaaleja ja luentoja. (mt.,9.)

Turun linnan yleisötyöstä vastaavat kaksi museoamanuenssia, kaksi museoassistenttia ja museolehtori. Turun linna on Turun museokeskuksen toimipaikoista suurin ja sen yleisötyö tarvitsee myös paljon tilapäistyövoimaa, varsinkin oppaita. Museon asennekärjet ovat kerroksellisuus, tarinallisuus ja ennakkoluulottomuus (Turun museopalvelut 2022b, 7).

3.2.6 Yleisötyö WAMissa

Kuva 6: Avoin työpaja Anu Pentik -Alussa oli siemen -näyttelyssä. Kuva: Kirsi Salo (2021).

Turun kaupungin taidemuseo WAM on nykytaiteen museo, jonka toiminta perustuu pääasiassa sekä kansainvälisiin että kotimaisiin vaihtuviin näyttelyihin. Näyttelyiden sisältö on taiteellisesti korkeatasoista, elämyksellistä ja puhuttelevaa vastuullisella otteella. Vuonna 1967 yleisölle avautuneen WAMin arkkitehtuuri on visuaaliselta ilmeeltään voimakas ja edustaa

puhdasta modernistista museoarkkitehtuuria. Museossa esitellään taidetta 1900-luvun lopulta tähän päivään. WAM esittelee myös paikallista taidetta ja tuo esille kaupungin taidekokoelman teoksia ja taiteilijoita. Museolla ylläpidetään Wäinö Aaltosen taiteellista perintöä. Kullekin päätilanäyttelylle määritellään erikseen painopisteet, sisällölliset tavoitteet ja kävijämäärätavoitteet. (Väyrynen 2020, 10.)

Yleisötyön linjauksen mukaan WAM tarjoaa välineitä kuvataiteen kohtaamiseen ja kokemiin. Monipuolisen ja erilaisia yleisöjä puhuttelevan toiminnan tavoite on vahvistaa yleisön visuaalista lukutaitoa, madaltaa museon kynnystä ja parantaa nykytaidesisältöjen saavutettavuutta. Pääkohderyhmänä ovat kulttuurista nauttivat kaupunkilaiset sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen oppilaat. Yleisötyö koostuu opastuksista ja osallistavista työpajoista. Lisäksi on taiteilijatapaamisia, luentoja ja erikoisopastuksia sekä erilaisia monitaiteellisia tapahtumia. (mt.,10) Yleisötyöstä WAMissa vastaavat museoamanuenssi ja museolehtori. WAMin asennekärjet ovat, rohkeus, rentous ja vuorovaikutteisuus (Turun museopalvelut 2022b, 2).

3.2.7 Muu yleisötyö

Kuva 7: Museoduunari Eikka Turun esilinnan pihalla. Kuva: Bengt Selin (2022)

Koronapandemian leviäminen Suomeen keväällä 2020 aiheutti valtakunnallisen digiloikan (Hiltunen 2020, 35), joka vaikutti laajasti myös museoiden toimintaan. Museokeskuksen toimipaikkoja suljettiin ensin maaliskuusta toukokuun loppuun ja uudelleen joulukuusta vuoden 2021 alkuun. Tuona aikana yleisötyötä siirryttiin tuottamaan kokonaan digitaalisina palveluina kaikissa museotoimipaikoissa ja myös yli toimipaikkarajojen. Esimerkkinä digitaalisesta yleisötyöstä, joka läpäisee koko museokeskuksen toimijat ja museokohteet, on museoduunari Eikka. Tämä on pieni robotti (kuva 7), joka osallistuu tapahtumiin ja tiedottaa museon asioista Instagram-tilinsä kautta. Eikka on vierailut ”syntymästään”, vuodesta 2019 saakka eri museokeskuksen työntekijöiden työpaikoilla ja ollut mukana heidän arjessaan, joista sitten kertonut sometilillään ja tuonut näin tunnettavuutta eri museotyöntekijöiden työn sisällöistä.

Kuten jo aiemmin olen tuonut esille, museokeskuksen yleisötyötä tehdään laajasti erilaisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Esimerkiksi Turun filharmonisen orkesterin ja Turun vanhan musiikin yhdistyksen konsertit ovat olleet viime vuosina vakiintunutta ohjelmaa eri museoyksiköissä. Erilaiset teatteriryhmät, tanssitaiteilijaryhmät, pakopeliyrittäjät ja elokuvatuotannot ovat löytäneet museot toiminta-alustoikseen. Museon yleisötyöntekijät koordinoivat toimintaa tekemällä yhteistyökumppaneiden kanssa sopimukset ja toimintasuunnitelmat sekä seuraavat toiminnan toteutumisen.

”Alueellinen vastuumuseotoiminnan myötä näyttely- ja yleisötyötä kehitetään, laajennetaan ja tuotteistetaan museopalveluiden yksiköiden yhteistyönä vastaamaan kysyntää ja uusiutuvaa museotoimintaa” (Hujala, Pajarre & Väyrynen 2020, 11). Lisäksi Vapaa-aikatoimialan kanssa yhdessä suunnitellaan ja toteutetaan laajasti yleisötyötä lapsille ja nuorille, työttömille työikäisille sekä senioreille. Toimin itse museon Kimmoke-vastaavana, jossa tarjotaan aktiviteetteja ja tekemistä työttömien työikäisten vapaa-aikaan Turun alueella (Turun kaupunki 2022c).

Vaikka suurin osa Turun museokeskuksen yleisötyöstä tehdään museokohdelähtöisesti, museokohderajojen yli ja läpi tehdään myös tapahtumia, projekteja ja pedagogista toimintaa. Uusia toimintatapoja ja muotoja etsitään koko ajan. Tulevaisuuden ja historian museohanke on jo nyt uusi kokonaisuus yleisötyötä, vaikka itse museorakennusta ei vielä ole. Kokonaisuus näkyy esimerkiksi Digimuseo -alustalla, josta löytyy Turku 1827-virtuaalinäyttely. Näyttely esittelee Turkua ennen kaupungin tuhoisaa paloa vuonna 1827. Palovakuutusasiakirjoihin, rakennuspiirustuksiin ja kaupunkitutkimukseen perustuvaa 3D-malli laajennetaan koko ajan ja sinne saa virtuaaliopastuksia. (Digimuseo 2022.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA AIKATAULU

Opinnäytteeni tavoite on Turun museopalveluiden yleisötyön määrittely ja selkeyttäminen organisaation sisällä. Työn käytännöllisenä päämääränä on selkeyttää yksiköllemme sekä Turun museokeskuksen muille vastuualueille yleisötyömme sisältöä, haasteita ja voimavaroja. Päämääränä on, että yleisötyön tehtävistä tulisi tekijöilleen jäsennellympää, tarkoituksellisempaa ja selkeämpää.

Työni on tapaustutkimus, jossa on toimintatutkimuksen piirteitä. Tapaustutkimuksessa on pieni joukko tapauksia tai vain yksi, jota aineistoa kerätään eri ulottuvuuksista. Keskeisin kerättävä aineisto on laadullista. Päämääränä on ymmärtää tapausta ja sitä kautta kyseenalaistaa, täydentää tai luoda uutta tietoa tapauksesta. (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 12.) Omassa tutkimuksessani tapauksena on yleisötyö Turun museokeskuksessa. Kerään aineistoa Turun museokeskuksen henkilökunnalle suunnatun kyselyn, työpajojen sekä vertailukehittämiskohteen, KAMU Espoon kaupunginmuseon Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilistahankkeen avulla. Tämän useiden tiedonhankintamenetelmien käytön toivon lisäävän työni luotettavuutta (Puusa & Juuti 2020, 185).

Toimintatutkimuksen historia on työelämän kehittämisessä, jossa toimijat ja tutkijat osallistuvat yhdessä tutkimusprosessiin ja jossa tavoitteena on lisätä organisaation itseymmärrystä (mt., 268) Toimintaa kehittäessä huomasin, että tutkimus meinasi jäädä taka-alalle, mistä toimintatutkimusta usein kritisoidaan (mt., 274). Jotta näin ei kävisi liiaksi, pyrin jokaisen työpajan jälkeen vertaamaan tuotoksia tietoperustan lähteiden kanssa.

Kehittämistyöni alkoi kesällä 2021 alustavan kyselyn lähettämällä ja jatkui työpajoilla sekä vertailukehittämällä vuoden loppuun. Viimeiset työpajat pidin vuoden 2022 alussa ja lopetin prosessin palautekyselyyn maaliskuussa 2022 (kuvio 5). Työpajoihin osallistui lähes aina edustus kaikista museoyksiköistä. Melkein kaikki olivat vakituista henkilökuntaa. Osa-aikaisia työntekijöitä työpajoissa oli yhdestä kahteen. Joissakin työpajoissa ei ollenkaan.

Yhteiskehittäminen on työni ydin. On tärkeää, että työtä kehittävät juuri ne ihmiset, joita se koskee. Työ on paljon dialogia työntekijöiden kesken. Keskustelun tulee olla kuuntelevaa, ymmärtävää ja toista kunnioittavaa. Elävä dialogi on peruselementti hyvässä kehittämistyössä. (Ranta 2021). Tavoitteeni oli saada työpajoihin avoin, kiireetön ja turvallinen ilmapiiri, jossa kehitämme toimintaa aidosti yhdessä ja kaikki uskaltavat puhua suoraan. Yksilö ja ryhmätehtävät olivat pitkälle kirjallisia. Koin, että jokaisen ääni saataisiin parhaiten kuuluviin näin.

Kirjoittaminen on yksikössämme luontevaa jokaiselle työn kautta, toisin kuin vaikka draamallinen tekeminen.

Kuvio 5: Turun museokeskuksen yleisötyön kehittämisen aikataulu

Alustavan kyselyn osalta huomasin, että sekä monivalintakysymysten että avointen vastausten muotoilu sekä varsinkin vastausten tulkinta oli haastavaa. Oliko jokainen vastaaja ymmärtänyt kysymyksen samalla tavoin ja edelleen tulkitsinko vastauksia oikein. Tämä haaste kuitenkin kuuluu osaksi laadullista tutkimusta, jossa käsitykset eivät aina kohtaa. Tutkija ei koskaan täysin ymmärrä tutkittavien kokemuksia ja saattaa tulkita väärin (Vilka 2021, 118–119.) Kyselyn anonymiteetin toivoin kuitenkin estävän toista keskeistä haastetta, jossa tutkittavat usein tiedostamattaan saattavat peitellä, kaunistella tai liioitella kokemuksiaan vastaajan mahdollisen henkilöllisyyden paljastumisen vuoksi (mt., 121).

Vertailukehittämiseen liittyvä haastattelu oli teemahaastattelun ja avoimen haastattelun välimaastosta. Haastattelu kietoutui teeman (mt., 112) eli yleisötyön ja haastateltavien sekä oman organisaationi ympärille, mutta käytännössä se oli hyvin keskustelunomainen (mt., 114). Haastatteluni heikkoutena voi pitää tiettyä valmistelemattomuutta ja ainoastaan tilanteeseen intuitiolla heittäytymistä. Tutkimushaastattelu kun vaatisi aina huolellista ja tarkkaa etukäteisvalmistelua (mt., 117). Seuraavaksi esittelen yhteiskehittämisen kulkua.

4.1 Työpaja 1. Alustava kysely ja termitehtävä

Esittelin opinnäytetyöaiheeni Turun museokeskuksen yleisötyöyksikön Teams -palaverissa ke- säkuussa (liite 1). Tämän jälkeen lähetin yksikölle Webropol -ohjelmalla tekemäni alustavan kyselyn (liite 2) 19 yksikön työntekijälle. Kyselyyn osallistuivat vakituisten henkilökunnan lisäksi ne määräaikaiset työntekijät, joiden työnkuvat olivat selkeästi laajemmat kuin vaikkapa kausioppaan, joita varsinkin kesäsesonkina palkataan useita. Vakituisten henkilökunnan sijaiset kuten projektityöntekijät tekevät hyvin laajasti yleisötyöhön liittyviä tehtäviä, muun muassa sisällöntuottamista ja tapahtumasuunnittelua. Heidän näkemyksensä Turun museopalveluiden yleisötyön sisällöstä oli tarkoituksenmukaista aiheeni kannalta. Lähetin kyselyn henkilökohtaisiin sähköposteihin yleisen linkin kautta, jotta anonymiteetti säilyy. Vastausaikaa oli kaksi viikkoa. Kaikkiaan 14 henkilöä vastasi kyselyyn, joten olin todella tyytyväinen vastausprosenttiin 82.

Kyselyn kysymykset jaottelin neljään eri kokonaisuuteen, yleisötyöhön, strategiatyöhön, viestintään ja työhyvinvointiin. Jatkokyöskentelyssä kävi ilmi, että viestinnän ja työhyvinvoinnin osiot eivät suoranaisesti vastaa tutkimuskysymyksiini, joten jätin niiden käsittelyn tästä pois. Kyselyssä oli kaikkiaan viisi avointa kysymystä, joihin saattoi vastata omin sanoin sekä yhdeksän monivalintakysymyskokonaisuutta, joissa kahdessa oli vastauksesta riippuen avoin kysymys lisäksi. Määrittelin avointen kysymysten vastauskenttiin paljon rivejä kirjoittaa ja tätä oli ilokseni hyödynnetty. Koin, että kysymyksiin oli paneuduttu huolella ja vastauksia oli perusteltu.

Analysoin avoimia kysymyksiä siten, että kopion vastaukset Word -tiedostoksi, jota luin aluksi monia kertoja läpi. Tämän jälkeen merkitsin korostusväreillä kokonaisuudesta samoja sanoja ja ajatuksia eli koodasin aineistoa (Saaranen-Kauppinen 2020, 5:50-10:10). Tämän jälkeen määrittelin kokonaisuuksille katto-otsikoita eli luokittelin ne joidenkin niitä yhdistävien ominaisuuksien perusteella erilaisiin teemoihin (mt., 13:16-14:14). Esimerkkinä koodien teemoittelusta käytin kysymystä 4 (liite 3), jossa pyysin vastaajia kertomaan omin sanoin ne asiat, jotka heidän mielestään ovat Turun museopalveluiden yleisötyöyksikön keskeisiä vahvuuksia tällä hetkellä. Kahdessatoista vastauksessa ilmaistiin yksikön vahvuudeksi laaja ammattitaito muun muassa sanoin eli koodein ”sisältöosaaminen”, ”yleisötyön monitaitoiset duunarit” tai ”ymmärrys museoalasta”. Kokosin nämä koodit osaaminen -teeman alle.

Anonymiteetin säilytin muotoilemalla ja yksinkertaistamalla avointen kysymysten vastauksia niin, että ne säilyttivät ydinajatuksensa, mutta eivät olleet suoria lainauksia tai yhdistettävissä kenenkään kirjoitustyyliin. Käytin ainoastaan parissa kohtaa suoraa lainausta ilmaisuihin, jotka olivat meille aiemmin tuttuja yksikön keskusteluista viime vuosilta ja joita oli käytetty useamassa kuin yhdessä vastauksessa, kuten termiä ”puskanakit”. Termillä viitattiin yksikön ulkopuolelta, joko museosta tai laajemmin vapaa-aikatoimialalta tuleviin yllättäviin tehtäviin. Mikäli monivalintakysymysten joissakin vastauskentissä oli niin vähäinen määrä vastauksia, että vastaajan henkilöllisyys saattaisi ryhmän tutussa piirissä paljastua, yhdistin kaksi samansuuntaista vastauskenttää kuten ”täysin samaa mieltä” ja ”osittain samaa mieltä” yhdeksi kentäksi.

4.1.1 Kyselyn läpikäynti

Ensimmäisen työpajan järjestin 7.9 Turun linnan Bryggman -salissa. Ohjelmassa oli alustavan kyselyn läpikäynti ja yleisötyössä käytettyihin termeihin liittyvä tehtävä (liite 4). Paikalla oli lisäksi kymmenen osallistujaa. Aloitimme työskentelyn kyselyn läpikäynnillä. Pyysin osallistujilta vapaata kommentointia sitä mukaa, kun kysyttävää tai pohdintaa tulisi mieleen.

Ensimmäiseksi kyselyssä pyysin määrittelemään omin sanoin termin yleisötyö museoympäristössä. Pyrin poimimaan vastauksista kaikki ajatukset erikseen enkä pyrkinyt kiteyttämään pidempiä vastauksia vain johonkin yhteen johtopäätökseen. Esittelin kuvion (kuvio 6) avulla tulokset. Puolessa (7) vastauksista yleisötyöksi määriteltiin museon sisällöt, joita tehdään, avataan, tuotetaan tai tarjotaan yleisöille. Näkökulmassa mainittiin myös yleisön palvelu ja kaikki se työ, jonka yleisö näkee tai joka tuo sisältöjä tutuiksi kävijöille. Samoin puolessa vastauksista (7) tuotiin esiin konkreettisia keinoja tehdä yleisötyötä kuten tapahtumat, opastukset, työpajat ja opetusmateriaalit. Puolessa (7) vastauksista todettiin, että kaikki asiakaspinnassa tehtävä työ on yleisötyötä, kuten esimerkiksi museoiden kehittäminen, asiakaspalvelu, kokoelmatyö, konservointi, arkeologia ja museotilojen siivoaminen. Vastauksissa korostettiin, että yleisötyö läpäisee kaiken museotoiminnan ja on tietynlainen läpileikkaava arvo ja kattotermi. Aboa Vetus & Ars Nova -museon lehtori Janna Jokela on ilmaissut samaan tapaan, että yleisötyöstä on tulossa tietynlainen kattotermi alalla, jonka alle esimerkiksi museopedagogia tulee asettumaan. (Sorjonen & Sivonen 2015, 45.) Reilussa kolmasosassa (5) vastauksista puhuttiin työstä, joka tehdään yleisöjen kanssa yhdessä, jolloin muun muassa yleisö jakaa tietoa, kommentoi ja kysyy.

Näkemykseni mukaan vastauksissa korostui selvästi kaikki se konkretia, mitä yleisötyömuotoja asiakkaalle tarjotaan kuten kurssit tai opastukset, mutta samalla esiin nostettiin kaikki yleisöille tehtävä työ kehittämisprojekteista siivoamiseen. Kuten jo aiemmin tämän hetken museoiden yleisötyöstä totesin, sen koetaan kattavan kaiken museoissa tehtävän työn eikä ainoastaan museopedagogiikkaa (Jokela 2016, 6). Yhteisen työmme tavoitteena kuitenkin on löytää yleisötyöyksikön tekemän työn eroa kaiken kattavaan museotyöhön.

Kuvio 6: Yleisötyön määrittely museoympäristössä.

Kohdassa kaksi esitin väittämiä koskien Turun museokeskuksen yleisötyötä. Ensimmäisenä väittämänä oli, että yleisötyöyksikön tulisi vastata täysin yhdessä museotoimipaikkojen yleisötarjonnasta ja toimipaikkojen vastuuhenkilöistä tulisi luopua. Yhdeksän vastaajaa oli osittain ja viisi täysin eri mieltä. Näkemys museotoimipaikkojen yleisötyön vastuuhenkilöiden tarpeellisuudesta oli aika yhtenäinen. Tämä varmasti on jatkossakin järkevää, sillä jokainen yleisötyöyksikön vakituinen työntekijä ei pysty sisäistämään jokaisen museoyksikön sisältöä syvällisesti. Biologisen museon amanuenssi ei sattumalta ole koulutukseltaan biologi eikä hänen ole tarpeen välttämättä ottaa haltuun taidekasvatuksen syvällistä osaamista, mikä taas on WAMin museolehtorin työn ydintä.

Seuraava väittämä koski yleisötyöyksikön henkilöstömäärän riittävyyttä. Yksitoista vastaajaa koki, että henkilömäärä on osittain tai täysin riittämätöntä. Kolme vastaajaa koki sen osittain riittäväksi. Ammattiosaaminen yksikössä koettiin 12 vastauksessa täysin tai osittain riittäväksi

ja ainoastaan kaksi vastaajista koki sen jollakin tasolla riittämättömäksi tai ei osannut ottaa kantaa. Se, että ammattiosaamista koetaan löytyvän, mutta henkilöstöresursseja ei olisi tarpeeksi, korostaa näkemykseni mukaan työmme laajaa kenttää ja selkeän profession puutetta.

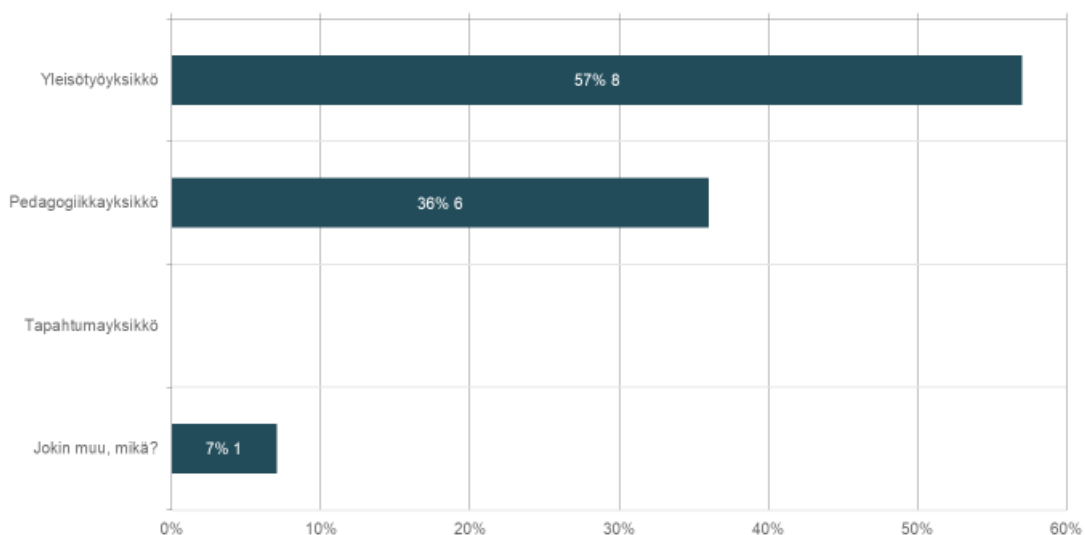
Väittämä yleistyöyksikön tehtävien ja vastuiden selkeydestä jakoi mielipiteet kahtia. Tulkitsin puolet (7) vastaajista kokevan ne enemmän selkeiksi kuin epäselviksi vastaamalla kysymykseen ”osittain samaa mieltä”, kun seitsemän vastaajaa valitsi ”osittain eri mieltä”. Tulkitsin siis puolet vastaajista kokevan tehtävät enimmäkseen epäselviksi, mikä on huolestuttavaa. Ymmärrykseni mukaan tämä kertoo samasta ydinhaasteesta, josta aikaisempien kysymystenkin kohdalla mainitsin; määrittelemättömän laajasta tehtäväkentästä. Kysymys tehtävien ja vastuiden tasapuolisuudesta on vielä huolestuttavampi, sillä puolet (7) vastaajista koki tehtävien ja vastuiden olevan osittain tai selkeästi epätasapuolisia. Neljä vastaajaa ei osannut ottaa tähän kantaa ja ainoastaan kolme vastaajaa koki tehtävät ja vastuut ainakin osittain tasapuolisiksi. Kysymys työn tasapuolisuudesta ei suoranaisesti kuuluu tutkimuskysymysteni piiriin, joten sitä ei käsitelty työpajoissa, mutta asiaa olisi hyvä käsitellä myöhemmin muussa kehittämistyössä. Kokemus vastuiden epätasapuolisuudesta on uhka työhyvinvoinnille.

Kysymykseen organisaation muun henkilöstön sitouttamisesta yleisötyöhön, viisi vastaajaa koki sitouttamisen ehdottoman ja viisi osittain tarpeelliseksi. Neljä vastaajaa ei joko ottanut kantaa tai oli täysin eri mieltä. Tähän kysymykseen tulemme palaamaan myöhemmissä työpajoissa. Väittämään, jossa kysyin, tulisiko museon jalkautua enemmän museotoimipaikkojen ulkopuolelle, jakoi mielipiteet oikeastaan kolmeen tasavertaiseen näkemykseen. Viisi vastaajista oli täysin tai osittain samaa mieltä, viisi ei ottanut kantaa ja neljä oli osittain tai täysin eri mieltä. Tätä toki jo teemme ja se on kirjattuna yleisötyöohjelman yleisiin periaatteisiin (Väyrynen 2021, 4).

Peräti yksitoista vastaajista koki, että hyvät digitaaliset palvelut ovat ehdottomasti tai osittain yleisötyön elinehto. Kolme vastaajista oli osittain eri mieltä. Tässä on nähtävissä ristiriitaa myöhemmin esiin tulevan näkemyksen kanssa siitä, että henkilöstö kokee nimenomaan digitaalisten palvelujen tuottamisen hauraaksi, jossa vakituisen henkilökunnan ammattiosaaminen ei ole ajan tasalla. Työn koettiin olevan liikaa tilapäisen henkilöstön sattumanvaraisen osaamisen varassa. Korona pandemian aikana tekemämme iso määrä digitaalista sisältöä toi aivan uuden ja laajan tehtäväalueen yleisötyöhön ja jatkossa onkin tarpeellista miettiä, kuinka suuri panos sille annetaan. Vastaavasti jotakin yleisötyön osa-aluetta tulee resurssien mukaan supistaa.

Osion viimeisessä väitteessä ”Museon yleisötarjonnan tulee houkutella enemmän matkailijoita, kuin palvella paikallisyhteisöjen tarpeita”, minua kiinnosti yksikkömmme näkemys museon strategiassa olevia yhteiskunnallisen ja liiketoiminnallisen tehtävän (Turun museokeskus 2021, 7) painoarvoista. Kymmenen vastaajista oli näkemyksestä täysin tai osittain eri mieltä. Loput vastaajista oli joko osittain samaa mieltä tai ei ottanut kantaa. Tästä päättelen, että museon yhteiskunnallinen voittoa tavoittelematon tehtävä (ICOM 2017, 2.) koetaan myös yleisötyössä tärkeämmäksi kuin pääsylippu- ja tapahtumatulot.

Kysymykseen termistä, joka parhaiten kuvaisi yksikköämme, vastaajista kahdeksan nimittäisi yksikköä nykyisellä nimellä yleisötyöyksiköksi, viisi vastaajaa muuttaisi yksikön pedagogiikkayksiköksi ja yksi vastaajista kutsuisi yksikköä, jollakin yhdistelmänimellä, kuten yleisötyö- ja pedagogiikkayksikkö tai tapahtuma- ja pedagogiikkayksikkö (kuvio 7). Termeihin palasimme vielä saman päivän aikana seuraavan tehtävän parissa.

Yhdistävä nimitys: Tapahtuma ja pedagogiikka? Yleisötyö ja pedagogiikka?

Kuvio 7: Mikä nimi kuvaa parhaiten Turun museokeskuksen yleisötyötä?

Seuraavassa kysymysosiossa tiedustelin avoimissa vastauksissa yleisötyöyksikön keskeisimmiksi koettuja vahvuuksia ja heikkouksia. Suurimmaksi vahvuudeksi koettiin ammattiosaaminen, jota korostettiin kahdessatoista vastauksessa esimerkiksi käsitteillä laaja, monipuolinen ja moniammatillinen osaaminen, substanssiosaaminen, digiosaaminen ja sisältöosaaminen. Yksikkömmme yhteistyö ja yhteishenki korostui yhdeksässä vastauksessa, kuten

kollegiaalisuudessa, toisten auttamisessa, avoimessa ja sallivassa ilmapiirissä, jossa saa keilla, ehdottaa ja myös epäonnistua. Toisten osaamiseen ja vastuunkantoon luotettiin. Innostuneisuus ja rohkeus tuotiin esiin kahdeksassa vastauksessa, kuten työntekijöiden heittäytymis- ja muuntautumiskyvykkyydessä. Ollaan motivoituneita tuomaan museosisältöjä yleisöille intohimolla, mutta vahvalla ammattietiikalla. Kuudessa vastauksessa esiin nostettiin luovuus ja jopa luova hulluus, josta kumpuaa ideoita joka lähtöön. Kolmessa vastauksessa esille tuli myös konkreettiset tapahtumat ja ohjelmat. Tätä kokonaisuutta pyysin vaalimaan jatkossa ja pitämään yllä sitä hyvää, mitä yksiköstämme koettiin.

Vastaavasti yleisötyöyksikön keskeisimpinä heikkouksina puolessa (7) vastauksista korostui yksikön työn kokonaiskuvan ja tavoitteiden puute, kuten kuinka yhdistää vapaa-ajan palvelukokonaisuudesta ja muista museoyksiköistä nousevat vaateet yleisötyössä. Kuinka yhdistää taide- ja kulttuurihistoriallisen kentän erilaiset toimintaedellytykset, mahdollisuudet ja painotukset, kun museotoimipaikat ovat myös hyvin erikokoisia. Kuudessa vastauksessa otettiin esiin henkilöstöresurssien puute, jolloin koettiin esimerkiksi, että henkilökuntaa on vain liian vähän tehtäviin nähden tai osa-aikaisten työntekijöiden harteilla on liian suuria vastuuta. Samoin kuudessa vastauksessa harmiteltiin digi- ja mediaosaamisen puutteita, joka ei voi olla määräaikaisen henkilökunnan vastuulla. Pohdittiin myös, tulisiko vakituisen henkilökunnan osaamista lisätä ennemmin kuin palkata projektiomaisesti alan osaaja. Kaupungin byrokratian ja hierarkian hitaus ja solmuisuus tuli esiin viidessä vastauksessa. Byrokratian koettiin hidastavan ja hankaloittavan työtä samoin kuin vahvan hierarkiankin. Viidessä vastauksessa henkilökohtaisten työnkuvien epäselvyys koettiin heikkoudeksi, jolloin vaikkapa mahdollista erityisosaamistaan ei pääse käyttämään tai työnkuva ohjaa niin vahvasti joidenkin tekemistä, ettei löydy halua auttaa muita.

Pyysin osallistujia huomioimaan, että näissä työpajoissa tulemme luomaan ytimen ja määrittelyn juuri meidän yleisötyöllemme Turun museokeskuksessa. Pyrimme ellei ratkaisemaan niin ainakin tiedostamaan työhömmme liittyviä keskeisiä haasteita. Kaikkiin haasteisiin, kuten henkilöstöresurssien riittämättömyyteen tai ajoittaiseen byrokratian järjen vastaisuuteen meidän on pyrittävä löytämään ratkaisut vain hyväksymällä tosiasia, että virkoja ei luoda lisää ja ”hallintohimmelit” monimutkaisine paperipolkuineen eivät ole vallassamme. Tähdensin, että voimme toivottavasti yleisötyön määrittelyn kautta priorisoida töitä ensisijaisiin ja toissijaisiin paremmin. On hyväksyttävä, että aina ei ehdi kaikkea. Voimme myös pohtia konkreettisia keinoja, joilla helpottaa toisiamme hallintojargon- ja koodiviidakossa. Näyttely- ja yleisötyö

vastuualueen Teams -kanavalle perustettiin samoihin aikoihin sisältö, jonne kollektiivisesti viemme ja päivitämme muun muassa erilaisia yhteistyökumppaneiden kanssa tehtäviä sopimus pohjia ja selkokiehisiä kaavioita siitä, kuinka tehdään laskuja tai matka- ja koulutusanomuksia.

Strategioita käsittelevässä osuudessa pyysin ensin vastaajia monivalintakysymysten avulla valottamaan sitä, ovatko he tutustuneet työtämme läheisesti ohjaavaan Näyttely- ja yleisötyön ohjelmaan 2020–2025 ja Turun museokeskuksen strategiaan 2025. Puolet (7) vastaajista on ollut itse mukana tekemässä Näyttely- ja yleisötyön voimassa olevaa ohjelmaa ja perehtynyt siihen sekä yksikkö, että vastuualuepalavereissa. Jatkokysymyksestä kävi ilmi, että niistä (11), jotka ovat edes jollakin tasolla tutustuneet ohjelmaan, reilu puolet (6) pitää ohjelmaa joko täysin tai osittain tarpeellisenä. Loput vastaajista eivät ottaneet tähän kantaa. Reilu puolet (6) piti ohjelmaa täysin tai ainakin jonkun verran selkeänä ja johdonmukaisena. Viisi vastaajista oli osittain eri mieltä tai ei ottanut kantaa. Täysin samat vastausjakaumat olivat väittämien ”ohjelma on konkreettinen” ja ”ohjelma tukee sekä ohjaa omaa henkilökohtaista työtä.” Yksikön työtä ohjelman kuitenkin nähtiin johtavan yhdeksän vastaajan mielestä hyvin tai ainakin osittain. Yleisötyön ohjelma on suunniteltu seitsemän vastaajan mielestä sopivalle aikavälille ja neljä vastaajaa ei ottanut kantaa tai oli osittain eri mieltä. Kukaan ei ollut sitä mieltä, että ohjelmaa olisi valmistelleet väärät henkilöt vaan seitsemän vastaajista koki oikeiden henkilöiden olleen asialla. Neljä vastaajaa ei osannut sanoa. Vastaajista kolme ei ollut perehtynyt ohjelmaan juurikaan, jolloin he edellisten yhdentoista sijaan siirtyivät kysymykseen, miksi eivät. Vastuksissa kerrottiin, että ohjelmaa ei ole tuotu esille tai esitelty missään vaiheessa eikä se ole helposti löydettävissä.

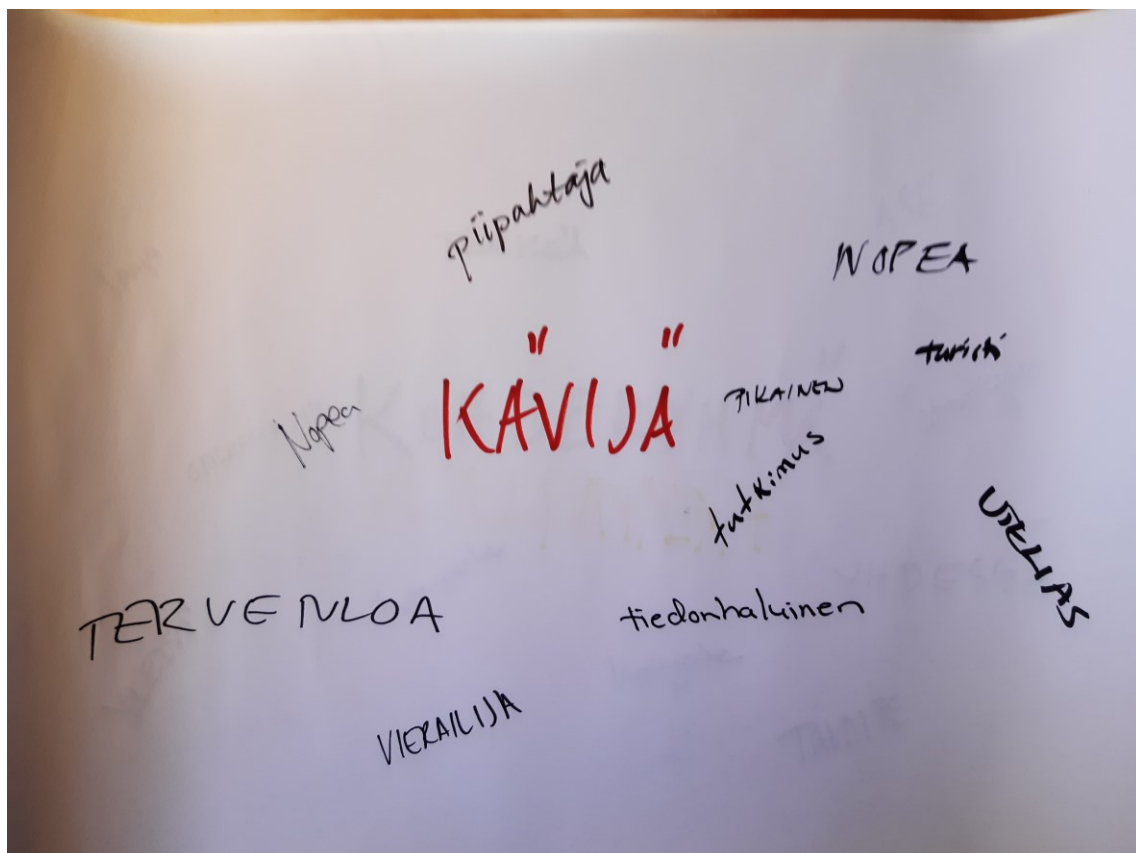
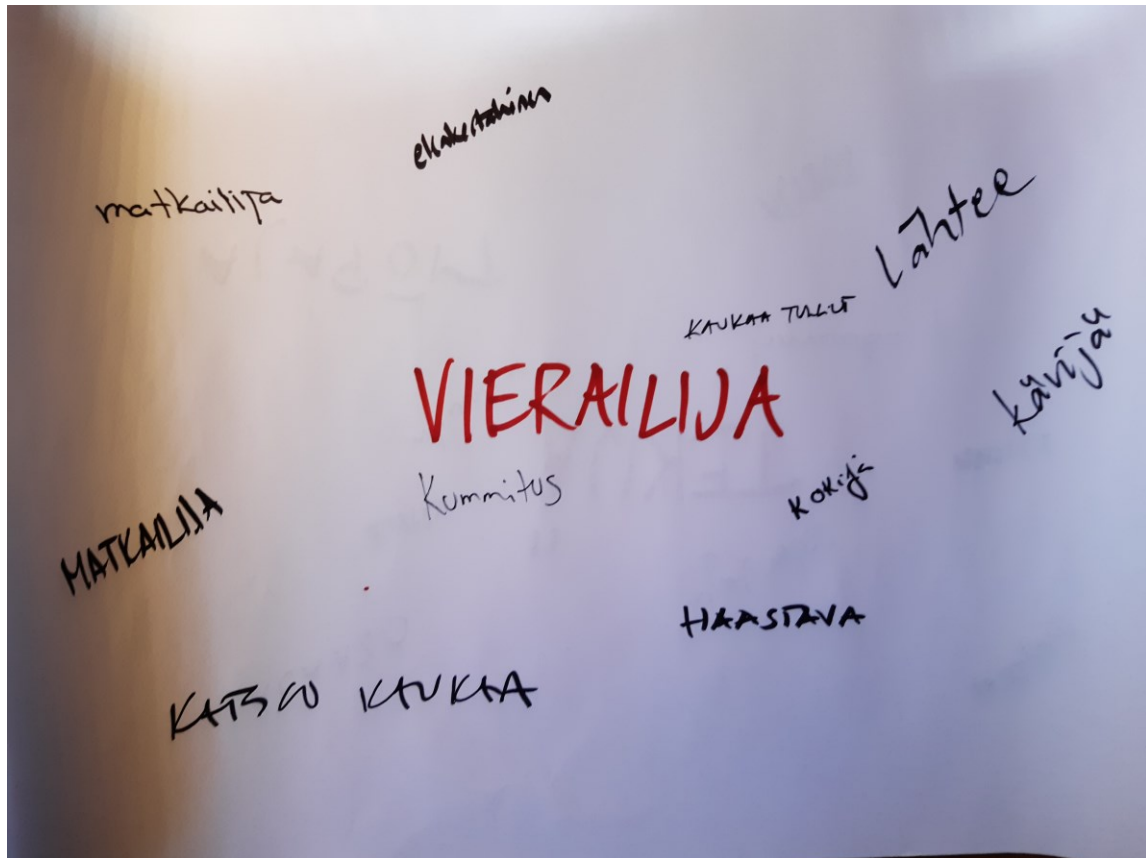
Museokeskuksen strategiaan yksikkö on tutustunut tasaisesti sekä yksikkö-, että vastuualuepalavereissa, henkilöstökokouksessa ja itsenäisesti. Ne, jotka strategiaan olivat tutustuneet (10), kokivat sen tärkeänä tai osittain tärkeänä. Kuusi vastaajista koki strategian selkeänä ja johdonmukaisena, ainakin osittain ja neljä vastaajaa ei osannut sanoa tai oli osittain eri mieltä. Strategia oli neljän vastaajan mielestä osittain konkreettinen ja neljän mielestä osittain epäselvä. Kaksi ei ottanut kantaa. Strategialla ei koettu enää olevan niin vahvaa jalansijaa oman työn ohjaajana vaan ainoastaan neljä koki näin. Neljä ei osannut sanoa ja kolme koki, että se ojasi vain osittain omaa työtä. Yksikkömme työtä museon strategian koettiin ohjaavan viiden vastaan mielestä, kun toinen puolikas (5) oli osittain eri mieltä tai ei osannut sanoa. Seitsemän vastaajaa koki strategian olevan oikealle aikavälille tehty ja kolme ei osannut sanoa. Enää ei oltu ihan

varmoja siitä, että strategian olisi valmistelleet oikeat henkilöt vaan seitsemän vastaajaa joko ei osannut sanoa tai oli osittain eri mieltä. Kolmen mielestä valmistelussa olivat olleet oikeat henkilöt ainakin osittain. Neljä vastaajista, jotka eivät olleet tutustuneet strategiaan ollenkaan, toivat esiin samankaltaisia syitä, joita ohjelmaosuudessaakin eli strategiaa ei olla tuotu esille. Toisaalta yksi vastaaja koki, että tähän ei riitä aikaa ja yhden vastaajan mielestä tällä tasolla työn ohjaaminen kuuluu esimiehelle. Strategioita tulemme käsittelemään myöhemmässä työpajassa tarkemmin.

4.1.2 Termitehtävä

Kyselyn läpikäymisen jälkeen tartuimme suunnittelemaani tehtävään termeistä. Olin kirjoittanut kahdelletoista A3 arkille kullekin yhden sanan, joka kuvasi museokävijäämme Näyttely- ja yleisötyön ohjelmassa 2020–2025. Sanat olivat vierailija, tekijä, oppija, asiakas, yleisö, kiinnostuja, kävijä, kohderyhmä, toimija, kokija, kohtaaja ja aktiivi. Tehtävänä oli kirjoittaa jokaisen sanan kohdalle intuitiivisesti ensimmäisenä mieleen tuleva sana tai ajatus, jonka jälkeen siirtyä seuraavan sanan äärelle ja niin edelleen. Osallistuin myös itse tehtävän tekemiseen. Tehtävän tarkoituksena oli tutkia sitä, onko museoyleisöistämme käytettävät sanat mielikuviltaan toisistaan poikkeavia. Vertaili esimerkkinä sanoja vierailija ja kävijä (kuvat 8 ja 9), joilla usein ilmaistaan museopalveluja käyttävää henkilöä. Vierailija herätti työryhmässämme kaksi miellelyhtymää matkailijasta. ”katsoo kaukaa” ja ”kaukaa tullut” -ajatukset viittaavat hieman samansuuntaiseen intuitioon, jossa vierailija tulee jostakin ihan toisesta paikasta museokohteeseen. Vierailija koettiin myös ensikertalaiseksi, haastavaksi, kävijäksi, kokijaksi, kummikseksi ja sellaiseksi, joka lähtee myös pois.

Kävijä -sana herätti neljä miellelyhtymää lyhyen aikaa vievästä toiminnasta. Esille nousi piiptahtaja ja pikainen sekä kaksi kertaa sana nopea. Lisäksi sana herätti intuition tiedonhalu, utelias, kävijätutkimus, vierailija ja turisti. Myös sana ”tervetuloa” mainittiin. Vierailija ja kävijä ovat melko neutraaleja sanoja museopalveluita käyttävästä henkilöstä, mutta niissäkin on nähtävissä mielikuvaeroja. Vierailija herätti mielikuvan muualta tulleesta matkailijasta, kun kävijä taas voi olla kuka tahansa, mutta ei viivy museossa kovin pitkää aikaa.

Kuvat: 8 ja 9. Otteet termitehtävästä.

Täytyy muistaa, että paperilta toiseen siirtyessä oli vaikea olla lukematta edellisten kirjoittajien sanoja ja ne helposti johdattelivat omaa ajatusta. Työryhmä pysyi myös hyvin selkeästi ajatuksissaan museokontekstissa. Paljastin tehtävänannossa poimineeni sanat Näyttely- ja yleisötyön ohjelmasta, jolloin epähuomiossa johdattelin ajattelua museomaailmaan. Tehtävä herätti keskustelua yleisötyö-termin miellelyhtymistä ja onko se ylipäättään oikea sana kuvaamaan työtämme. Itse tehtävässä sana yleisö toi kahdelle henkilölle mieleen sanan teatteri ja yhdelle sanan esitys. Keskustelussa tuotiinkin esiin, että yleisötyö on alun perin teatterimaailmasta lähtenyt termi. Museoympäristössä termin koettiin sekoittuvan helposti asiakaspalveluun, koska jossain museoissa puhutaan yleisöpalveluista.

Työryhmässä heräsi keskeinen kysymys siitä, pitäisikö pedagogian näkyä jo yksikköme nimessä, koska yleisötyö tuntuu nimenomaan kattotermiltä kaikelle museotyölle. Toisaalta esiin tuotiin kuinka sana pedagogiikka viittaa lapsiin ja opettamiseen. Aikuiset eivät aina halua tulla opetetuiksi. Keskustelu jatkui pohdinnalla siitä, että museokävijä tuskin on ylipäänsä kiinnostunut, minkä termin alla hän osallistuu museon toimintaan, vaan termit ovat enemmänkin selvennyksiä organisaation muille jäsenille ja työryhmille sekä itse museotalle.

Työstämme käytettävistä termeissä tulisi selkeästi tulla esiin se, mikä työn ydin on. Muistettiin, että Euroopan kulttuuripääkaupunkivuonna 2011 Turussa Tuli on irti -näyttelyssä, työskenteli elämyspedagogi ja että tiedekeskus Heureka henkilökunnasta löytyy perinteikkäämpien työtitteliä rinnalta innoittajia (Heureka 2021). Innoittaja kuvaisi monen mielestä hyvin meidänkin työtämme. Osan yleisötyöyksikön työnimikkeistä on hiljattain muutettu uuden kaupunkiorganisaation myötä. Entinen tutkijan nimike muutettiin yleisötyön amanuenssiksi ja taideohjaajista tuli museolehtoreita. Vaikka Kiasman museolehtori Minna Raitmaa on sanonut jo reilu vuosikymmen sitten, että museolehtori on nimikkeenä jääne ajalta, kun museot olivat tutkimuslaitoksia ja lähellä yliopistolaitosta ja että nyt todellinen työ on paljon enemmän sisällön tuottajan tai kulttuurin tuottajan työtä. Tittelinä vaikkapa pedagogisten ohjelmien tuottaja olisi siis lähempänä totuutta. (Sundberg 2010, 17–18.) Turun kaupunkiorganisaatiossa kuitenkin tulee muistaa, että tietyt palkkaluokat ovat yhteydessä tiettyihin nimikkeisiin ja tähän jäykähköön rakenteeseen on vaikea vaikuttaa. Näin ollen nimikkeet eivät aina vastaa täysin sitä, mitä työn kuva pitää sisällään.

Ensimmäisen työpajan keskustelu päättyi pohdintaan siitä, että yleisötyön tekemiseen täytyy määritellä ”pointti ja tarkoitus”, josta ammennamme museon sisältöjä yleisöille ja heidän kanssaan. Pälle liimatut ja oheistoiminnaksi alistetut tehtävät syövä työmotivaatiota ja -jaksamista.

Ideat ja trendit yleisötyöhön tulevat nimenomaan kentältä, mutta meidän on saatava suunnitella ja toteuttaa sisällöt osaamisemme pohjalta. Historian painolastina olevat tokaisut ”peda voi hoidtaa jotain oheisohjelmaa” tai ”peda tekee temppuradan” on aika karistaa lopullisesti pois. Työmme ei ole jotakin kokoelmien tai näyttelyiden ohessa toteutettavaa täytettä vaan museokentällä tällä hetkellä vaadittua ydinosaamista. Yleisöjä osallistava työ on vaativaa, joka tarkoittaa tarkkaa suunnittelua ja aikatauluttamista, sitoutumista sekä museon, että yleisön puolelta. Se vaatii aikaa ja rahaa. Lisäksi se vaatii tarkkaa pohdintaa siitä, liittyykö projekti varmasti museon sisältöihin. (Bourke 2015, 20.)

4.2 Työpaja 2. Paras yleisötyö ikinä!

Toisen työpajan järjestin 5.10 Kuralan Kylämäen tiloissa. Paikalla oli kymmenen osallistujaa lisäkseni. Jokainen osallistuja toi mukanaan mielenosoituskytlin, johon oli tehtävänantoni (liite 5) mukaan kirjoittanut omasta mielestään sanan, ajatuksen tai lauseen yleisötyön ytimestä. Ideana oli löytää ikään kuin jokaisen perimmäinen näkemys siitä, mikä museon yleisötyössä on kaikkein tärkeintä, miksi kokee sen merkitykselliseksi. Jos koko maailma kuuntelisi, niin mitä olisi omasta mielestä ”Paras yleisötyö ikinä!”

Ensimmäisenä puheenvuoron otti kollega, jonka kyltissä luki ”Intohimo”. Kirjoittaja toi esiin, kuinka omaan työhön oli vahva intohimo ja sitä kautta innostus tuoda yleisöille sama tunne. Hänellä oli halu tempaista museokävijä osaksi historiallista tarinaa, tapahtumia ja ymmärrystä nimenomaan tunnetasolla. Vahvan tunnekokemuksen kautta kävijä innostuu museosisällöistä uudelleenkin. Tämä todella on taito, jota museon yleisötyössä, mutta myös muissa yhteiskunnan palveluissa tarvitaan. Vuoden 2018 Museopäivien puhuja We love Helsinki -aktiivi Timo Santala on sanonut kärkevästi, että museopalvelun on oltava ”parempaa kuin seksi”. Hauskuus ja nautinto tunteina ovat ihmisen perustarpeita. Nyky-yhteiskunnassa tällaisista palveluista ei ole pulaa. Informaatioähkyn ja älylaitteiden maailmassa museoiden on todella taisteltava herättääkseen ihmisessä perustavaa laatua olevan tarpeen olla kiinnostunut omasta tarjonnastaan. (Ehanti 2018.)

Ensimmäinen puheenvuoro oli innostava. Huomasin, kuinka ihmiset virittäytyivät kertoa omasta kyltistään. Seuraavaksi puhui kollega, jonka kyltissä ilmaistiin ”Kädentaidot kunniaan”. Hän oli huomannut työurallaan, että ihmiset eivät osaa enää nykyään paljontaan sellaisia arkipäivän taitoja, joita ennen osattiin ja joille nykyäänkin olisi tarvetta. Hän kuitenkin korosti, että tärkeintä on prosessi, ei lopputulos. Parhaat kokemukset nousivat lähes aina tilanteesta, jossa

ihminen, aikuinen tai lapsi sai aikaiseksi jotain itse, voitti itsensä, epäilyksensä tai pelkonsa. Kollega muistutti, että pandemia-aikana käsityöinnostus nousi, kuten kävi vaikkapa jo 1920-luvun pula-aikana. Tuolloin teollistumisen varjoon jääneet käsityötaidot olivat hiipuneet, mutta yhteiskunnallisten vaikeuksista selviytymiseen osaltaan auttoi ihmisten oma kyvykkyys luoda, tehdä tarve-esineitä tai vaatteita sekä korjata niitä. Käsillä tekemisen taitoa on museoidenkin syytä pitää yllä, koska kädentaitoja tarvitaan kaikkina aikoina.

Kädentaitojen parissa jatkettiin seuraavankin mielenilmauksen ”Tää on ihan kiva” kohdalla. Kirjoittaja kertoi, että yleisötyön ytimessä on asiakkaan kokemus jonkun uuden oivaltamisesta, joka yllättää osallistujan. Lausahdus ”Tää oli ihan kiva” sisälsi siis suuremman ajatuksen uuden löytämisestä ja se lausuttiin erilaisten ja eri ikäisten osallistujien suusta, usein. Erityisesti nuorilta lausahduksen kuuleminen ilahdutti kollegaa. Keskustelun laajentuessa kävi ilmi, että museotoimintaan osallistuminen voi olla joillekin jopa elämää mullistava kokemus. Eräs museotyöpajoihin osallistunut henkilö oli kertonut, että toiminta oli pelastanut hänen elämänsä. Vaikeaan elämäntilanteeseen ei tahtonut löytyä ulospääsyä, mutta matalan kynnyksen museotyöpajatoiminta oli hänelle lopulta käänteentekevä kokemus takaisin elämän hallintaan.

Seuraavaksi puheenvuoron otti henkilö, jonka kyltissä luki ”Kuuntele”. Hän korosti, että intohimo tai työpajan sisältö voi jäädä laimeaksi, jos emme osaa kuunnella, mitä asiakkaalla on mielessä. Taidekasvatuksen ytimessä on herkällä korvalla kuuleminen. Joskus käy niin, että hienosti suunnitellut pedagogiset sisällöt eivät avaudu, kuten on suunniteltu. Tilanne muuttuu asiakkaan mukana joksikin ihan muuksi, mitä on ensin tietokoneen ääressä suunnitellut tapahtuvan. Keskustelu otti kunnolla tuulta alleen. Olimme selvästi yleisötyön perustavaa laatua olevan kysymyksen äärellä siitä, kuinka aito vuorovaikutus yleisön kanssa on juuri sitä, että olemme valmiita muuttamaan suunnitelmia tilanteen ja asiakkaan mukaan. Tarvitsemme työsämme yhä enemmän myös sosiaalipedagogisia taitoja, joita ei ennen niin tarvittu, kun sisältöjä tarjottiin valmiina tietyllä tyylillä. Tarvitsemme vuorovaikutustaitoja, joita ei museoaineissa ainakaan tällä hetkellä opeteta. Yliopisto-opinnot eivät välttämättä kohtaa tämän hetken yleisötyön tarpeita museoissa, joka on niin tilanne- ja kohdesidonnaista.

Seuraavassa kyltissä ilmaistiin ”Yhteistyö on voimaa.” Kun yksikkömme laittaa ideansa, kokemuksensa ja luovuutensa yhteen yleisöjen kanssa, saamme aikaiseksi arvokkaita asioita yleisöllemme, mutta myös oman ammattitaitomme ylläpitoon ja kehittämiseen. Tätä työtä ei voi tehdä yksin. Verkostoja on oltava paljon. Pohdintaa syntyi siitä, onko meillä enemmän ja vähemmän tärkeitä yhteistyökumppaneita ja jos on, niin kuinka niitä määritellään. Sisäinen

toiminta yksikössämme on suhteellisen sujuvaa, mutta näin ei aina ole muiden vastuualueiden kanssa. Yhteistyö ei tunnu aina sujuvan edes oman Näyttely- ja yleisötyö vastuualueen sisällä. Esimerkkinä puhuttiin, kuinka suurempiin tapahtumiin ei nykyään saa samalla tavalla osallistujia muista yksiköistä kuin ennen. Tapahtumaa ei ehkä koeta kaikkien vastuualueiden yhteiseksi areenaksi tuoda esiin museon sisältöjä yleisöille, vaan tapahtuma supistuu ainoastaan omalle yksiköllemme. Vielä 2000-luvun alkupuolella oli Turun linnassa velvoite, että kaikki vastuualueet osallistuvat tapahtumiin ja pohdimme, pitäisikö näin olla edelleen.

Seuraavan työryhmäläisen kyltissä luki ”Sisällöistä ammentaen”. Hän korosti, että avaamme museon sisältöjä yleisöille monipuolisin keinoin. Kaikki yleisötyö ammennetaan museon monipuolisesta taide-, luonnontieteellis-, ja kulttuuristoriallisesta kokoelmasta, kulloisenkin näyttelyn tai museotoimipaikkojen teemallisista sisällöistä. Tähän ikään kuin jatkaen yksi kollegoista otti puheenvuoron omalla ”Substanssiosaaminen kunniaan”-kyltillä, jolla yhtyy edelliseen puhujaan museon sisältöteemaan painottaen, että siihen on jokin syy, miksi yleisötyöyksikkömme tekee työtään juuri museossa, eikä jossain muualla. Yleisötyömme vuosiohjelma on valikoitu kokonaisuus museon sisällöistä ja teemoista. Esille nousi taas nimike- ja termipohdintaa siitä, voisiko yleisötyökuraattori nimikkeenä sopia kuvaamaan työtämme paremmin. Nimike voisi näkemykseni mukaan toimia, sillä jokainen työpaja, tapahtuma ja opastus kuratoidaan tietylle kohderyhmälle tietystä tietomäärästä, teemasta tai kokonaisuudesta, kuten vaikkapa näyttelykokonaisuudesta. Tapahtumat ovat kuratoituja eli sisällöllisesti harkitusti koottuja kokonaisuuksia aivan kuten näyttelytkin. Kuraattorin rooli on kehittynyt aikojen kuluessa ja tällä hetkellä kuratointia tekevät näyttelyamanuenssien ja intendenttien lisäksi erilaisten pedagogisissa tehtävissä toimivat henkilöt. Vaikutusvalta valitsijana, esille tuojana, mutta myös sisällöntuottajana kasvaa. Kollektiivinen ja yhteisöllinen tuottaminen on osaltaan tämän päivän kuratointia. (Kiljunen 2015, 34–35.)

Seuraavassa mielenilmauskyltin ”Yleisötyö koskettaa, tahdot tai et” laatija puhui koskettavasti vastuullisesta tehtävästämme päästä käsittelemään menneisyyden ihmisten aikaa, kulttuuria ja jopa heidän henkilökohtaiseen elämäänsä. Kollega korosti, että meidän tulee olla kulttuurisen sitivisiä myös historiaa kohtaan, koska ”menneisyys on vieras maa”. Hän koki tämän ylevänä tehtävänä. Puheenvuoron otti työryhmäläinen ”Vastuullisuus” -kyltillään ja jatkaa, että me olemme vastuussa siitä, mitä kerromme yleisöille. Ikimuistoksen kokemuksen jättäminen sisältää myös vastuun. Keskustelussa heräsi monia työmme vastuullisuuteen liittyviä kysymyksiä. Vastuu siitä, kenen tarinaa kerromme ja kenen jätämme kertomatta. Kysymys on ajankohtainen

kesällä 2022 avattavassa uudistetussa Luostarinmäen museokorttelissa, jossa kerrotaan viidenkymmenenviiden olemassa olleen henkilön fiktiiviset tarinat. Uskallus ottaa kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin, on museon vastuullisuutta. WAMin Spektri -näyttely oli hyvä esimerkki, kuinka museo toi esiin marginaalisten seksuaalivähemmistöjen taidetta ja tarinoita (Perälä 2021). Vastuuta on uskaltaa tulkita, mutta myös korjata väärä tieto. Hauskana esimerkkinä muistutettiin, kuinka vuosikausia sitten Turun linnassa järjestettiin rakennustutkijoiden ilta, jossa jokainen tutkija sai esittää oman näkemyksensä linnan rakennusvaiheista. Perustellut näkemykset erosivat monessa kohtaa, mutta näin yleisö ymmärsi, mitä historian tulkinta tarkoittaa käytännössä.

Vastuullisuuteen, yhteistyöhön ja yleisötyön koskettavuuteen liittyi seuraava kyltti, jossa luki ”Oletuksista vapaa kohtaaminen.” Museon yleisötyössä on mahdollisuus antaa ääni niille, jotka sitä ei yhteiskunnassa välttämättä niin helposti saa. Parhaimmillaan yleisötyössä juuri herkästi kuuntelemalla voidaan asiantuntijan ja osallistujan rooleja myös vaihtaa. WAMissa vuonna 2009–2010 esillä ollut Marita Liulian näyttely Choosing my religion – uskontoja jäljittämässä käsitteli maailman pääuskontoja taiteen kautta (Liulia 2022). Kun Turun viidesluokkalaiset kutsuttiin silloiselle Kulttuuripolku-kierrokselle näyttelyyn, muutamat opettajat eivät halunneet tuoda luokkiaan vierailulle, koska uskonto aineena alkaisi vasta kuudennella luokalla. Opettajilla oli siis oletus, että oppilaat eivät voisi vielä ymmärtää näyttelyä. Niistä luokista, jotka opettaja avoimin mielin toi paikalle, koettiin muun muassa yllättävä asiantuntijuuden vaihdos, kun äidinkielenään arabiaa puhuvat oppilaat ymmärsivät taiteilijan töissä käytettyjä arabitekstejä ja avasivat niitä muille oppilaille.

Kuralan Kylämäen Arkea sodan varjossa -teemaa käsiteltiin vuonna 2015 esineistön, luentojen ja tapahtumien kautta (Turun museokeskus 2015). Muutamat opettajat, joiden luokissa oli maa-hanmuuttajalapsia, jännittivät näiden oppilaiden reaktioita, jotka olivat juuri tulleet sodan keskeltä Suomeen turvapaikanhakijoina. Tapahtuman jälkeen yksi nuori uskalsi sanoa ensimmäisen kerran, että hän on joutunut lähtemään kotoaan juuri sodan vuoksi. Jotta tällaisia kohtaamisia voi tapahtua, tarvitaan yleisötyön ammattilaista, joka pystyvät kohtaamaan erilaisia asiakkaitaan hetkessä, herkästi ja avoimesti, antaen tilaa.

Viimeisessä käsiteltävä ajatus oli omani ”Muisti antaa siivet”, jossa painotin historian ymmärtämisen tärkeyttä omalle elämälle, kuten juuri esiin tuodussa sotakokemuksessakin kävi ilmi. Mitä enemmän tietää menneisyydestä ja mitä kauemmas ajassa, sitä vahvemmin ymmärtää oman paikkansa historian jatkumossa. Mikään ympärillä oleva ei enää tunnu sattumalta, vaan

historia ja sen tapahtumat ovat johtaneet ajattelumme, yhteiskuntamme ja olemassaolomme tähän hetkeen. Yhtä hyvin historia voisi antaa juuret, mutta yleisötyön kautta toivon, että ihminen saisi nimenomaan merkityksellisuuden tunteita menneisyydestään omaan elämäänsä ja sitä kautta ennemminkin siivet, jotta voisi kukoistaa. Kukoistamisen ajatus taas tuli Arto O. Salosen Museoalan teemapäivien 2020 puheenvuorosta, jossa hän korosti kukoistamista menestymisen sijaan (Salonen 2020, 1:00:07–1:00:55). Keskustelu yleisötyön pohjimmaisista merkityksistä mielenosoituskylttien (liite 6) avulla oli todella antoisaa ja syvällistä.

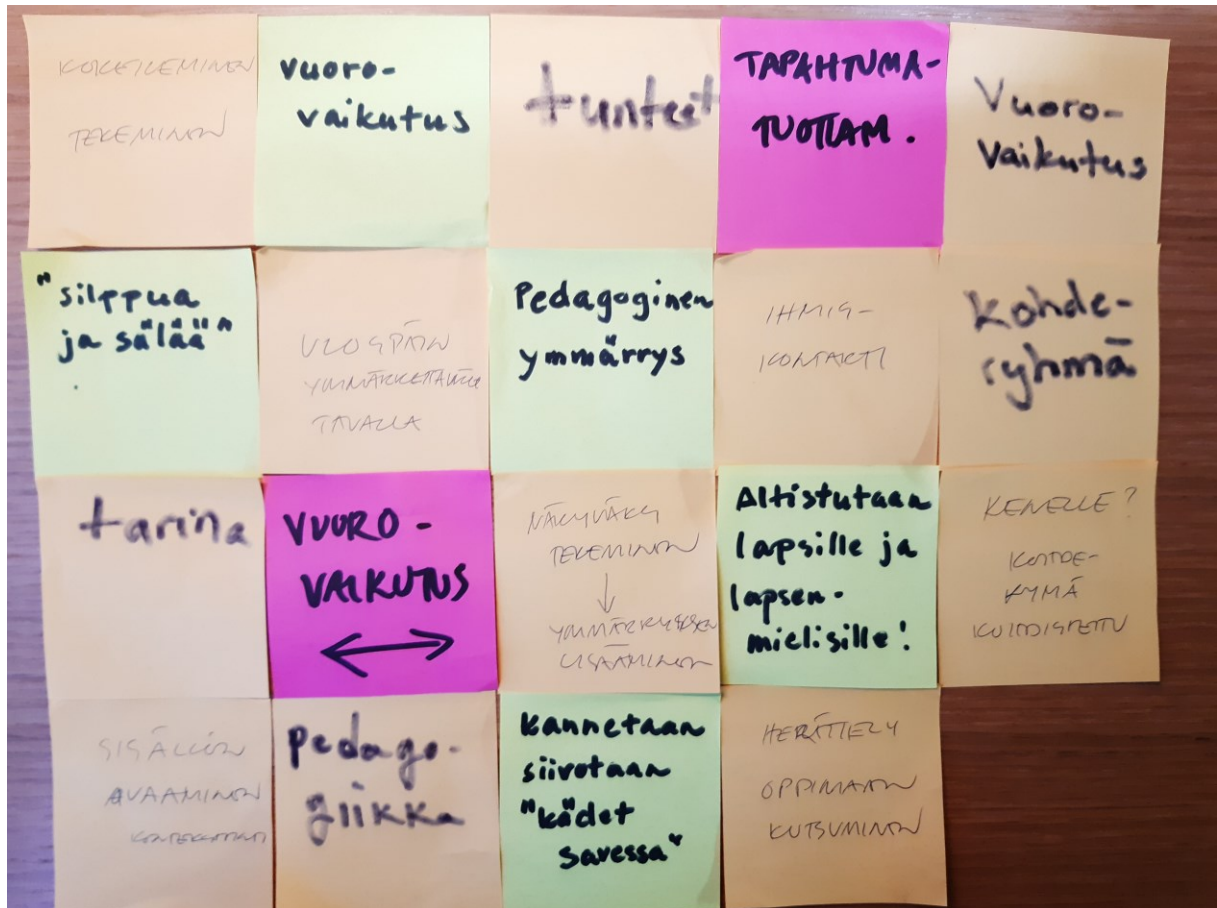
4.2.1 Yleisötyön muodot ja mikä erottaa ne museon kaiken kattavasta yleisötyöstä.

Seuraavana tehtävänä kävimme läpi kaikki ne yleisötyön muodot, joita meillä on käytössä Turun museokeskuksessa. Olin listannut ne ylös viiteen eri kategoriaan; tapahtumat, pedagogia, digitaaliset sisällöt, työpajat/kurssit ja opastukset (liite 7). Tapahtumissa meillä on sekä isoja että pieniä vuotuistapahtumia, näyttely- ja teematapahtumia sekä luentoja. Pedagogisia sisältöjä on koulujen elämyspolut, harrastamisen Turun mallin kerhotoiminta, museotoimipaikkojen ulkopuolelle ulottuva lähiötoiminta, erilaiset opetusmateriaalit ja osallistavat tilat.

Viime vuosina lisääntyneet digitaaliset palvelut sisältävät sosiaalisen median tarjonnan Facebookissa, Instagramissa, Youtubessa ja jonkin verran myös TikTokissa. Alustoilla tarjotaan erilaisia elämyksellisiä ja opetuksellisia päivityksiä museon tarjonnasta ja sisällöistä kuten työpajoja, videoita, podcasteja ja virtuaalitapahtumia. Lisäksi julkaistaan blogikirjoituksia. Työpaja ja kurssitoiminta on myös hyvin aktiivista. Museo tarjoaa sekä maksullisia, että avoimia työpajoja ja kursseja liittyen erilaisiin teemoihin ja näyttelyihin. Myös omatoimityöpajoja löytyy.

Opastukset ovat yksi perinteikkäimmistä yleisötyömuodoista. Opastuksia tarjotaan pää- ja vaihtuviin näyttelyihin yleisö- ja tilausopastuksina. Lisäksi on teema-, virtuaali-, ääni-, kohde-, ja ohjelmallisia opastuksia. Listauksella yleisötyömuodoista halusin osoittaa, että yleisötyön käytännön toteutustavoista meillä ei ole puutetta vaan työn määrittelyn haaste on nimenomaan syvemmällä, erityisosaamisen ja työn lähtökohtien määrittelyn tasolla. Tätä syvää ytimen löytämistä yritin tuoda mielenosoituskylttitehtävässä esiin.

Jakauduimme pienryhmiin. Kehotin jokaista ryhmää pohtimaan asioita, jotka erottavat yksikömme tekemän yleisötyön koko organisaation kattavasta yleisötyöstä. Eroja tuli kirjata Post it-lapuille (kuva 10). Nämä 19 lappua jaottelin näkemykseni mukaan neljään eri ryhmään, joihin liitin teemaltaan sopivat mielenilmauskylttien ajatukset:

Kuva 10: Yleisötyöyksikön ja kaiken kattavan yleisötyön eroja

1. Pedagoginen ymmärrys, pedagogiikka, herättely ja oppimaan kutsuminen, sisällön avaaminen kohdennetusti, näkyväksi tekeminen → ymmärryksen lisääminen, ulospäin ymmärrettävällä tavalla, kohderyhmä, Kenelle? Kohderyhmä kohdistettu ja tapahtumatuottaminen.
- Näihin yhdeksään ajatukseen näkemykseni mukaan liittyy läheisesti mielenilmauskyltit: ”Sisällöistä ammentaan”, ”Vastuullisuus”, ”Substanssiosaaminen kunniaan” ja ”Muisti antaa siivet”. Osaamisemme pyrkimys on tiivistykseni mukaan **yhdistää museon sisällöt osaksi ihmisten omaa elämää**.
2. Ihmiskontakti, altistuminen lapsille ja lapsenmielisille sekä 3 x vuorovaikutus. Näihin kuuteen ajatukseen yhdistin kylttien ”Oletuksista vapaa kohtaaminen”, ”Kuuntele” ja ”Yhteistyö on voimaa”. Nämä korostivat näkemykseni mukaan **vuorovaikutuksen taidon vaatimusta työssämme**.
3. ”Silppua ja sälää”, kokeileminen tekeminen ja kannetaan/siivotaan ”kädet savessa”

Näiden kolmen lapun ajatukset yhdistin mielenilmauskyltteihin ”Tää on ihan kiva” ja ”Käden-
taidot kunniaan”. Nämä korostavat **konkreettista käsillä tekemistä** työssämme.

4. Tunteet ja tarina

Näiden kahden lapun ajatukset liitin kyltteihin ”Intohimo!” ja ”Iloa! Surua! Inhoa! Myötätun-
toa! Yleisötyö koskettaa. Tahdot tai et”. Luomme museon sisällöistä yleisötyötä, joka **kosket-
taa ja antaa merkityksellisyyden kokemuksia**.

Tätä jaottelua käytin myöhemmissä työpajoissa työryhmän ajatusten tukena, mikäli siitä koet-
taisiin olevan apua. Puhuimme siitä, mikä lopullisen yleisötyön määrittelyn muoto tulisi olla,
kuten huoneentaulu tai jonkinlainen lupaus, kaavio, kuva tai ydinlauseita. Muotoa ei vielä pää-
tetty.

4.3 Työpaja 3. Strategiat ja hallintohierarkiat

Kolmannessa työpajassa käsitelimme erilaisia kaupunkiorganisaation strategioita, jotka vai-
kuttavat työhömmme. Emme ole kokemukseni mukaan koskaan oikein syvällisesti paneutuneet
tähän mittavaan strategien ja ohjelmien määrään aina kaupunkistrategiasta lähtien vaan ainoas-
taan käsitelleet lähimpiä strategisia ohjelmia museon ja vapaa-ajan palvelukokonaisuuden
osalta. Lisähaasteen tehtävään antoi samaan aikaan käynnissä oleva Turun kaupungin organi-
saatiomuutos, jolloin eri strategioilla ja ohjelmilla tulee olemaan uusia nimikkeitä ja tavoitteita
jo ihan lähiaikoina. Kokoonnuimme WAMin kirjastossa hybridityöpajassa 20.1, jossa paikan
päällä oli yhdeksän osallistujaa ja yksi osallistuja etäyhteyden kautta (liite 8).

Olin koonnut olemassa olevista strategioista ja organisaatiokaavioista (kuviot 1, 2 ja 3) työryh-
mälle itse suunnittelemani kokonaiskuvion, jossa pyrin selkeästi esittämään kaupungin 11 000
työntekijän organisaatorakenteen ja niitä läpileikkaavat strategiat ja ohjelmat nimenomaan mu-
seopalveluiden yleisötyön näkökulmasta (kuvio 5). Aurinkomaisen kuvion keskiössä on hal-
linto, jonka ympärillä vapaa-ajan palvelukokonaisuudet. Palvelukokonaisuuksista irrotin mu-
seon omalle kaarelleen, jossa näkyvät museon eri vastuualueet. Museotoimipaikkoja kehällä
kuvaavat kirjainlyhenteet, kuten BM, joka tarkoittaa Biologista museota. Kehän uloimpana
ovat monenlaiset eri asiakkaat. Aurinkoa läpi leikkaa erilaisia strategioita, ohjelmia ja sopimuk-
sia, kehän eri kohdista.

Kestävä kehitys nostetaan vahvasti esiin (mt., 3, 7–8.) muun muassa Turun tavoitteessa olla hiilineutraali kaupunki vuonna 2029. Se, kuinka taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys taataan museopalveluissa on vielä muotoutumassa, mutta kokemukseni mukaan sosiaaliin kestävyys kiinnitetään yleisötyössä paljon huomiota, muun muassa saavutettavuudessa ja erilaisten yleisöjen kohtaamisessa avoimesti.

Työryhmässä osaa yllätti se, kuinka näin ylatason strategiassa mainittiin Turun tarjoavan kaksikielisenä kaupunkina palveluitaan suomeksi ja ruotsiksi (mt., 4). Totesimme yhdessä, että ruotsinkielinen tarjonta tulisi ottaa huomioon palveluissa aina vähintäänkin periaatetasolla. Haasteena kuitenkin on käännöspalveluiden epätasaisuus ja luotettavuus. Kieli on oltava äidinkieltasoista ja museon tekstisisällöt koostuvat lähes aina osaksi historiallisesta erikoistermistä. Yksi väärä käännössana voi pilata koko tekstin tehden siitä käsittämättömän tai tahattomasti humoristisen. Yleisötyön kaksikielisten kollegoiden työaikaa menee tällä hetkellä suhteettoman paljon käännöstekstien oikolukuun. Englannin kielen käännöksissä on samoja haasteita. Perustaso näyttelyissä ja opasteksteissä on oltava aina kolmella kielellä, samoin nettisivuilla. Pohdimme, että kaikkea yleisötyötä ei tarvitse tarjota kolmella kielellä, mutta on muistettava jokaisen prosessin alussa miettiä, onko kyseessä oleva tarjonta mahdollista ja tarkoituksenmukaista tarjota kaksi- tai kolmekielisenä.

Jo olemassa oleva haaste on maahanmuuttajien ja jatkossa mahdollisesti enenevässä määrin Turussa olevien pakolaisten kiinnostuksen herättäminen museosisältöihin ja sitä kautta sitouttaminen museon yleisöpalveluihin osana kotouttamista. Tämä työ on meillä vasta alussa. Turku haluaa olla Suomen paras maahanmuuttajien kotouttaja (mt., 4–5). Meidän on pohdittava jatkossa, mitä tämä tarkoittaa yleisötyön osalta, sillä kerran vuodessa oleva monikulttuurisuusviikko ei riitä siihen, että museo ei edelleenkin näyttäytyisi tasaisen valkoiselta ja homogeeniseltä. Sen lisäksi, mitä museot esittelevät ja mistä näkökulmasta, on huomioitava, keitä museossa työskentelee ja missä tehtävissä. Monimuotoisuutta näkyy jo asiakaspalvelussa, mutta harvemmin muissa asiantuntijatehtävissä. (Salmani 2021.)

Lopuksi vielä nostin kaupunkistrategiasta esiin tahtotilan digitaalisten palveluiden lisäämiseen ja sen, että kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden tarjontaa halutaan lisätä lähiöissä (mt., 4). Tämän hetken ja varsinkin tulevaisuuden haasteena on digitaalisten palveluiden vaateet ja kehittyminen. Digitaalinen yleisötyö vie samalla tavalla suunnittelu, toteutus ja seuranta-aikaa kuin lähityökin. Henkilöstöresurssit eivät lisäänty. On mietittävä, mitä yleisöille jatkossa tarjotaan digitaalisena ja mitä lähikontaktissa tapahtuvasta yleisötyöstä karsitaan, jotta aikaa riittää

toteuttaa molempia. Koulutusta on onneksi pikkuhiljaa saatu ja koko museo-organisaation so-
mesuunnitelma valmistui syksyllä 2021.

4.3.2 Kaupunkistrategiaa toteuttavat ohjelmat

Seuraavaksi otimme käsittelyyn Turun kaupunkistrategiaa toteuttavat ohjelmat. Tämä vii-
sikymmentäsivuinen järkäle oli työpajan ajankohdassa jo muuttunut reilu kaksikymmentäsi-
vuiseksi pormestariohjelmaksi (Turun kaupunki 2021d.) Valitettavasti en ollut tätä tiedostanut,
joten käsitelimme joiltakin osin vanhentunutta tietoa. Käyn kuitenkin läpi keskeiset ja työpa-
jassa ajatuksia herättäneet asiat tässä läpi.

Hyvinvointi- ja aktiivisuus ohjelmassa korostettiin, ettei kaupunki ole vain palveluiden tarjoaja
vaan mahdollistaja, jossa ”yksilöt, yhteisöt ja järjestöt pääsevät osallistumaan ja tuottamaan
tarpeitaan vastaavia palveluja ja toimintaa” (Turun kaupunki 2018b, 12). Työryhmässä heräsi
kysymys, kuinka kolmannen sektorin toimijat kokevat strategian. Kokevatko he tulevansa kuul-
luiksi kaupungin sisällä, jossa viime aikoina on herättänyt paljon keskustelua muun muassa
taiteilijoiden kohtuuhintaisten työtilojen olemattomuus. Vertasin pohdintaa nyt olemassa ole-
vaan pormestariohjelmaa ja huomasin ilokseni, että Vapaa-ajan palvelukokonaisuuden koh-
dalle on kirjattu perustettavan Taiteiden Talo -konsepti, joka tuo eri alojen luovat ihmiset yh-
teen (Turun kaupunki 2021e, 8). Asiassa on sittemmin edetty nopeasti ja vanhasta 1840-luvulla
rakennetusta Rettigin tupakkatehtaasta tullaan tekemään taiteen ja kulttuurin keskus, joka toi-
mii jo osaltaan työtiloina ja josta käsin Taiteen talo -organisaatio huolehtii taiteen tiloista ym-
päri Turkua (Dahlsten 2021).

Strategisissa ohjelmissa mainittiin Turun olevan historiallisesti monikerroksinen kaupunki. Ni-
meltä mainittiin Historian ja tulevaisuuden museo, jonka valmistumisella vahvistetaan kaupun-
gin vetovoimaa. Museotoimintaa ylipäänsä kehitetään ohjelman mukaan kokemukselliseen
perhe- ja matkailutoiminnan suuntaan (Turun kaupunki 2018b, 21–22), mikä sinänsä tuntui
työryhmästä hieman vanhahtavalle tavoitteelle, koska perhematkailu on ollut museon keskiössä
vähintäänkin jo 2000-luvun alkupuolelta saakka. Uudessa pormestariohjelmassa (Turun kau-
punki 2021d.) tästä ei enää ole mainintaa.

4.3.3 Vapaa-aikatoimialan strategia 2021

Seuraavaksi siirryimme vapaa-aikatoimialan strategiaan 2021, jonka museotoimintaa ohjaavat
periaatteet ovat kirjattuna nyt myös vapaa-aika-palvelukokonaisuuden toimintasuunnitelmassa,

ja joiden vaikutuksia huomaamme selkeämmin omassa työarjessamme. Pyysin aluksi kiinnittämään huomiota strategiassa esitettyihin museolain poimintoihin. Niihin ei ole selkeästi kirjattu lain uudistamisen jälkeen 2019 tulleista vaatimuksia yleisötyön, elämysten ja vuorovaikutuksen edistämisestä. Kirjattuna on museoiden tiedon saatavuuden edistäminen harjoittamalla tallentamista ja säilyttämistä, tutkimusta, opettamista ja tiedonvälitystä sekä julkaisu- ja tutkimustoimintaa, jonka jälkeen toistetaan, että annettu tehtävä toteutetaan kokoelmatyön, tutkimuksen, museopedagogiikan, näyttelyiden ja julkaisutoiminnan kautta (Turun kaupunki 2020, 1) Tässä törmätään termien sekalaisuuteen ja sitä kautta ymmärtämiseen. Puhumme museon organisaation sisällä tällä hetkellä yleisötyöstä, mutta vapaa-ajan palvelukokonaisuuden strategiassa terminä on museopedagogiikka. Uudet termit ja toiminnan perustavat muutokset löytävät hitaasti kaikkiin mahdollisiin asiakirjoihin tai vaikkapa nettisivuille. Vaikka saatamme sisällöllisesti puhua samasta asiasta, selkeys ja johdonmukaisuus kärsii, kun termit eivät ole kaikkialla samat. Aihetta käsittelemme ensimmäisessä työpajassa.

Puhumme yksikössämme usein niin sanotuista ”puskanakeista”, jotka tarkoittavat yllättäviä tehtäviä organisaation sisältä tai ylempää vapaa-aikatoimialan sisältä. Selkeä pari vuotta sitten toimintaamme vaikuttanut yllättävä tehtävä löytyy strategian kohdasta, jossa hallitusohjelman harrastamisen merkitystä korostetaan nuorten syrjäytyminen ehkäisijänä ja osallisuuden edistäjänä. Lapsille ja nuorille haluttiin taata mielekästä harrastamista koulupäivien yhteydessä. Valtioneuvoston selonteossa ”Kulttuuri vuonna 2035” ja kuntien vuonna 2019 uudistetussa laissa kuntien kulttuuritoiminnasta korostetaan näiden toimien edistäjänä taide-, kirjasto-, ja kulttuuriperintöä, joista jälkimmäisimpään vastaa luonnollisesti museot. (mt., 3,15.) Tarve nousi esiin jo vuonna 2019, jolloin se esiteltiin keväällä meille aikamoisena yllätyksenä. Museon tuli järjestää hyvin nopeassa aikataulussa lasten ja nuorten toimintaa Lausteen kaupunginosaan kesäkaudelle. Toimia piti täysin uudella konseptilla. Tämä aiheutti stressiä ja ärtymystä, koska aikaa toiminnan organisoimiseen tuntui olevan liian vähän. Nyt toiminta on vakiintuneempaa, mutta tilanteessa, jossa aikaa kunnon suunnittelulle ei jäänyt, tuli tekemisestä päälleliimatun oloista. Ylhäältä tiputettu toimintamalli, johon tuli sopeutua liian nopeasti, tuotti ahdistusta.

Huolta herätti myös kulttuurilautakunnan menoja vähentäväksi toimeksi suunniteltu digitalisaation lisääminen (mt., 26). Museopalveluiden yleisötyössä digitalisaatio ei voi olla keino vähentää ainakaan henkilöstömenoja, koska digitaaliset palvelut syövät yhtä paljon työaikaa kuin lähitoimintaan suunnitellut palvelut. Jos digitalisaatiota kasvatetaan yleisötyössä paljon eikä

henkilöstöresursseja saada lisää, on toimintaa karsittava kasvokkain tarjottavasta yleisötyöstä. Tällä hetkellä museoon sisälle tuleva asiakas tuo enemmän rahaa, sillä digitaalisiin palveluihin suunnitellut hinnoittelut ovat monelta osin suunnitteluvaiheessa ja paljon tarjotaan ilmaiseksi. Myös se, millaiset digitaaliset palvelut ovat koronapandemian jälkeen houkuttelevia, voidaan vasta arvailla. Digiähkystä puhuivat nuoretkin ihmiset jo ennen pandemiaa ja varsinkin sosiaalisen median kanavia ja älypuhelimien käyttöön väsyttään (Heikkinen, 2017).

4.3.4 Turun museokeskuksen strategia

Olimme päässeet meille läheisiin strategisiin dokumentteihin, joista ensimmäiseksi Turun museokeskuksen strategia 2025. Turun museopalveluiden missiona on ”lisätä ymmärrystä” ja visiona on ”löytää uudenlaisia tapoja olla museo”. Turun kaupungin strategian arvoista museon pohjana on asukas- ja asiakaslähtöisyys, vastuullisuus ja yhdenvertaisuus sekä uudistaminen ja yhteistyö. Missiota, visiota ja arvoja toteuttaa yhdeksän ohjelmaa; alueellisen työn, asiakaspalvelun, julkisen taiteen, kokoelma-, nykydokumentointi-, näyttely ja yleisötyö-, saavutettavuus-, some- ja vuorovaikutusohjelma. Kaiken tarkoituksena on palvella asiakasta (kuvio 9).

Kuvio 9: Turun museokeskuksen strategiset painopisteet (2021).

Strategiaa on päivitetty vuosien 2020–2021 aikana ja strategiatyöryhmässä on ollut edustajat kaikilta museon vastuualueilta. Yleisötyön näkökulmaa työryhmässä edusti museoamanuenssi Susanna Lahtinen, joka valaisi tärkeimpiä muutoksia vanhaan kirjattuun strategiaan. Uudessa

strategiassa on lähdetty siitä näkökulmasta, että strategian voisi kokea omakseen ihan jokainen Turun museopalveluiden työntekijä. Oleellista on ollut yhteinen keskustelu. Suureksi haasteeksi koetaan organisaation siiloutuminen omiin vastuualueisiin, toimipaikkoihin tai työryhmiin. Lahtinen toi esiin, kuinka vaikkapa todella konkreettista museotyötä tekevän aluehoitajan näkökulma ja vastuualuejohtajan palaverien täyteen suunnittelutyön näkökulma voidaan ottaa huomioon strategiassa niin, että molemmat kokevat sen omakseen. Puhuimme tässä yhteydessä myös organisaatiomuutoksen tuomista uusista termeistä. Yleisötyö- ja näyttelyt-yksiköstä tuli vastuualue, näyttelytiimistä näyttely-yksikkö ja yleisötyötiimistä yleisötyöyksikkö. Vaikka tämä ei konkreettisia toimintamuutoksia juuri tuonutkaan, koimme, että yksikkö sanana tuo mielikuvan isommasta raja-aidasta, kuin että puhuisimme tiimeistä ja niiden välisestä yhteistyöstä.

Tiedonkulkuun ei voi koskaan tarpeeksi panostaa ja siitä on uuden strategian päivittämisessä puhuttu. Myös siitä, että ei ole mitään tiedotettavaa, olisi hyvä tiedottaa. Työryhmässä nousi esiin kysymys viestinnän roolista museossa. Keskusteltiin siitä, missä oikeastaan viestintä nykyään on hierakisesti ja ennen kaikkea käytännössä. Viestintää ja markkinointia valuu yhä enemmän ja enemmän yleisötyöyksikön työhön ja vastuut tuntuvat epäselville. Mielestämme oli hämmästyttävää, että niin suurella museo-organisaatiolla kuin me olemme, ei ole omaa viestintää vaan koko resurssi löytyy konsernihallinnon tasolta kokonaisten palvelukokonaisuuksien yläpuolelta yhteisten palveluiden sisältä (kuvio 1). Viestinnän tehtäviin ja vastuisiin tarkentaa yleisötyön kannalta on syytä pelisäännöt jatkossa. Varsinkin, kun museon liiketaloudellinen tehtävä tähtää 20 % palvelutuottoon museon kokonaisbudjetista (Turun museokeskus 2021, 7, 31). Markkinointiviestintä on näin ollen tärkeä osa museon ydintehtävää, mutta se, kenen vastuulla ja missä määrin sen on, tulisi määritellä. Näin työntekijät, jotka tavalla tai toisella tekevät markkinointiviestintää nyt yleisötyösisältöjen ohella, eivät väsyisi epämääräisten vastuiden alle.

Kokonaisuudessaan museon strategia oli jo paljon tutumpaa meistä jokaiselle, kuin aiemmin käsitellyt ylemmät strategiset linjaukset, mutta muutokset, joita nyt on tehty, tulisi esitellä selkeästi kaikille museon organisaatiossa. Strategiaa esitellessä tulee selkeästi tuoda esiin sen painopisteet kulloisellekin meillä olevalle toimintakaudelle ja kuinka ne vaikuttavat yksiköitemme työhön.

Meille läheisintä asiakirjaa Näyttelyt ja yleisötyöohjelmaa 2020–2025 emme ehtineet ajan puutteen vuoksi käymään työpajassa läpi, joten siirsin sen käsittelyn myöhemmäksi osana professiomme muotoiluun keskittyvää työtä.

4.4 Työpaja 4. Vertailukehittäminen

Valitsin KAMU Espoon kaupunginmuseon Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilista -hankkeen vertailukehittämiskohteekseni. Kollegani Maiju Tuisku välitti yleisötyöyksiköllemme tiedoksi Muistilista -hankkeen verkkokyselyn (liite 10) lokakuun lopulla 2021. Kyselyssä Muistilista -hankkeen projektipäällikkö Johanna Vähäpesola ja projektikoordinaattori Helena Heikkilä kartoittivat suomalaisten museoiden näkemyksiä ja kokemuksia kirjatusta yleisötyöpolitiikoista. Kyselyllä selvitettiin myös, miten kestävä kehitys, osallisuus, moninaisuus ja vaikuttavuuden mittaaminen huomioidaan museoiden yleisötyössä. Muistilista -projektin tavoitteena on luoda toimintamalli kulttuuriperintöorganisaatioiden kestävä ja yhteiskunnallisesti vaikuttavan yleisötyön kehittämisen tueksi. Vastattuani kyselyyn ymmärsin, että hankkeessa käsitellään hyvin samanlaisia aihepiirejä kuin omassa kehittämistyössäni. Päätin kysyä hanketta vertailukehittämiskohteeksi, koska koin, että tästä voisi olla molemminpuolista hyötyä museoillemme jatkossa. Vähäpesola ja Heikkilä innostuivat ajatuksesta ja haastattelin kaksikkoa joulukuun 2021 alussa, jonka jälkeen osallistuimme 14.12.2021 olevaan Muistilista -hankkeen järjestämään kehittämistyöpajaan (liite 11) yleisötyöyksikkömme kanssa. Sekä haastattelu että työpaja toteutettiin Teamsin välityksellä. Lupauduin edustamaan Turun museokeskusta osana hankkeen edistymistä sen julkaisuun keväälle 2022 saakka. Kirjoitin Muistilista-hankkeen julkaisuun lyhyen kuvauksen yleisötyön kehittämiseen liittyvästä työstämme (Heikkilä & Vähäpesola toim. 2022, 13) ja pidin puheenvuoron 24.4.2022 olevassa Yleisötyön muistilistan julkistamisseminaarissa.

4.4.1 Haastattelu

Haastattelun aluksi esittelimme toisillemme organisaatioidemme rakennetta, museoyksiköitä sekä työntekijöidemme nimikkeitä sekä Espoossa että Turussa. Molemmilla osapuolilla museo-palvelut koostuvat erilaisista ja kokoisista museokohteista. KAMU Espoon kaupunginmuseo on organisaationa selvästi Turkua pienempi noin viidenkymmenen henkilötövuoden voimin. KAMUssa jokaisella museokohteella on vastaava museolehtori samoin kuin museokeskuksella on yleisötyöstä vastaava museoamanuenssi museolehtori tai museoassistentti. Espoossa museolehtori ei lukkiudu yhteen kohteeseen, vaan kohteita vaihdellaan ja pyritään löytämään myös

kohteille yhteisiä teemoja. Museokeskuksessa taas yleisötyötä tehdään tiiviisti yhdessä ja toki autamme toisiamme, mutta vastuumuseoita ei vaihdella yksikön työntekijöiden kesken.

Sekä Espoolla että Turulla on kaupunkiorganisaatiossa kolme eri strategiatasoa yleisötyöpolitiikan tai kuten meillä Näyttely- ja yleisötyöohjelman yläpuolella. Museon oman strategian lisäksi Espoossa museon ohjenuorana on kulttuuritoimen strategiset ohjelmat ja kärkitavoitteet. Kulttuurin kärkitavoitteet käsittelivät menneellä valtuustokaudella moninaisuuteen, resursseihin, saavutettavuuteen ja osallisuuteen liittyviä asioita, kertoi Vähäpesola. Turussa Vapaa-ajan palvelukokonaisuuden sisällä on kulttuurin kärkihanke, jota esittelin aiemmin. Kaupunkistrategia on tietysti vielä molemmissa kaupungeissa kaiken kattava tavoitepaketti, joka vaikuttaa osaltaan museoidenkin toimintaan.

Kaupunkihierarkia aiheuttaa sekä Turussa, että Espoossa samankaltaisia haasteita. Heikkilä kertoi, kuinka museo pienenä toimijana ei tahdo aina taipua ison kaupunkiorganisaation vaateisiin. Esimerkiksi viralliset hankintapaikat eivät aina ole tarpeeksi moninaisia palvelemaan museoyleisötyön luovia tarpeita. Kassajärjestelmä, joka toimii uimahallissa, ei välttämättä ole paras mahdollinen pienen museoyksikön käytössä. Nämä ovat tismalleen samoja haasteita kuin Turussa. Toisaalta Vähäpesola koki, että työskennellessään museon yleisötyön parissa sekä yksityisellä, että kaupunkisektorilla, kaupungin on helpompi saavuttaa yleisöjä juuri kaupunkiorganisaation asukaspalveluperiaatteiden vuoksi.

Tiedustelin seuraavaksi haastateltavilta niitä perimmäisiä syitä, miksi Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilistahankkeeseen on haettu rahoitus. Vähäpesola kertoi, että hanke syntyi tarpeesta löytää Suomen museokentälle yleiset suuntaviivat yleisötyötä ohjaavan asiakirjan laadintaan, jotta työ olisi mahdollisimman kestävä, osallistava ja moninaista. Vähäpesola sanoi, että samalla Espoon kaupunginmuseo suunnittelee omaa yleisötyön politiikkaansa, jota ei aiemmin ole selkeästi ollut kokoelmapolitiikan tai tutkimus- ja julkaisupolitiikan rinnalla. Organisaatiomuutoksen myötä 2018 perinteisempi näyttely-, museopedagogiikka-, kulttuuriympäristö- ja kokoelmatiimi rakennettiin uudenlaisen palveluryhmiin, projekteihin ja yhteisten tavoitteiden ympärille rakentuvaan toimintamuotoon. Vaikka nämä neljä kokonaisuutta ovat edelleen olemassa, pyritään kuitenkin kaikkia kokonaisuuksia kehittämään yhdessä. Valmis- teilla oleva yleisötyöpolitiikka ottaa siis huomioon kaikilla osa-alueilla tehtävän yleisötyön, oli se sitten kokoelmayleisötyötä tai konservoinnin parissa tehtävää yleisötyötä, tähdensi Vähäpesola. Se ei ole ainoastaan yleisötyötä museopedagogiikan ja näyttelyiden parissa.

Vähäpesolasta oli mielenkiintoista, kuinka työmme museokeskuksessa lähestyi yleisötyön kehittämistä tavallaan toisesta suunnasta. Museokeskuksessa tavoitteena oli löytää museon kaikenkattavasta yleisötyöstä se professio, joka erotti yksikkömme tekemän yleisötyön vaikkapa kokoelmapuolen tekemästä yleisötyöstä. Esimerkkinä eroista kerroin, kuinka oikeastaan olemme asiakaspalvelun kanssa ainoita, jotka ovat tekemisissä lasten ja lastenmielisten kanssa. Tämä oli Johanna Vähäpesolan mielestä mielenkiintoista, sillä Espoossa lapsiryhmät ovat osa konservoinnin ja kokoelmien tekemää yleisötyötä. Yleisötyön tekemiseen osallistuvat hyvin suorasti kaikki. Kerroin, kuinka meillä on hyvinkin tarkat rajat vastuualueissa ja myös sen sisällä. Helena Heikkilä selvensi, että Espoossa yleisöpalvelukokonaisuuden sisällä toimivat koordinaattorit ja museolehtorit tekevät opastuksia, tapahtumia ja muuta pedagogiikkaa ja Vähäpesola lisäsi, kuinka he hoitavat myös lipun myynnin ja työvuorolistat. Meillä taas jälkimmäiset tehtävät kuuluvat selkeästi asiakaspalveluyksikölle. Vähäpesola pohtikin, että organisaatioiden koko varmasti vaikuttaa toimintatapaan vahvasti. Mitä suurempi organisaatio on, sitä selkeämmät ovat tehtävänkuvien rajat. Hän mietti, että vaikka yleisötyötä tehdään hieman eri tavalla, yleisötyön perusteet ja lähtökohdat saattavat olla hyvinkin samankaltaiset.

Haastattelussa pohdimme myös sitä, kuinka olemassa olevat vaikuttavuuden mittarit ovat talouselämästä ja mittaavat määrällisiä asioita, kuten kävijämääriä tai rahallista tulosta. Vaasan yliopiston tutkimus, jossa tutkittiin museoiden taloudellista vaikuttavuutta, todettiin, että keskimääräinen museokävijä jättää paikkakunnalle rahaa 49,40 euroa käyttäessään museon lisäksi rahaa matkustamiseen, ravintolapalveluihin, yöpymiseen, ostoksiin ja niin edelleen (Piekkola, Suojanen & Vainio 2013, 47–48). Pohdimme yhdessä, kuinka mitata museon yleisötyön mahdollista vaikutusta esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisyssä, museokokemuksen jättämää mielihyvää tai kokemusta elämän merkityksellisyyden lisääntymisestä. Yleisötyön vaikuttavuuteen tulisi löytää laadullisia mittareita. Vähäpesola sanoikin, että juuri näitä mittareita pyrittiin kartoittamaan Muistilistan verkkokyselyssä, mutta vastauksia ei saatu. Tarve laadullisten mittareiden löytymiseen kävi kuitenkin useassa vastauksessa ilmi.

Lopuksi keskustelimme museoiden toimintaympäristön laajuudesta ja mitä oikeastaan vaikkapa moniäänisyyden lisääntyminen tarkoittaa museoiden yleisötyössä. Se ei voi tarkoittaa sitä, että sallitaan kaikki, vaan selkeän ohjelman, politiikan tai strategian tehtävä on juuri olla se, mihin nojata, kun yleisötyön moninaiset keinot laajentavat museoiden toimintaa vaikkapa seiniensä ulkopuolelle. Vähäpesola ihmetteli, miksi kokoelmapolitiikka on yleensä kaikille avoin julkinen asiakirja, mutta näyttely- tai yleisötyöpolitiikan kohdalla näin harvoin on.

4.4.2 Muistilista-hankkeen työpajat

Johanna Vähäpesola ja Helena Heikkilä toteuttivat Muistilista -hankkeeseen liittyvän puolen-toista tunnin työpajan 14.12.2021 Museokeskuksen yleisötyöyksikölle. Työryhmästämme osallistui kahdeksan henkilöä. Pohjustukseksi Vähäpesola ja Heikkilä esittelivät hankkeen taustaa ja verkkokyselystä saatua materiaalia Power Point -esityksen kautta. Kysely kartoitti suomalaisten museoiden näkemyksiä kirjatusta yleisötyöpolitiikasta ja selvitti, mitataanko kestäväää kehitystä, osallisuutta, moninaisuutta ja vaikuttavuutta jollakin tavalla. Kyselyyn tuli vastauksia 20 eri museosta ympäri Suomea monenlaisista museoista, joista 35 % löytyi kirjallinen yleisötyötä ohjaava asiakirja, jota päivitettiin yleisimmin muutaman vuoden välein tai tarpeen mukaan. Yleisötyön asiakirjan lisäksi museoiden toimintaan kolme eniten vaikuttavaa strategiaa, ohjelmaa tai asiakirjaa ovat museon omat linjaukset reilulla 80 % vastanneista museoista. Reilu puoleen museoista vaikutti kunnan tai kaupungin strategiat ja 32 % jonkinlainen museopoliittinen ohjelma. Kysymykseen, ketkä yleisötyön linjauksia päättävät, kolmen kärjessä olivat museon johto ja yleisötyöntekijät itse, molemmissa 59 % verran. Museon muu henkilökunta oli mukana 35 % vastaajista. (KAMU Espoon kaupungin museo 2021.)

Kysymyksiin mitä yleisötyö vastaajien mielestä oli, keitä yleisöt ovat ja kuka yleisötyötä tekee, museot vastasivat seuraavanlaisesti. Yleisötyötä määriteltiin enimmäkseen konkreettisten yleisölle tarjottavien palvelujen kautta, kuten kurssit, ryhmävierailut, digitaaliset palvelut, vapaaehtoistoiminta, yleisöopastukset ja kouluyhteistyö. Yleisöiksi museot määrittelivät eniten kuuluvaksi kaikki asiakkaat, joita mahdollisesti on profilointien ja kohderyhmätyöskentelyn kautta myös määritelty. Yleisötyöntekijöiksi taas koettiin vahvasti jonkinlainen porukka, joka kollektiivisesti vastasi työstä. Vastauspilvestä löytyi oppimistiimi, palvelutiimi, yleisötyötiimi, kokouksettiimi tai pedagogiikkatiimi. Yksittäisistä nimikkeistä nousi esiin opas ja tuottaja. (mt., 2021.)

Yleisötyötä ohjaavista arvoista nousi esiin neljä, joita konkreettisten palvelujen takaa löytyi. Nämä olivat tasa-arvo, avoimuus, kunnioitus ja yhteistyö (kuvio 10). Valitettavasti yleisötyön tavoitteiden toteutumiseen ja vaikuttavuuden mittaamiseen ei löytynyt kovinkaan selkeitä mittareita, mistä puhuimme Vähäpesolan ja Heikkisen kanssa jo haastattelussakin. Tapahtumien, projektien, palveluiden ja sosiaalisen median kävijämäärät ovat tärkeimmät mittarit, mutta ne eivät mittaa ihmisen kokemusta ja mahdollista yleisötyön merkityksellisyyttä.

Jatkoin Museokeskuksen edustajana Muistilista-hankkeen toisessa työpajassa 16.12.2021, jossa mukana oli edustajat Tekniikan museosta ja Hotelli- ja ravintolamuseosta Helsingistä, Aboa Vetus & Ars museosta Turusta, Haminan kaupunginmuseosta sekä Vantaan kaupunginmuseosta. Keskustelussa mielenkiintoista oli varsinkin pienempien museoiden, kuten Haminan näkökulma, jossa henkilökuntaa on vähän ja jokainen tekee enemmän tai vähemmän kaikkea museoon kuuluvia kokonaisuuksia. Välttämättä museolla ei ole omaa strategiaa vaan toimitaan vaikkapa kaupungin yleisemmän kulttuuristrategian alla. Itse näin Muistilista-hankkeen tarpeellisuuden juuri siinä, että julkaistavasta oppaasta niin pienet kuin suuret museot, yksityiset ja julkiset laitokset voivat poimia itselleen tärkeitä kysymyksiä miettiessään yleisötyötään. Kun listattuna on kaikki huomioon otettavat näkökulmat, voidaan räätälöidä itselle sopiva paketti omaan museo-ohjelmaan, politiikkaan tai näiden puuttuessa ihan vain suuntaviivoiksi konkreettiselle yleisötyölle. Työpajassa todettiin, että kattavasta muistilistasta löytyy näkökulmia, jotka helposti unohtuvat arjen työssä. Se voi antaa vinkkejä asettua enemmän alttiiksi asiakkaille tai se voi auttaa karsimaan myös turhaa.

Muistilista-hankkeessa oli näkemykseni mukaan hienoa se, että luotiin koko museokentän kanssa työkalu, jonka avulla jokainen museo voi luoda omat linjauksensa, kuten Heikkilä projektia esitteli. Puhuttiin myös yleisötyön tehtävästä, joka on oikeastaan sama asia kuin meillä Museo-keskuksessa työstettävä yleisötyön ydin. Keskustelussa tuli vahvasti esiin, kuinka tulisi saada näkyväksi yleisötyötä tekevien ammattilaisten työsuhteet, jotka ovat usein määräaikaista, keikkaluontoisia ja lyhytaikaisia. Yleisötyötä tekevät vapaaehtoiset, freelancerit ja työllistetyt. Myös meillä varsinkin opastuksia tehdään paljon keikkatyöntekijöiden voimin ja tapahtumissa on erilaisia kulttuuri-, taide-, ja historia-asiantuntijoita kertaluontoisilla esiintyjäpalkkioilla. Heräsi kysymys, millaista koulutusta museon yleisötyö ylipäänsä tarvitsee. Yleisötyön arvostuksen nousun vuoksi on tarpeellista pohtia epätyypillisten työsuhteiden määrää, nimenomaan yleisötyön parissa, verrattuna muihin museoammattilisiin kokonaisuuksiin.

4.5 Työpaja 5. Yleisötyön professio

Työpaja, jossa työryhmämme oli tarkoituksena vetää kaikki syksyn aikana työstämämme materiaali ja ajatukset yhteen, jouduttiin pitämään Teams -palaverina 25.1.2022 koronataartuntojen vuoksi (liite 11). Tämä oli iso pettymys, sillä lähikokousten järjestäminen luovissa työskentelytavoissa on perusteltua. Fyysinen läsnäolo, kehonkieli, yhteenkuuluvuuden tunne ja lähivuorovaikutus saattavat parantavat luovuutta. Emootiot tarttuvat ryhmässä ja Ihmisten tekeminen

ja ajattelu ovat ryhmässä erilaisia kuin yksinään, koska se vaatii vastavuoroista osallistumista. (Matikka 2015.) Etätyöpajaan osallistui 12 henkilöä.

4.5.1 Näyttelyt ja yleisötyöohjelma 2020–2025

Aloitimme työskentelyn käymällä läpi Näyttelyt ja yleisötyöohjelma 2025-dokumenttiin kirjatut yleisötyön yleiset periaatteet. Tätä emme enää ehtineet ajanpuutteen takia käymään marraskuun strategiatyöpajassa. Toisaalta ohjelma sopi hyvin alustukseksi tämän työpajan alkuun, koska se on lähin työtämme ohjaava dokumentti. Olen esitellyt periaatteita aiemmin kohdassa, jossa kerroin tämänhetkisestä yleisötyöstä Turun museokeskuksessa.

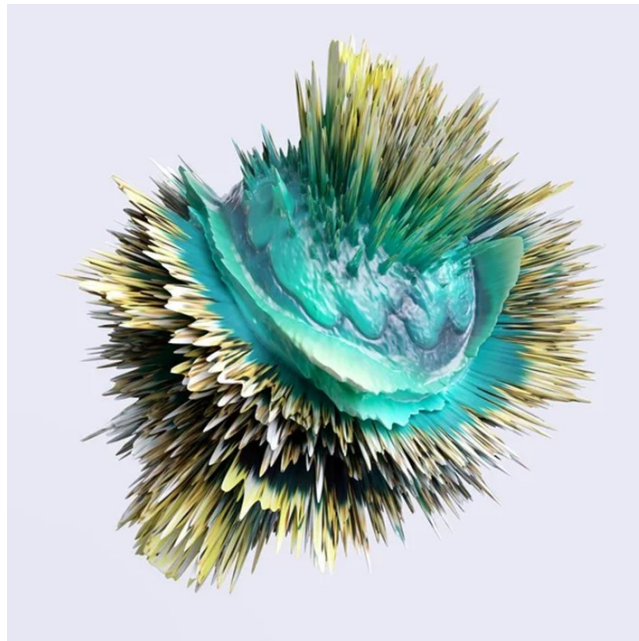
Kokonaisuutena yleisötyön yleiset periaatteet koettiin suhteellisen hyvin ja napakasti kirjaetuiksi, mistä voimme kiittää itse itseämme parin vuoden takaa. Työstimme ohjelmaa yhdessä Näyttelyt ja yleisötyö -vastuualueen voimin sekä omana yksikkönä. Aluksi todettiin, että oppiminen ja pedagogia on nostettu yleisötyömme kärjeksi ja niin haluttiin edelleenkin olevan. Tiedon jakamista ja oppimista korostetaan vahvasti läpi periaatteiden. Toki todettiin, että oppia voi omista lähtökohdistaan, omalla tavallaan myös elämysten, tekemisen ja kokemuksen kautta. (Väyrynen 2021, 4.) Mielestäni tiedon ja oppimisen korostaminen oli hyvä tiedostaa ja pohtia ohjelman uudistamisen yhteydessä, jatketaanko samalla kärjellä myös tulevaisuudessa, vai ovatko kansallisen tai kansainvälisen yleisötyön painopisteet menossa johonkin muuhun suuntaan. On myös hyvä pohtia sitä, voivatko samat periaatteet palvella meillä sekä kulttuurihistoriallista, luonnontieteellistä, taiteellista ja erikoismuseolähtöistä yleisötyötä.

Kävimme läpi jokaisen museotoimipaikan yleisötyön linjaukset, jossa mainittiin muun muassa eri museoiden kohderyhmät. Nämä olen esitellyt pääpiirteissään museotoimipaikkojen esittelykohdassa. Asennekärkien todettiin selkeästi olevan museotoimipaikoista lähtöisin olevia toiminta-ajatuksia, joita voi käyttää hyvin esimerkiksi museokohtaisten somesisältöjen luonnissa apuna. Yleisötyön periaatteita ja museokohtaisia linjauksia tullaan jossakin vaiheessa tarkastamaan. Yhdessä todettiin, että tehdään se vasta sitten kun siihen löytyy syvempi tarve. Tämä voi olla ajankohtaista vasta 2024, kun ohjelma tulee uudistaa kokonaisuudessaan seuraavalle vuodelle.

4.5.2 Yleisötyötä kuvitteellisesta kokoelmahankinnasta

Orientaationa päivän aiheeseen teetin leikkisän pienryhmätehtävän. Jaoin osallistujat kolmeen Teams-pienryhmätilaan, joista jokainen sai kuvan kuvitteellisesta museohankinnasta Turun

museokeskukseen. Objekti tuli määritellä, mikä se on ja mihin asetettu näytteille. Objektin ympärille tuli suunnitella yleisötyötä. Yleisötyösuunnitelmassa tuli vastata kysymyksiin; mitä tehdään? kenelle tehdään? ja miksi tehdään? Resursseja, rahaa, aikaa ja työvoimaa olisi loputtomasti, joten näihin realiteetteihin ei tarvinnut kiinnittää huomiota. Ensimmäisen ryhmän hankinta oli tehty taidekokoelmaan ja sen ympärille tuli suunnitella ohjelmallista lähiyleisötyötä (liite 12). Toinen ryhmä suunnitteli luonnontieteellisen kokoelmahankintaan digitaalista yleisötyötä ja kolmas ryhmä kulttuurihistorialliseen kokoelmaan tehdyn hankinnan ympärille yleisötyön projektin. Ryhmät eivät tienneet etukäteen, että kaikissa tehtävissä hankintaa kuvaava objekti oli sama tietokoneella keinotekoisesti tehty muoto (Kuva 11). Ryhmät kirjasivat suunnitelmansa ylös ja esittelivät ne sitten muille.

Kuva 11: 3d abstrakti vääristynyt outo muoto, outo asia, keinotekoinen esine eristetty valkoisella taustalla (Wackoka 2022).

Taidemuseotyöryhmä määritteli hankinnan olevan turkulaisen kansainvälisesti menestyneen nuoren taiteilijan uusiutuvasta muovista luoma veistos ”Splash”, joka esittää räjähtänyttä maapalloa. Veistos on suurikokoinen ja asetettu esille Biologiseen museoon. veistoksen ympärille ryhmä suunnitteli teini-ikäisille ja nuorille osallistavan työpajan/tapahtuman. Tarkoituksena oli pohtia taiteilijan näkemystä ilmastonmuutoksesta ja luoda avoin keskustelumahdollisuus nuorille, jossa voi jakaa tämän hetken ajankohtaisia huolia, kuten pandemioita ja luonnon tilaa.

Luonnontieteellisen kokoelmahankinnan työryhmä määritteli objektin olevan merestä löytyneen uusi ja harvinainen merieliölaji. Tämä tultaisiin laittamaan esille vuonna 2029 avattavaan

Historian ja tulevaisuuden museoon (Turun kaupunki 2022a.) Digitaalisen yleisötyön kohde-ryhmänä olisi suuri yleisö, joka pääsee pelin avulla tutustumaan lajin alkuperään. Lajin esittelee digitaalisesti henkiin herätetty Jacques Cousteau, jonka avulla media saadaan kiinnostumaan asiasta. Pelin tarkoituksena oli virittää uteliaisuus luonnon ihmeellisyyttä kohtaan.

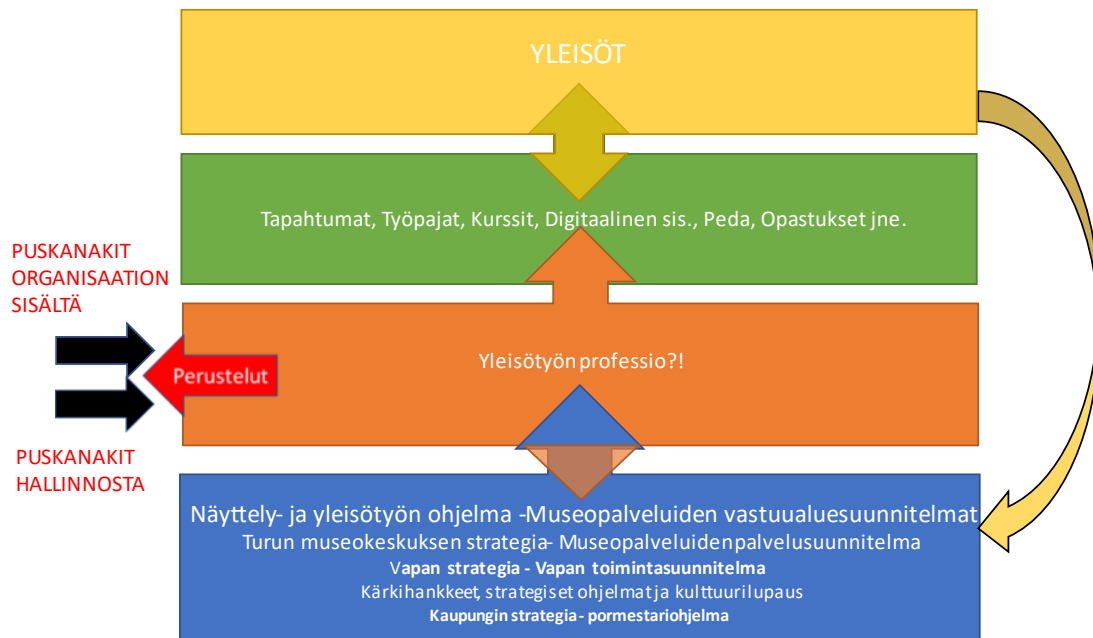
Kulttuurihistoriallisen hankinnan työryhmällä oli myös virtuaalinen suunnitelma. Hankinta oli määritelty Turun linnan 1500-luvun puolivälin patasudiksi, jolla pestiin patoja Juhana Herttuan ja Katariina Jagellonican hovissa. Esine olisi esillä Turun linnassa. Patasudin ympärille oli suunniteltu projekti ajatellen varsinkin niitä vierailijoita, jotka eivät yleensä käy linnassa. Yleisölle ei kerrota suoraan, mikä esine on vaan sitä saa tutkia VR-laseilla ja 3D-mallinnoksen kautta, joissa annetaan erilaisia vaihtoehtoja esineen käytölle. Lopuksi kuitenkin paljastuu, mikä esine on ja kuinka sitä on käytetty. Asiakkaalle kokemus on hauska ja avaa näkemystä museon mahdollisuuksista esitellä kokoelmiaan viihdyttävästi tämän päivän tekniikan avulla.

Tehtävän tarkoituksena oli yllättää työryhmäläiset siitä, kuinka luovaa ja innovatiivista työmme todella on. Saamme suunnitella ja kehittää aivan uudenlaisia toimintoja. Sama kuva taipui luovissa mielissä ihan eri tarkoituksiin. Hakemani leikkimielisyys ja huumori nousivat tehtävässä esiin. Museokeskuksen yleisötyöyksikössä ihailtavaa on mielestäni se, että vaikeinakin aikoina ja isojen haasteiden edessä, osaamme löytää asioista huumoria ja sitä uskalletaan tuoda rohkeasti esiin. Kokemukseni mukaan tämä kertoo hyvästä yhteishengestä ja luottamuksesta yksikön sisällä. Eikä se tarkoita sitä, etteikö työhön suhtauduttaisi tosissaan.

4.5.3 Yleisötyön professio

Seuraavaksi menimme sisälle päivän pääaiheeseen. Esittelin työryhmälle tekemäni kaavion (kuvio 10), jossa pyrin selventämään, missä lopulta on yleisötyömme ydin, joka tulisi jollakin tapaa saada kirjattua ylös. Kuviossa pyrin selventämään, kuinka kaiken toimintamme selkärangan, tukena ja pohjana toimii kaupungin erilaiset strategiat ja ohjelmat. Esitin, kuinka meillä on paljon erilaisia muotoja toteuttaa yleisötyötä, kuten tapahtumat, työpajat ja kurssit. Kuinka yleisö käy vuoropuhelua meidän kanssamme, mutta myös kaupungin strategiatasolle ja sitä kautta vaikuttaa työmme sisältöön näistä kahdesta eri suunnasta. Kuitenkin strategiatason ja näkyvien yleisötyömuotojen välissä on alue, jossa tulisi olla määriteltynä se erityisosaaminen, jonka kautta erotumme museokeskuksen kaiken kattavasta yleisötyöstä. Tällä professiolla voimme reagoida sekä organisaation sisältä että vapaa-ajan palvelualueelta tuleviin vaateisiin, varsinkin ajoittain tuleviin ”puskanakkeihin” nimenomaan omista lähtökohdistamme, joihin

kytkeytyy tiiviisti asiantuntijuutemme lisäksi kansalliset ja kansainväliset museo- ja yleisötyö-määritelmät. Voimme perustella, miksi joku tehtävä ei kuulu ydinosaamiseemme, mutta ennen kaikkea pystymme tekemään oman näköistämme yleisötyötä omasta osaamisestamme käsin.

Kuvio 10. Yleisötyön profession tarkoituksenmukaisuus yleisötyöyksikössämme.

Jaoin työryhmän uusiin pienryhmätiloihin ja annoin jokaiselle tehtävänannoksi pohtia ja muodostaa professiotamme (liite 13). Ryhmillä oli työnsä tukena 5.10.2021 työpajasta koostettua materiaalia, kuten mielenosoituskyttilä ja Post it -laput, joissa oli kirjattuna yleisötyöyksikön ja organisaation muiden yksiköiden tekemän yleisötyön eroja. Pyysin, että ryhmät muodostaisivat mahdollisimman selkeitä ja ytimekkäitä lauseita tai jopa vain sanoja, jotka kuvaisivat osaamisemme ydintä. Pyysin ajattelemaan tehtävää museoyksiköiden asennekärkien tyyliin, jotka on muotoiltu ytimekkäästi, sillä lähes kaikki työryhmässämme olivat osallistuneet jonkun museo-toimipaikan asennekärkityöpajoihin viime vuosina. Nyt ajatuksena olisi yleisötyöyksikön osaa-miskärjet.

Jokainen ryhmä purki työnsä kertomalla muille työskentelynsä annin, joko kirjoitettujen muistiinpanojen pohjalta tai suullisesti. Kirjasin kaikki esille tulleet ajatukset yhteen dokumenttiin siinä järjestyksessä kuin ne esitettiin (kuva 12). Kaikilla ryhmillä oli paljon ajatuksia eikä ne välttämättä olleet kovin tiiviissä muodossa. Huomiomme kiinnittyi lauseeseen, jossa ilmaistiin, että ”yleisötyö on silta sisältöjen ja asiakkaan välissä, kun asiakaspalvelu on silta museon ja asiakkaan välissä.” Tässä kiteytyy hyvin ajatus siitä, mikä ero yleisötyöllä on asiakaspalveluun.

Asiakaspalvelutyössä korostuu lipunmyynti, museokauppatoiminta ja käytännön neuvonta museoreittien varrella, kuten millaisia sisältöjä museossa on.

Pedagoginen ymmärrys	Eri ryhmien tarpeiden huomiointi	Yleisöjen tunteminen
Sisältöjen avaaminen	Karsiminen/kuratoiminen	kontekstointi tietyille yleisölle tiettyyn mediaan
Porkkanoiden keksiminen	Museosisältöjen paketointi kivasti	Saavutettavuus
Popularisointi	Tulokulma, mikä on se, mikä kiinnostaa	
Silta/muuntaja/adapteri museon sisältöjen ja asiakkaan välissä (tämä on silta museo ja asiakkaan välissä)		
Tuottaminen	Yleisötyön kuraattori	Substanssiosaaminen
Välittäminen; tiedon välittäminen	Läsnäolon taito	Elämyksellisyys
Joustavuus	Muokkautuvuus	Tieto – Vastaanottaja
		Missä kulkee yleisötyön ja viestinnän raja?
Miten otetaan uudet somealustat & tekniikka haltuun tarpeeksi nopeasti?		
Miten ehditään reagoida trendeihin?	Nopea reagointi äkillisiin muutoksiin	Sosiaalinen osaaminen
Ryhmänohjaustaidot	Vuorovaikutus	Tarinallistaminen
	Ennakkoluulottomuus	Ajattomuus
		Kanssaopija/ymmärtäjä

Kuva 12: Profession muotoilua

Yleisötyön vuorovaikutus asiakkaan kanssa on taas lähes aina ennen asiakaskohtaamista jollakin tapaa kuratoitu tai kontekstoitu kokonaisuus tietyille kohderyhmälle ja mahdollisesti myös tietyn median kautta, kuten työryhmässä tuotiin esiin. Tätä kuratointia ja konseptointia tehdään tietysti myös vaikkapa kokoelmapuolella, kun esineitä tai valokuvia hankitaan, lisätään kokoelmiin ja tuotetaan niistä esittelyjä tiettyyn mediaan yleisölle. Yleisötyön kuratoinnissa korostuu pedagoginen ote jo suunnitteluvaiheessa, jossa täytyy pohtia, millainen kokonaisuus tiettyä kohderyhmää parhaiten koskettaa milläkin resursseilla. Onko esimerkiksi tietylle koululaisikäluokalle parasta tehdä tietystä museosisällöstä, kuten näyttelystä itseopiskeltava opintomateriaali, elämyspolkukierros, tapahtuma vai kenties työpaja. Yleisö on tunnettava, jotta sille voi paketoita sisällön mahdollisimman mielenkiintoisesti ja kohteen tarpeet huomioon ottaen. Tässä paketoinnissa tarvitaan moninaisia ja monitasoisia taitoja: tarinallistamisen taitoja, käden taitoja, tapahtumatuottamisen taitoja, esiintymistaitoja ja myös teknisiä taitoja vaikkapa video-kuvaamisessa, viestinnässä tai digitaalisten alustojen hallinnassa.

Seuraava vaihe on itse ryhmän kohtaaminen, jossa taas korostuvat pedagogiset vuorovaikutus ja ryhmänohjaustaidot. Yleisötyössä kaikki voi mennä täysin toisin, kun on aluksi suunniteltu. Olipa kyseessä tapahtuma, työpaja, kurssi tai opastus, tarvitaan samaan aikaan läsnäolon taitoa

sekä kykyä reagoida nopeasti ryhmän yllättäviinkin tarpeisiin ja reaktioihin, joita sisältö nostaa esiin. Tilanteessa yleisötyöntekijän on oltava ikään kuin ”kanssaoppija” tai ”kanssaymmärtäjä” ja vaihdettava työtapaa, mikäli ryhmä sen vaatii. Joskus tämä lähitilanteessa oleva reagointitarve voi olla ihan konkreettisesti vaikkapa ensiapua tai lapsiryhmien kanssa äkillinen vessahätä kesken opastuksen. Vastaan voi tulla todella yllättäviä ja ennakoimattomia asioita, mutta silti yleisöä ei koskaan saa pelätä.

Suurin osa tuloksista koski tämän hetken yleisötyön tarvitsemaa osaamista. Vain yksi ryhmä ehti pohtia myös tulevaisuuden haasteita, jossa he pohtivat maailman nopeaa muuttumista. Esiin tuotiin, ehdimmekö reagoida tarpeeksi nopeasti muuttuviin trendeihin, ottaa haltuun digitaalisiin alustoja ja uutta tekniikkaa. Ryhmä mietti myös sitä, missä oikeastaan menee raja yleisötyön ja muun museon tekemän yleisöviestinnän välillä.

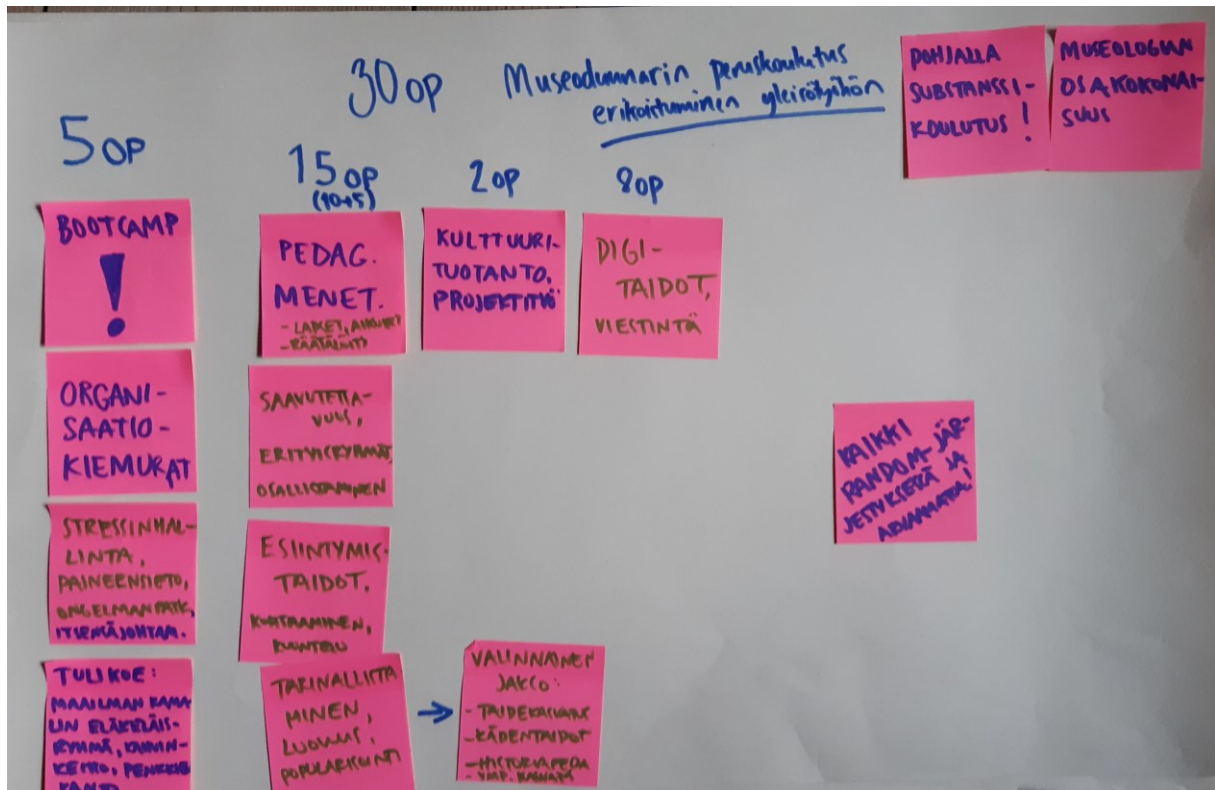
4.6 Työpaja 6. Yleisötyön koulutus ja osaaminen

Viimeiseksi suunnittelemani työpaja tammikuussa 2022 jäi mielestäni jollakin tapaa vajaaksi, enkä vieläkään saanut täysin kiinni yleisötyön profession ytimeä Turun museokeskuksessa, ainakaan oman työni kannalta. Päätimme esimieheni kanssa pitää vielä yhden työpajan 22.3.2022. Aiheena oli yleisötyön koulutus ja osaaminen (liite 14). Pidin viimeisen työpajan lähikokouksena Turun linnassa. Samassa paikassa, jossa koko työpajaprosessi alkoi syksyllä 2021. Paikalla oli lisäksi 11 osallistujaa.

Viimeiseen työpajaan suunnittelin ainoastaan yhden tehtävän. Jaoin ryhmän neljän henkilön pienryhmiin. Jokaisen ryhmän tuli suunnitella yleisötyön ammattilaisen 30 opintopisteen suuntautumisopinnot ajatellen juuri Turun museokeskuksen tarpeita. Ajatuksena oli koota ikään kuin erikoistumisopinnot yliopistossa. Opintopisteitä sai jakaa ihan oman ryhmän haluamien painotusten mukaan, vaikka jollekin kokonaisuudelle kymmenen opintopistettä ja jollekin yhden opintopisteen. Työkaluina oli paperia, kyniä ja Post-it lappuja. Aikaa tehtävän tekemiseen oli 45 minuuttia.

Ensimmäinen ryhmä lähestyi aihetta humoristisella otteella, mutta paneutuen (kuva 13). Erikoistuminen alkaisi viiden opintopisteen armeijahenkisellä ”Boot Campilla”, jossa erotettaisiin jyvät akanoista käymällä kaikki yleisötyössä vastaan tulevat ikävimmät asiat, kuten kaupunki-organisaation erilaiset strategia- ja byrokratiakiemurat sekä paineensietokykyyn, ongelmanratkaisuun, itsensä johtamiseen ja stressinhallintaan liittyviä tehtäviä. Kokonaisuus huipentuisi

tulikokeeseen, jossa samanaikaisesti tulee kantaa painavia penkkejä tapahtumaa varten ja vastailla maailman kaikkitietävimmän eläkeläisryhmän kysymyksiin sekä keittää jossain välissä kokouskahvit ja toimittaa termoskannut oikeaan paikkaan. Tämä kaikki tapahtuisi vilkkaimpana luokkaretkisesonkina, jolloin paikalle sinkoilee myös koululaisryhmiä sekä yksittäisiä lapsia ja nuoria omine tarpeineen ja kysymyksineen. Tästä selviämällä voi itse arvioida pärjääkö ja haluaako jatkaa koulutusta eteenpäin.

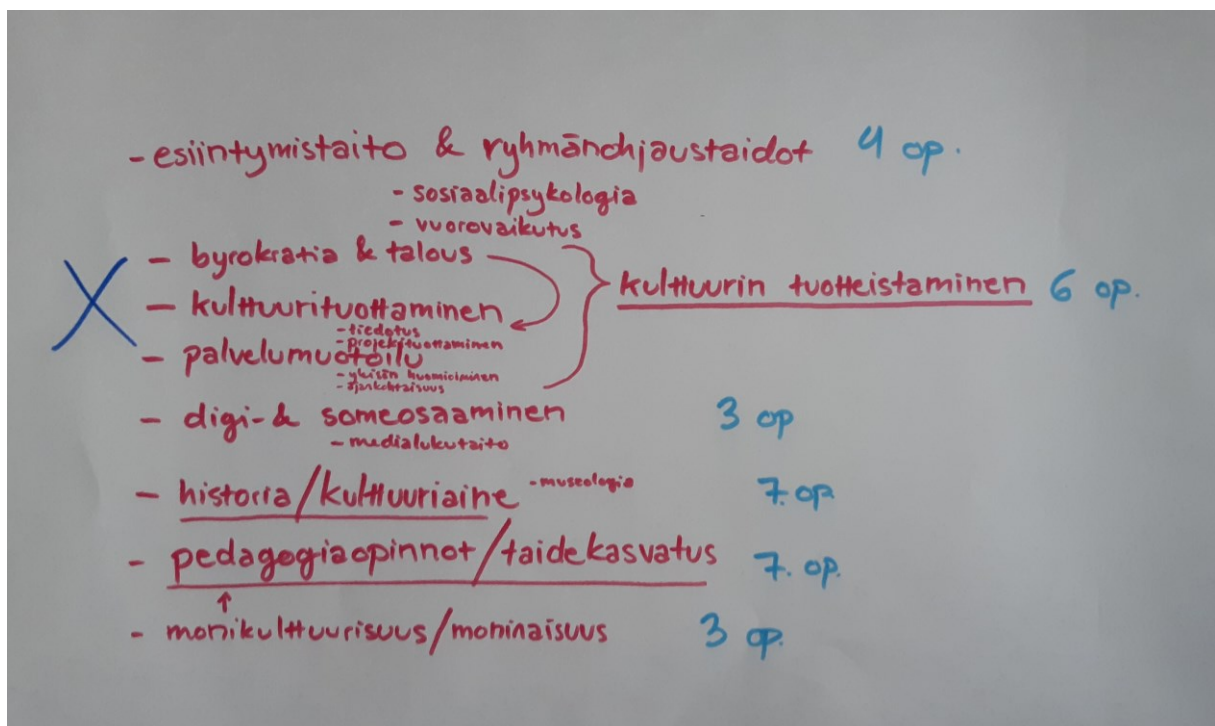

Kuva 13: Yleisötyön ammatillaisen suuntautumisopinnot (30 op), ryhmä 1.

Mikäli jatkaa, tulossa on 15 opintopisteen pääkokonaisuus; Pedagogiset menetelmät, joka sisältää 1. Saavutettavuus, erityisryhmät ja osallistaminen. 2. Esiintymistaidot, kohtaaminen ja kuuntelu. 3. Tarinallistaminen, luovuus ja popularisointi ja 4. Valinnainen erikoistumisjakso, jossa vaihtoehtoina taidekasvatus, kädentaidot, historiapedagogiikka tai ympäristökasvatus. Lisäksi opintoihin kuuluisi vielä kahdeksan opintopisteen digitaaliset taidot ja viestintä sekä kahden opintopisteen kulttuurituotanto ja projektityö. Nämä kaikki kurssit ja kokonaisuudet tulisi eteen aivan sattumanvaraisessa järjestyksessä yllätyksenä, jotta yleisötyön arki kohdataan jo opintovaiheessa mahdollisimman aitona.

Toisen ryhmän lähtökohtana oli seitsemän opintopisteen historia ja kulttuuriaihe eli käytännössä museologiaa, jonka jälkeen voi valita erikoistumispolukseen toisen seitsemän

opintopisteen joko pedagogiset opinnot tai taidekasvatuksen (Kuva 14). Isona kokonaisuutena olisi myös kuuden opintopisteen Kulttuurin tuotteistaminen, joka tarkoittaisi kaikkea sitä osaamista, jossa museosisältö paketoitaaan oikeaan pakettiin tietylle yleisölle. Tuotteistamisen kokonaisuudessa oli mukana byrokratiaa ja taloutta, kulttuurituottamista eli tiedotusta ja projektituottamista sekä palvelumuotoilua, varsinkin yksilön huomioimisen ja ajankohtaisuuden näkökulmista. Neljän opintopisteen verran on esiintymistaitoja ja ryhmänohjaustaitoja, johon kuuluisi sosiaalipsykologiaa ja vuorovaikutusopintoja. Kolmen opintopisteen kokonaisuuksia on vielä digi- ja sosiaalisen median osaaminen, jossa medialukutaidolla on tärkeä rooli sekä monikulttuurisuus ja moninaisuus, jossa keskitytään erilaisten yleisöjen tarpeisiin.

Kuva 14: Yleisötyön ammattilaisen suuntautumisopinnot (30 op), ryhmä 2.

Kolmannen ryhmän opintokokonaisuudet olivat kaikki samansuuruisia kuuden opintopisteen paketteja. Ryhmä ei alkanut painottamaan mitään osa-aluetta yli muiden. Ajatuksena oli, että taustalla on jo museologian opintoja, mutta lisäksi olisi Ymmärrys kulttuuriperinnöstä-kokonaisuus, jossa käsiteltäisiin kokoelmia, konservointia ja museotoiminnan yleisiä periaatteista. Digitaalinen yleisötyö -kokonaisuus sisältäisi sosiaalista mediaa, digiopastuksia, sisällöntuotantoa. Tämä ei kuitenkaan sisällä ihannetilanteessa markkinointia ja mainostyötä, vaan tässä saisi keskittyä sisällöntuottamiseen, jota sitten viestintä tai markkinointipuoli mainostaa ja myy. Tarinallistaminen olisi luova kokonaisuus, jossa opeteltaisiin esiintymistaitoja, tekstin tuottamista ja kädentaitoja. Projektinhallinnan taidot -kokonaisuus sisältäisi koordinoitua,

vauhdikasta. Kulttuuriperintöön, museosisältöihin ja museotoiminnan periaatteisiin sisältyi oma kokonaisuutensa, joka kuuluu oikeastaan jo yleisötyön ydinosamisen taustalle. Yhä useammin yleisötyö tarvitsee kipeästi taitoja, jotka eivät ole vaikkapa museologian oppiaineen keskiössä, kuten videotuottaminen tai tapahtumatuottaminen. Museosisältöjen tuotteistaminen, paketointi ja projektinhallintataidot nousivat selkeästi viidenneksi opintokokonaisuudeksi.

Lopuksi kirjasimme päivän annista yhteen professiokaavioon tulevia asioita, joista kokosin koko työryhmän kommentoitavaksi lopullisen yleisötyön professiokaavion (kuvio 11). Esittelen tämän osana loppupäätelmiä.

5 LOPPUPÄÄTELMÄT

Viimeisen työpajan yhteiskehittämisen tuloksista suunnittelin Turun museokeskuksen yleisötyöyksikön professiokaavion (kuvio 11), jota yksikkö on voinut kommentoida ja pyytää muutosehdotuksia. Kaavio on oikeastaan alkuasetelma, jota voi muokata tarpeen mukaan ja ajoittain muistuttaa itselleen, mistä yleisötyössä Turun museokeskuksessa on kyse.

Kuvio 11: Yleisötyön professiokaavio

Kaiken keskiössä on erilaiset yleisöt. Työ yleisöjen parissa on kolmivaiheinen prosessi, johon kuuluu suunnittelu ja valmistelu, yleisön kohtaaminen sekä kehittämistyö. Nämä vaikuttavat toinen toisiinsa. Valmisteluvaiheeseen kuuluu keskeisenä osana pedagoginen kuratointi museon sisällöistä, joita on kuvattuna kaavion ulkokehällä, kuten näyttelyt, kokoelmat ja kulttuuriperintö. Pedagogiseen kuratointiin kuuluu tuotteistamista, paketointia, käsikirjoittamista, draamallisuutta ja kädentaitoja, jotka johtavat konkreettisiin yleisötyön tuotteisiin, kuten opastukset tai tapahtumat.

Vaiheessa, jolloin yleisö kohdataan joko kasvokkain tai vaikkapa digitaalisesti, tarvitaan puolestaan pedagogisia vuorovaikutustaitoja, kuten ryhmänohjaustaitoja, kuuntelutaitoa ja

esiintymistaitoa sekä tapahtumatuottamisen ja -organisoimisen taitoja, joiden lopputuotoksena syntyy vaikuttavaa, merkityksellistä ja innostavaa yleisötyötä.

Yleisötyön kehittymisessä puolestaan keskeisenä osana ovat vuorovaikutus yleisöjen kanssa ja palaute heiltä. Kouluttautuminen yleisötyön ajan hermolla pysymiseksi on tärkeää, jotta yleisöt kokevat työn ajassa eläväksi ja ovat siitä kiinnostuneita. Yleisötyö siis on ja pysyy laaja-alaisena tehtäväkenttänä, jossa vaaditaan laajaa ammattiosaamista, mutta pedagoginen ote työhön on avainasemassa. Yleisöjä ei kuitenkaan opeteta, vaan muovataan sisältöjä yleisöjen kanssa sellaisiksi, että mahdollisimman moni pystyy kokemaan ne omakseen. Kaavio ei tuo esiin mitään aivan uutta ja ihmeellistä, joka erottaisi juuri Turun museokeskuksen yleisötyön muista saman kokoluokan organisaatioista tai yleisötyön tämän hetken trendeistä. Se kuitenkin jäsentää työtä ymmärrettävämmiin itsellemme ja muille organisaatiossa.

5.1 Työryhmän palaute työpajoista

Ryhmätyöskentelyn loputtua laadin Webropol-ohjelmalla palautekyselyn (liite 15), jossa kartoitin yleisötyöyksiön kokemuksia työpajojen viestinnästä, sisällön suunnittelusta ja lopputuloksista. Lisäksi halusin palautetta itsestäni työpajojen vetäjänä. Lähetin kyselyn 12 henkilölle, joista kymmenen vastasi kyselyyn. Kysymyksissä oli kuusi monivalintakysymystä, joissa osin avoimia vastauskenttiä sekä kaksi täysin avointa kysymystä.

Seitsemän vastaajan mielestä viestintä työpajojen aikatauluista ja sisällöistä oli erittäin selkeää ja kolmen vastaajan mielestä tarpeeksi selkeää. Kaikkien vastaajien mielestä tiedot työpajojen sisällöistä, ennakkotehtävistä ja aikatauluista oli lähetetty aina tai ainakin useimmiten tarpeeksi ajoissa.

Työpajojen sisällöstä tiedustelin, käsiteltiinkö niissä yleisötyön profession kannalta oikeita kokonaisuuksia. Kaikkien vastaajien mielestä näin oli. Työpajojen tehtävistä kuuden mielestä sisällöt olivat mielenkiintoisia ja neljän mielestä useimmiten kiinnostavia. Kysymykseen mikä työpajoista oli vastaajien mielestä paras, olin lisännyt myös avoimen kentän, jonne saattoi perustella miksi. Kuuden vastaajan mielestä paras työpaja oli viimeisin, jossa sai koota yleisötyölle opintokokonaisuuden. Perusteluissa kahdessa vastauksessa korostui, että työpajassa edettiin kunnolla konkretiaan. Samoin kahdessa vastauksessa pidettiin siitä, että viimeinen työpaja tiivistä aikaisempien työpajojen annin ja kokosi kaikki käsitellyt palaset yhteen. Lopuissa yksittäisissä vastauksissa pidettiin siitä, että aikaa oli riittävästi ja että pohdiskelu oli

mielenkiintoista ja hyödyllistä. Neljän vastaajan mielestä taas mielenosoituskyttien jakaminen työryhmässä oli parasta. Avoimissa vastus kentissä oli kolme perustelua, joissa kaikissa täsmennettiin avoimen, rehellisen ja innostavan keskustelun merkitystä. Yhdessä vastauksessa korostettiin lisäksi kivaa tunnelmaa, yhdessä ajan kanssa pohtimisen merkitystä, joka johdatti suurempaan ajatustyöhön ja yhdessä sitä, että työpaja sai katsomaan yleistyötä monesta eri näkökulmasta.

Työpajojen ilmapiiristä oli avoimissa kentissä käytetty paljon vastaustilaa. Erittelin kaikki eri ajatukset paperille, jonka jälkeen aloin luokittelemaan vastauksia tiettyihin teemoihin, kuten tein alustavan kyselynkin kohdalla. Mielestäni jaottelussa erottui neljä eri kokonaisuutta. Eniten huomiota ilmapiiristä sai tietynlainen motivoitunut ja ratkaisukeskeinen asenne omaa työtä kohtaan, jota korostettiin kymmenellä eri ilmaisulla, kuten kiinnostunut, rehellinen, halu löytää vastauksia yhdessä, mielenkiinto kuulla muiden ajatuksia, motivoituneisuus, oikea-aikaisuus, ajatuksia herättävä, heittäytyvä ja inspiroiva.

Ylipäättään hyvä, rento ja mukava ilmapiiri, jossa kaikilla näytti olevan hyvä olla, sai kahdeksan eri huomiota. Samoin kahdeksan ilmaisua korosti hyväksyvää ilmapiiriä, jossa kollegiaalisuus, avoimuus, tasa-arvoisuus, kannustavuus, rakentavuus ja hyväksyntä takasivat, että jokainen pääsi ääneen ja uskalsi sanoa mielipiteensä. Vastavuoroisesti on huomioitava, että kahdessa vastauksessa mainittiin, että yksikön olemassa oleva dynamiikka näkyi työskentelyssä. Henkilöt, jotka ovat aina aktiivisia olivat myös tässä ja hiljaisimmat jäivät enemmän taka-alalle. Toivottiin myös enemmän ymmärrystä sille, kuinka erilaisia museokohteemme ovat. Museo, jonka yleisötyötiimiin kuuluu vain se yksi tai kaksi henkilöä on aivan eri lähtökohdissa kuin suurempi yksikkö, jossa yleistyötä hoitaa useita henkilöitä.

Loppujen lopuksi kuuden vastaajan mielestä työpajojen anti oli hyödyllistä oman käytännön työn kannalta. Jonkin verran hyötyä tai, että hyöty voi näkyä vasta viiveellä, koki neljä vastaajaa. Pyysin myös palautetta itsestäni ohjaajana kolmen adjektiivin verran jokaiselta vastaajalta. Tämä palaute oli itseäni varten, jotta tiedostan, millaisena ohjaajana minut koettiin. Kaikki adjektiivit olivat positiivisia ja minut koettiin ohjaajana muun muassa selkeänä ja määrätietoisena, kannustavana, rohkaisevana ja rauhallisena. Tulkitsen, että tapani työskennellä oli työryhmän mielestä toimivaa prosessin ja lopputuloksen kannalta.

6 POHDINTA

Työni vahvuus oli yhteiskehittäminen työpajoissa. Syvällinen keskustelu yleisötyön professiosta koettiin tervetulleeksi, tarpeelliseksi ja innostavaksi. Olen työskennellyt Turun museokeskuksessa yleisötyön parissa yli 15 vuotta, joten ymmärrykseni organisaation toiminnasta ja työhön osallistuvan yksikön dynamiikasta on syvää. Työni kannalta minulla on Turun museokeskuksen yleisötyöstä paljon tietoa, näkemystä ja kokemusta. Tietoperustaa olisin voinut kuitenkin kehittämisen tueksi etsiä vielä lisää ja monipuolisemmin.

Toinen keskeinen onnistuminen työssäni oli vertailukehittäminen KAMU Espoon kaupungin-museon Muistilistahankkeen osalta. Oli mielenkiintoista päästä seuraamaan hankkeen etene-mistä ja osallistua keskusteluun yleisötyöpolitiikan tarpeesta. Yleisötyöpolitiikan muistilista julkaisu toi esiin keskeiset kysymykset, joiden pohjalta mikä tahansa museo-organisaatio voi pohtia oman yleisötyönsä lähtökohtia ja sisältöä. Muistilista on hyvin jäsenneilty ja ytimekäs. Muistilista ei anna vastauksia vaan kysyy olennaisia kysymyksiä jokaisen museon oman yleisötyön taustatueksi. Esimerkkinä mainitsisin, kuinka yleisötyön määrittelyssä tulisi miettiä millä kaikilla käsitteillä yleisötyöstä puhutaan, mikä kaikki museossa tehtävä työ on yleisötyötä ja mikä rooli yleisötyöllä on suhteessa museossa tehtävään kokonaistyöhön. (Heikkilä & Vä-häpesola 2022, 12.)

Alustava kysely lähestyi tutkimustani melko laajalla näkökulmalla, joten osa tuloksista jäi kä-sittelemättä, koska ne eivät lopulta suoranaisesti vastanneet tutkimuskysymyksiini. Työpajat suunnittelin hyvin pitkälle intuition kautta ja huomasin, että jotkut tehtävät olisi pitänyt suunnitella tarkemmin koskemaan tutkimuskysymyksiä. Tästä syystä työpajoja kertyi näkemykseni mukaan yksi liikaa. Muita tutkimukseni vahvuuksia ja heikkouksia analysoin jo tutkimusme-netelmäosiossa.

Seuraavaksi pohdin niitä keskeisiä yleisötyön haasteita, joita yksikön yhteiskehittämisen aikana tuli esiin ja jotka varmasti ovat osin tuttuja muillekin museo-organisaatioille:

Museon yleisötyön tehtäväkenttä on laaja. Erikokoiset museoyksiköt erilaisine kokoelmineen luovat usein ristiriitaa siitä, tulisiko yleisötyötä tehdä kokonaisvaltaisesti yksikkönä vai aina tietyn museotoimipaikan lähtökohdista ja tarpeista. Selkeimmin tämä näkyy taidemuseon ja kulttuurihistoriallisen museon lähtökohdissa ja tavoitteissa, jossa ensimmäisen keskiössä on vaihtuvat näyttelyt ja jälkimmäisessä kokoelmat (Kaitavuori 2021, 280). Lisäksi, vaikka teemme yleisötyötä yhdessä yksikkönä, jokaisen museoyksikön käytännön ratkaisut tehdään

suurelta osin yksiköiden vastuuhenkilöiden toimesta. Alustavassa kyselyssä kävi huolestuttavasti ilmi, että jotkut kokivat vastuiden yksikössämme olevan epätasapuolisia. Loppukyselyssä taas haluttiin muistuttaa museoiden kokoeroja, joissa on eri resurssit tehdä työtä. On eri asia, jos yksikössä on yksi tai kaksi tekijää kuin vaikkapa neljä tai viisi. Nouseeko epätasapuolisuuden tunteita näistä teemoista, olisi hyvä työstää jatkossa.

Pandemian myötä digitaalinen yleisötyö nousi täysin omaksi kokonaisuudekseen muiden yleisötyömuotojen rinnalle. Digitaalisuus kattaa sosiaalisen median, podcastit, videotuotannot ja digimuseo-opastukset. Pandemia hiipuu pikkuhiljaa, mutta uusi yleisötyön muoto jäi vahvasti eloon. On siis tärkeää miettiä jatkossa sitä, mitä niin sanotusta lähiyleisötyöstä karsitaan. Digitaalinen sisältö ei synny lähityön sivussa. Se vaatii aikaa ja resursseja, jotka koetaan jo nyt yksikössämme liian vähäisiksi.

Yksittäisistä työtehtävistä, jotka eivät suoranaisesti kuulu yleisötyön ytimeen, mutta joita teemme, nostaisin markkinointiviestinnän ja byrokraattisten hallintojärjestelmien sisällöt. Koen suurena epäkohtana, että Turun museokeskuksella ei ole täysin omaa markkinointiviestinnän osastoa. Museoyksiköitä on paljon ja ne palvelevat yhteiskunnallisen tehtävän lisäksi matkailijoita ja vapaa-ajan kuluttajia. Museot lisäävät Turun vetovoimaa kansallisena ja kansainvälisenä matkailu- ja elämyskohteena houkutellessa jopa alueelle uusia asukkaita. Markkinoinnin sijaan yleisötyön viestinnän tulisi saada keskittyä sen perustehtäviin, kuten museosisältöjen avaamiseen.

Työmme olisi paljon tehokkaampaa, jos kaikki eivät tekisi kaikkea vaan ammattilainen saisi keksittyä ydinosamiseksi (Lipasti 2022). Sihteerien työtä säilytetään enenevässä määrin yleisötyön harteille ja erilaiset sopimus-, palkkaus-, ja raportointityökalut muuttavat muotoaan. Aikaamme kuluu kohtuuttoman paljon näiden työkalujen opetteluun ja käyttöön. Museo on kaupunkiorganisaatiossa suhteellisen pieni palvelukokonaisuus, jonka toimintaa ei aina tunnuta ymmärtävän konsernihallinnon tasolla. Hallintojärjestelmät luodaan yhteisiksi koko kaupungille, jolloin museota palvelee sama ostotilausjärjestelmä ja hankintapaikat kuin vaikkapa sairaalaa. Toiminnan yhteensovittaminen ja järjestelmien opettelu on uuvuttavaa, aikaa vievää ja sitä kautta tehotonta. Eikä myöskään tämä ole yleisötyön ydintehtäviä.

Kaupunkiorganisaatiosta tulevat tavoitteet voivat joskus olla ristiriidassa museoalan sisäisen yleisötyön kehityksen kanssa. Strategiatyöpajassa kävi ilmi, kuinka emme oikeastaan tunne vapaa-ajan palvelukokonaisuuden tasolla olevia strategioita ja ohjelmia, saatikka uutta

pormestariohjelmia ja siihen liittyviä asiakirjoja. Nämä tulisi esitellä meille kaikille museoorganisaatioissa selkeästi. Olisi tärkeää selvittää, mikä on muuttunut aikaisempiin toimintamalleihin, puhutaanko oikeastaan vain termien muutoksesta vai jollakin tasolla koko toimintakulttuurin muutoksesta. Kaikki suunnitelmat ja ohjelmat ovat meidän kaikkien avoimesti nähtävillä, mutta se ei kokemukseni mukaan riitä. Välillä kaupunkiorganisaatiosta tulee hyvin yksityiskohtaisiakin vaateita museolle ja mikäli emme ole osanneet varautua näihin omista lähtökohdistamme, toiminta ontuu.

Lopuksi nostan esiin kysymyksen yleisötyön arvostuksesta. Jotta moninainen yleisötyön toimintakenttä koettaisiin laajasti professionaalisena ja yleisötyöntekijät museotyön ydinammattilaisina, on pohdittava tosissaan, kuinka yleisötyön tuloksia mitataan. Talouselämän mittarit, kuten lipputulot ja kävijämäärät eivät mittaa onnistuneen yleisötyön laadullista tulosta. Yleisötyön rahoituksen ja ammattilaisten palkkauksen tueksi niitä olisi löydettävä lisää. Muistilista-hankkeen työajoissa keskusteltiin osuvasti yleisötyöntekijöiden epätyypillisistä ja monesti määräaikaista työsuhteista, mikä ei tue yleisötyöammattilaisten yhteenkuuluvuutta. Puhuttiin, kuinka yleisötyö pakenee määrittelyjä ja on siksi vaikeaa hahmottaa. Puhuttiin siitä, kuinka yleisötyöpolitiikka ei ole samalla tavalla jäsentynyttä ja julkista tietoa, kuten vaikkapa kokoelmapolitiikka. Nämä kaikki seikat vaikuttavat yleisötyön arvostukseen ja sen hahmottamisen vaikeuksiin. Yleisötyöpolitiikan muistilista on yksi hieno askel yleisötyön hahmottamiseen, jäsentelyyn ja arvostukseen.

Toivon, että yhteiskehittäminen on antanut yleisötyöyksiköllemme Turun museokeskuksessa eväitä jatkoon. Toivon, että yleisötyön ydinprosessit ja tavoitteet hahmotetaan syvemmin. Toivon, että työmme haasteita vähintäänkin tunnistetaan paremmin ja voisimme löytää niihin myös ratkaisuja. Kun seuraavan kerran vastaan kysymykseen, mitä teen työkseni – vastaan ehkä vähemmän hengästyen, että työskentelen museossa ymmärryksen, oppimisen, elämänlaadun, jakamisen ja merkityksellisyyden lisäämiseksi kaikenlaisten ihmisten kesken. Autan ihmisiä tämän arvokkaan pääoman kartuttamisessa, jota voi kerryttää loputtomasti riistämättä ketään toista. Kollegan viisain sanoin ”Yleisötyö on ylevä tehtävä.”

LÄHTEET

Alasilta, Anja 2013. Professio – vain illuusio? Professio vaatii. Viitattu 3.6.2022. <https://www.alasilta.fi/professio-ei-raknnus/>

Bourke, Maria 2016. New Approaches NOW – From Museum Education to Audience Engagement. Pedafooni Series 4. Viitattu 17.8.2021. https://pedaali.fi/wp-content/uploads/sites/14/2019/11/New-Approaches-NOW-Pedaali-2016_verkkoon.pdf

Dahlsten, Annika 2021. Taiteen talo Turkuun – kiihkeiden unelmien vuosi. Taiteen edistämiskeskus. Viitattu 6.4.2022. <https://www.taike.fi/fi/taiteen-talo-turkuun>

Digimuseo 2022. Turku/Åbo 1827. Virtuaalinäyttely. Turun museokeskus. Viitattu 5.5.2022 <https://digimuseo.fi/nayttelyt/turku-abo-1827/>

Ehanti, Eero 2018. TEEMAPÄIVÄT 2018: PERUSTARPEIDEN ÄÄRELLÄ. ICOM blogit. Viitattu 12.1.2022. <https://icomfinland.fi/blogi/2018/9/22/museoalan-teemapivt-perustarpeiden-rell>

Haimi, Leena. Lempiäinen, Terttu. Mäntylä-Asplund, Sari. Pohtola, Katja. Tiilikainen, Leena. Viitaharju, Johanna & Vösa, Roland 2020. Kuralan Kylämäki. Turun museokeskus.

Heikkilä, Helena & Vähäpesola, Johanna (toim.) 2022. KAMU Espoon kaupunginmuseo. Viitattu 31.5.2022. https://static.espoo.fi/cdn/ff/I-eFNG-xKCNDobkDn_B6k3hvh6Zm6bPWnMIXrRVQQBeU/1652865913/public/2022-05/kamu-es-poo-yleisotyonmuistilista-2022.pdf

Heikkinen, Anu 2017. ”Hylkäsin facebookin, luovuin älypuhelimesta, vaihdoin vanhaan.” Kolme tarinaa siitä, miten digiähkyn voi selittää. YLE. Viitattu 31.1.2022. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/06/20/hylkasin-facebookin-luovuin-alypuhelimesta-vaihdoin-vanhaan-kolme-tarinaa-siita>

Heureka 2021. Info. Henkilökunta. Viitattu 28.12.2021. <https://www.heureka.fi/info/henkilo-kunta/>

Hiltunen, Elina 2020. Elämä koronan jälkeen. Koronapandemian hyvät ja huonot seuraukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 1/2020. Sivu 35

Viitattu 14.10.2021. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_1+2020.pdf

Honkanen, Seppo 2019. Avainlukuja Museokortista. Museot.fi. Viitattu 26.5.2022. <https://museot.fi/museokorttitietoa>

Hujala, Susanna. Pajarre, Satu & Väyrynen, Mika 2020. Näyttelyt ja yleisötyö ohjelma 2020–2025. Turun museopalvelut. Ei julkaistu.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Opinnäytetyöopas YAMK. Viitattu 16.9.2021. <https://humak.libguides.com/c.php?g=688355>

Hänninen, Tuula. Viitaharju, Johanna & Vornanen, Jukka 2018. Apteekkimuseo ja Qwenselin talo. Turun museokeskus.

ICOM 2017. Article 2. Mission and Purpose. Viitattu 17.1.2022. https://icom.museum/wp-content/uploads/2018/07/2017_ICOM_Statutes_EN.pdf

ICOM Finland 2019. Mitä tapahtui uuden museomääritelmän äänestyksessä. Viitattu 17.1.2022. <https://icomfinland.fi/blogi/museomaaritelma>

Jokela, Janna 2016. New Approaches NOW – From Museum Education to Audience Engagement. Pedafooni Series 4. Viitattu 17.8.2021. https://pedaali.fi/wp-content/uploads/sites/14/2019/11/New-Approaches-NOW-Pedaali-2016_verkkoon.pdf.

Jussila, Timo. Louna-Korteniemi, Maria & Käär, Pekka 2017. Turun biologinen museo. Turun museokeskus.

Kaitavuori, Kaija 2021. Museo ja yleisö. Teoksessa Museologia tänään. Pauliina Kinanen (toim.) Suomen Museoliiton julkaisuja 57, 280–293.

KAMU Espoon kaupungin museo 2021. Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilista 2021–22. (Ei julkaistu)

Kiljunen, Riikka 2015. Kuratoinnin historian ja kuraattorin roolin kehityksestä. Aalto-yliopisto. Taiteiden ja suunnittelunkorkeakoulu. Taiteen laitoksen Porin yksikkö. Visuaalisen kulttuurin maisteriohjelma. Taiteen maisterin opinnäyte. Viitattu 11.3.2022. https://aalto-doc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/16595/master_Kiljunen_Riikka_2015.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Laine, Markus. Bamberg, Jarkko & Jokinen, Pekka (toim.) 2007. Tapaustutkimuksen taito. Gaudeamus.
- Lepokorpi, Nina. Kostet, Juhani & Kotivuori, Salme 2009. TURUN LINNA. Päälinnan opas-kirja. Turun museokeskus.
- Levanto M. & Pettersson S. 2004. Valistus, museopedagogiikka, oppiminen. Taidemuseo kohtaa yleisönsä. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino oy.
- Levanto, Marjatta 2020. Suomen museoiden yleisöt. Teoksessa Pettersson, Susanna & Kinanen, Pauliina (toim.) Suomen museohistoria. SKS, 101–102.
- Liulia, Marita 2022. Productions/Tuotantoja. Choosing my religion. Viitattu 17.1.2022. <https://www.maritaliulia.com/productions-cmr>
- Matikka, Leena 2015. Flow – Anna mennä ja onnistu. 2.7 Sosiaalinen flow. Docendo.
- Museolaki 314/2019, 2§. Viitattu 24.3.2022 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190314>
- Pedaali ry 2022. Etusivu. Viitattu 26.5.2022. <https://pedaali.fi/>
- Perälä, Anna 2021. Spektrin värejä valitsemassa. Kulttuuriblogi. WAM. Viitattu 11.3.2022. <https://www.wam.fi/blogit/kulttuuriblogi/spektrin-vareja-valitsemassa>
- Piekkola, Hannu. Suojanen, Otto & Vainio, Arttu 2013. Museoiden taloudellinen vaikuttavuus. Vaasan yliopisto Levón-instituutti.
- Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus, sivut 73-274.
- Ranta, Ritva 2021. Kehittämisen käytännöt. Dialoginen johtaminen. BoD - Books on Demand GmbH.
- Saaranen-Kauppinen, Anita 2020. Laadullinen analyysi. Viitattu 15.10.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=m9C5i8TBGro&t=17s>
- Salmani, Sara 2021. Blogit ja uutiset. Kuukauden vieras. Miksi museo ei puhuttele kaikkia? Viitattu 12.3.2022. <https://ateneum.fi/kuukauden-vieras/sara-salmani-miksi-museo-ei-puhuttele-kaikkia/>

Salonen, Arto 2020. Kooste Museoalan Teemapäiviltä 2020. Osio 3. Unelmia tulevaisuudesta. 29:55–1:07:05. Viitattu 11.3.2022. <https://www.museovirasto.fi/fi/museoalan-kehittaminen/tyokalut-ja-verkostot/museoalan-teemapaivat/kooste-teemapaivilta-2020>

Sorjonen, Hilppa & Sivonen, Outi 2015. Taide- ja kulttuurilaitosten yleisötyön muodot, laajuus ja tuloksellisuus. Cuporen verkkojulkaisuja 27. Viitattu 2.6.2021. <https://www.cupore.fi/images/tiedostot/taidejakulttuurilaitostenyleisotyomuodot17.4..pdf>

Sundberg, Outi. 2010 Kulttuurituottaja museoalalla, Onko hommia? Humak. Opinnäytetyö kulttuurituottaja. THESEUS. Viitattu 17.8.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14208/Sundberg_Outi.pdf?sequence=1

Timonen, Hanna 2013. MIKÄ MOTIVOI YLEISÖTYÖHÖN? Jyväskylä Sinfonian yleisötyötoiminta 1990-luvulta nykypäivään. Pro gradu -tutkielma. Musiikkitiede. Jyväskylän yliopisto.

Torberg, Leena & Venäläinen, Päivi (toim.) 2008. Kulttuuriperintö ja oppiminen. Gummerus.

Turun kaupunginteatteri 2022. Turun kaupunginteatterin historia. Viitattu 27.2.2022. <https://teatteri.turku.fi/turun-kaupunginteatteri/tietoa-teatterista/turun-kaupunginteatteri-ennen-ja-nyt/turun>

Turun kaupunki 2021g. Vapaa-aikatoimiala. Viitattu 17.6.2021. <https://www.turku.fi/organisaatio/toimialat/vapaa-aikatoimiala>

Turun kaupunki 2018a. Turun kaupunkistrategia. Turku 2029 – pohjoisen Itämeren kiinnostavin kaupunki. Viitattu 28.1.2022. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/kaupunkistrategia_2018.pdf

Turun kaupunki 2018b. Strategiset ohjelmat. Viitattu 28.1.2022. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/strategiset_ohjelmat_v2.1.pdf

Turun kaupunki 2020. Strateginen sopimus. Viitattu 12.3.2022. <https://ah.turku.fi/liikunta/2020/1208011x/Images/1889993.pdf>

Turun kaupunki 2021a. Organisaatio. Viitattu 16.9.2021. <https://www.turku.fi/organisaatio>

Turun kaupunki 2021b. Turun kaupungin hallinnollinen organisaatio. Viitattu 30.5.2022. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/turun_kaupungin_hallinnollinen_organisaatio.pdf

Turun kaupunki 2021c. Museopalvelut. Viitattu 18.5.2021. <https://www.turku.fi/organisaatio/palvelukokonaisuudet/vapaa-aikatoimiala/museopalvelut>

Turun kaupunki 2021d. Pormestariohjelma. Viitattu 12.3.2022. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/pormestariohjelma_2021_suomi_web.pdf

Turun kaupunki 2021e. Turku kokooa näkemyksiä kaupungin yhteiseksi kulttuurilupaukseksi 2029. Viitattu 1.2.2022. https://www.turku.fi/uutinen/2021-11-12_turku-kokooa-nakemyksia-kaupungin-yhteiseksi-kulttuurilupaukseksi-2029

Turun kaupunki 2021f. Vapaa-ajan palvelukokonaisuuden organisaatio. Viitattu 30.5.2022. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/vapa_organisaatio_2021_fi.pdf

Turun kaupunki 2022a. Historian ja tulevaisuuden museo. Uudenlainen museo Turkuun. Viitattu 19.2.2022. <https://www.turku.fi/historian-ja-tulevaisuuden-museo/uudenlainen-museo-turkuun>

Turun kaupunki 2022b. Kärkihankkeet. Viitattu 1.2.2022. <https://www.turku.fi/karkihankkeet>

Turun kaupunki 2022c. Kimmoke-ranneke. Viitattu 7.3.2022. <https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/kimmoke-ranneke>

Turun kaupunki 2022d. Elämyspolku. Viitattu 4.5.2022. <https://www.turku.fi/paivahoito-ja-koulutus/perusopetus/opetus/kulttuuripolku-ja-kulttuuripihat-1>

Turun kaupunki 2022e. Kaupunkistrategia. Viitattu 4.5.2022. <https://www.turku.fi/strategia>

Turun kaupunki 2022f. Vapaa-ajan palvelukokonaisuus. Toimintasuunnitelma 2022. Viitattu 4.5.2022. <https://ah.turku.fi/kulnuolk/2021/0930002x/Images/2017834.pdf>

Turun museokeskus 2015. Vuosikertomus. Pedagoginen toiminta. Viitattu 11.3.2022. https://issuu.com/kulttuuriaturussa/docs/museokeskus_hallinto_vuosikertomus2/11

Turun museokeskus 2021. Strategia 2025. Versio 2.0. 11.11.2021. Ei julkaistu.

Turun museopalvelut 2022a. Museopalveluiden vastuualue suunnitelmat. Ei julkaistu.

Turun museopalvelut 2022b. Museokohteiden asennekärjet. Ei julkaistu.

Väärä, Seija 2013. Opastaako teillä museolehtori? Teoksessa Museo matkalla huomiseen. Turun museokeskuksen vuosikirja ABOA 73-74, 2009–2010, sivut 62–80.

Väyrynen, Mika 2022. Turun museopalveluiden näyttely- ja yleisötyön ohjelma 2020–2025. Yleisötyön yleiset periaatteet. Ei julkaistu

Vuorio, Leena & Viitaharju, Johanna 2018. Luostarinmäki. Turun museokeskus.

Wacomka 2022. 3d abstrakti vääristynyt outo muoto, outo asia, keinotekoinen esine eristetty valkoisella taustalla. Viitattu 27.3.2022. <https://fi.depositphotos.com/stock-photos/weird-anomaly.html?qview=289895722>

Vilkkä, Hanna 2021. Tutki ja kehitä. PS-kustannus, Jyväskylä.

Liite 1.

YLEISÖTYÖ ESIIN

Turun kaupungin museopalveluiden yleisötyön näkyväksi tekeminen ja määrittely organisaation sisällä

Tuula Hänninen, Mika Väyrynen ja Minna Hautio

TARVE

Olemme Suomen suurin museo-organisaatio, johon kuuluu hyvin erilaisia ja erikokoisia kulttuurihistoriallisia museoita, taidemuseo ja luonnontieteellinen museo. Tämän kokonaisuuden yleisötyö on hyvin monipuolista. Teemme yleisötyötä yhtenä tiiminä kaikissa museo-organisaation kohteissa. Tällaista pakettia ei ole missään muualla.

- Mitä yleisötyö tarkoittaa Turun museopalveluissa?
- Mikä on keskeistä?
- Miten yleisötyön ohjelma vastaa käytäntöä?
- Mikä toimii?
- Mikä ei toimi?
- Mitkä ovat yleisötyön keskeiset työkalut?

TOIMENPITEET:

- Webropol-kysely
- Työpajat
- Haastattelu
- Vertailuarviointi

TAVOITE JA TULOKSET:

- Yleisötyön sisällön selkeyttäminen organisaatiolle ja itsellemme
- Malli, jota voi helposti näyttää muille
- Opinnäytteen valmistuminen viim. 31.3.2022.

tuula.hanninen@humak.fi

Liite 2.

Turun kaupungin museopalveluiden yleisötyön
näkyväksi tekeminen ja määrittely organisaation sisällä.

POHJUSTAVA KYSELY Kesäkuu 2021

TYÖN SISÄLTÖ

1. Miten määrittelisitte termin "yleisötyö" museoympäristössä? Vastatkaa
omin sanoin.

_____

2. Mitä mieltä olette seuraavista Turun museopalveluiden yleisötyötä
koskevista väittämistä? Valitkaa mielipidettänne lähimpänä oleva vaihtehto.

	1 Täysin samaa mieltä	2 Osittain samaa mieltä	3 En osaa sanoa	4 Osittain eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Museotoimipaikkojen yleisötyön vastuuhenkilöistä tulee luopua niin, että koko yksikkö vastaa yhdessä kaikkien toimipaikkojen yleisötarjonnasta	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyöyksikön henkilöstömäärä on riittävä	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyöyksikön ammattiosaaminen on riittävää	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyöyksikön tehtävät ja vastuut ovat selkeät	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyöyksikön tehtävät ja vastuut ovat tasapuoliset	☐	☐	☐	☐	☐

	1 Täysin samaa mieltä	2 Osittain samaa mieltä	3 En osaa sanoa	4 Osittain eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Yleisötyöhön tulisi sitouttaa enemmän organisaation kaikkia työntekijöitä	☐	☐	☐	☐	☐
Yleisötyön tulisi jalkautua enemmän museorakennusten ulkopuolelle	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvät digitaaliset palvelut ovat yleisötyön elinehto	☐	☐	☐	☐	☐
Museoiden yleisötarjonnan tulee houkutella enemmänkin matkailijoita kuin palvella paikallisyhteisöjen vapaa-ajan tarpeita	☐	☐	☐	☐	☐

3. Mikä nimi sopisi mielestänne parhaisten kuvaamaan yksikköämme?

- ☐ Yleisötyöyksikkö
- ☐ Pedagogiikkayksikkö
- ☐ Tapahtumayksikkö
- ☐ Jokin muu, mikä? _____

4. Mitkä asiat mielestänne ovat Turun museopalveluiden yleisötyöyksikön keskeisiä vahvuuksia tällä hetkellä? Vastatkaa omin sanoin.

_____

5. Mikä tai mitkä asiat ovat mielestänne Turun museopalveluiden yleisötyöyksikön keskeisiä heikkouksia tällä hetkellä? Vastatkaa omin sanoin.

_____

STRATEGINEN TUKI

6. Oletteko perehtynyt Turun museopalveluiden näyttely- ja yleisötyön ohjelmaan 2020-2025? Mikäli olette, voitte valita vaihtoehdoista kaikki ne, jotka sopivat kokemukseenne.

- ☐ Olen ollut mukana tekemässä ohjelmaa
- ☐ Olen perehtynyt esimieheni ja yksikköni kanssa
- ☐ Olen perehtynyt vastuualuepalaverissa (vanha yksikköpalaveri)
- ☐ Olen perehtynyt henkilöstökokouksessa
- ☐ Olen perehtynyt itsenäisesti
- ☐ En ole perehtynyt juurikaan

7. Miksi ette ole juurikaan tutustunut Turun museopalveluiden näyttely- ja yleisötyön ohjelmaan 2020-2025? Vastatkaa omin sanoin.

_____

8. Olette perehtynyt Turun museopalveluiden näyttely- ja yleisötyön ohjelmaan 2020-2025 ainakin jonkin verran. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

	1 Täysin samaa mieltä	2 Osittain samaa mieltä	3 En osaa sanoa	4 Osittain eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Ohjelma on tärkeä ja tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelma on selkeä ja johdonmukainen	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelma on tarpeeksi konkreettinen	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelma tukee ja ohjaa henkilökohtaista työtäni	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelma tukee ja ohjaa yksikkömme työtä	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelma on suunniteltu sopivalle aikavälille	☐	☐	☐	☐	☐
Ohjelman ovat valmistelleet oikeat henkilöt	☐	☐	☐	☐	☐

9. Oletteko perehtynyt Turun museokeskuksen voimassa olevaan strategiaan (2025)? Mikäli olette, voitte valita vaihtoehdoista kaikki ne, jotka sopivat kokemukseenne.

- ☐ Olen perehtynyt esimieheni ja yksikköni kanssa

- ☐ Olen perehtynyt vastuueluepalaverissa (entinen yksikköpalaveri)
- ☐ Olen perehtynyt henkilöstökokouksessa
- ☐ Olen perehtynyt itsenäisesti
- ☐ En ole perehtynyt juurikaan

10. Miksi ette ole tutustunut voimassa olevaan Turun museokeskuksen strategiaan (2025)? Vastatkaa omin sanoin.

_____

11. Olette perehtynyt voimassa olevaan Turun museokeskuksen strategiaan (2025) ainakin jonkin verran. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

	1 Täysin samaa mieltä	2 Osittain samaa mieltä	3 En osaa sanoa	4 Osittain eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Strategia on tärkeä ja tarpeellinen	☐	☐	☐	☐	☐
Strategia on selkeä ja johdonmukainen	☐	☐	☐	☐	☐
Strategia on tarpeeksi konkreettinen	☐	☐	☐	☐	☐
Strategia tukee ja ohjaa henkilökohtaista työtäni	☐	☐	☐	☐	☐
Strategia tukee ja ohjaa yksikkömme työtä	☐	☐	☐	☐	☐
Strategia on suunniteltu sopivalle aikavälille	☐	☐	☐	☐	☐
Strategian ovat valmistelleet oikeat henkilöt	☐	☐	☐	☐	☐

VIESTINTÄ

12. Miten koette seuraavat väittämät yleisötyöyksikön sisäisestä viestinnästä?

1 Täysin samaa mieltä	2 Osittain samaa mieltä	3 En osaa sanoa	4 Osittain eri mieltä	5 Täysin eri mieltä

	1 Täysin samaa mieltä	2 Osittain samaa mieltä	3 En osaa sanoa	4 Osittain eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Työssäni ei voi erottaa sisäistä ja ulkoista viestintää toisistaan	☐	☐	☐	☐	☐
Turun museopalveluissa on mm. organisaatiomuutosten yhteydessä vaihdeltu käsitteitä yksikkö, tiimi, palvelualue, toimipaikka jne. Samat termit tulisi olla käytössä sekä ulkoisessa että sisäisessä viestinnässä	☐	☐	☐	☐	☐
Viestintävastuut yksikössämme ovat selkeät	☐	☐	☐	☐	☐
Yksikkömme sisäinen viestintä on riittävää	☐	☐	☐	☐	☐
Yksikkömme sisäinen viestintä on selkeää	☐	☐	☐	☐	☐
Yksikkömme sisäinen viestintä on tasa-arvoista	☐	☐	☐	☐	☐
Yksikkömme sisäinen viestintä on kunnioittavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Viestintäosaaminen on yksikössämme riittävää	☐	☐	☐	☐	☐
Tekniset viestintävälineet yksikössämme ovat kunnossa	☐	☐	☐	☐	☐

13. Miten koette seuraavat väittämät Turun museopalveluiden sisäisestä viestinnästä?

	1 Täysin samaa mieltä	2 Osittain samaa mieltä	3 En osaa sanoa	4 Osittain eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Viestintävastuut organisaation sisällä ovat selkeät	☐	☐	☐	☐	☐
Organisaation sisäinen viestintä on riittävää	☐	☐	☐	☐	☐
Organisaation sisäinen viestintä on selkeää	☐	☐	☐	☐	☐
Organisaation sisäinen viestintä on tasa-arvoista	☐	☐	☐	☐	☐
Organisaation sisäinen viestintä on kunnioittavaa	☐	☐	☐	☐	☐

TYÖN ARVOSTUS JA TYÖHYVINVOINTI

14. Valitkaa mielipidettänne lähimpänä oleva vaihtoehto

	1 Täysin samaa mieltä	2 Osittain samaa mieltä	3 En osaa sanoa	4 Osittain eri mieltä	5 Täysin eri mieltä
Koen tekeväni yhteiskunnallisesti merkityksellistä työtä	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunta arvostaa työtäni	☐	☐	☐	☐	☐
Organisaationi johto arvostaa ja tukee työtäni	☐	☐	☐	☐	☐
Organisaationi työntekijät arvostavat ja tukevat työtäni	☐	☐	☐	☐	☐
Yksikköni arvostaa ja tukee työtäni	☐	☐	☐	☐	☐
Palkkani on riittävä työni vaativuuteen nähden	☐	☐	☐	☐	☐

15. Listatkaa seuraaviin tekstikenttiin satunnaisessa järjestyksessä kolme työnhyvinvointianne eniten vahvistavaa tekijää yleisötyöyksikössä tällä hetkellä. Vastatkaa omin sanoin.

1.
2.
3.

16. Listatkaa seuraaviin tekstikenttiin satunnaisessa järjestyksessä kolme työnhyvinvointianne eniten heikentävää tekijää yleisötyöyksikössä tällä hetkellä. Vastatkaa omin sanoin.

1.
2.
3.

Liite 3.

4. Mitkä asiat mielestänne ovat Turun museopalveluiden yleisötyöyksikön keskeisiä vahvuuksia tällä hetkellä? Vastatkaa omin sanoin.

12 X OSAAMINEN:

Ammattimainen henkilökunta
Ammattitaito
Digiosaaminen
Henkilöstön monipuolinen osaaminen
Moniammatillinen työyhteisö, jossa osaajia biologista tuottajiin ja taidehistorioitsijoihin
Osaajia ja asiantuntevuutta on laajalti
Sisältöosaaminen
Talon sisäinen osaaminen laidasta laitaan ja osa-aikatyöntekijöiden ammattitaito
Vahva substanssiosaaminen ja ymmärrys museoalasta

9 X YHTEISTYÖ- JA HENKI:

Avoimuus ja uskallus puhua rohkeasti asioista, jotka vaivaavat mieltä
Halu jakaa vastuuta ja tehdä yhdessä esim. mennä auttamaan toisiamme eri yksiköiden tapahtumiin
Hyvä yhteishenki
Hyvät tyypit
Joustavuus
Kollegiaalisuus, jossa tuemme kaveria. Salliva ilmapiiri, jossa saa ehdottaa, luoda ja kokeilla, eikä pieleenmeno ole niin vakavaa
Yhteistyö tuttujen yhteistyökumppanien kanssa ja yksikön sisällä, jossa saa apua pyydettyäessä
Yhteisö on turvallinen
Yksikön jäsenet luottavat toistensa osaamiseen ja vastuunkantoon.

8 X INNOTUNUT ROHKEUS:

Heittäytymiskyky, muuntautumiskyky ja rohkeus
Innostuneisuus ja innovatiivisuus
Innostus ja halu lähteä kokeilemaan uusia tapoja kohdata yleisö ja jonka esimiehet mahdollistavat
Innovatiivisuus ja tekemisen meininki
Intohimo, jossa vahva ammattietiikka tuoda tärkeiksi kokemia asioita yleisölle
Rohkeus kokeilla uusia asioita ennakkolulottomasti ja uskallus mennä epämuokavuusalueelle kuten osallistua uusiin juttuihin esim. videosisältöjen luomiseen
Tekemisen into ja motivoituneisuus

6 X LUOVUUS:

Ideoita löytyy joka lähtöön
Luova hulluus
Luovuus

3 X TAPAHTUMAT

Laaja-alainen ja mielenkiintoinen ohjelma ja sisältö
Opastukset ja vakiintuneet tapahtumat esim. lasten viikonloput, ilta pimeässä linnassa, kauhukierrokset, pääsiäis- & joulutapahtumat sekä uusien tapahtumien luominen esim. barokkidisko, WAMbience, queer-opastukset jne.
Yhteistyössä tehdyt tapahtumat

Liite 4.

[31.8.2021 12.17] Hänninen Tuula

Turun museopalveluiden yleisötyön näkyväksi tekeminen ja määrittely organisaatiomme sisällä

Laitankin tänne ensi viikon työpaja ohjelman niin ei tarvitse etsiä erikseen jokaista, joka meidän yksikköön tällä hetkellä kuuluu. Eli tiistaina 7.9 kokoonnumme Turun linnan Bryggmann-saliin, jossa jatketaan yksikkömme sisäistä kehittämistä ensimmäisen työpajan voimin.

9:00 Kahvi ja sämpylä. Mahdolliset tarvittavat esittelyt jne.

Kesäkuussa tehdyn alustavan kyselyn läpikäynti (anonymiteetti säilyy edelleen)

Tehtävä

10:00 Tauko

Tehtävän purku

Keskustelua

Mitä seuraavissa työpajoissa ja milloin.

11:00 -12:00 Muut yleisötyöyksikön asiat.

Voidaan mennä ehkä tämän jälkeen yhteislounaalle, ketkä pääsee, mutta tämä sitten jo omakustanteinen.

Nauhoitan työpajan (todennäköisesti omalla puhelimellani), koska työpajassa käytävä keskustelu on tutkimusaineistoa opinnäytteelleni. Otan myös muutaman kuvan, mutta en välttämättä mitään naamakuvia tms. Kuvista saa toki kieltäytyä. Materiaalia tulen käyttämään ainoastaan omassa opinnäytteessäni.

Liite 5.

[1.10.2021 14.53] Hänninen Tuula

Paras yleisötyö ikinä!

Tiistaina 5.10 klo 9-12 on yksikköpalaveri Kuralan Kanalassa. Aloitetaan järjestyksessään toisella yleisötyön kehittämistyöpajalla klo 9-11, jonka jälkeen käymme taas muita asioita läpi.

Aloitamme kahvilla ja pikku purtavalla, jonka jälkeen käydään läpi kotitehtävä eli mielenosoituskyllit. (ohje vielä alla jos joku ei ole nähnyt)

Päivän agendana on pohtia, **mitä haluamme Turun museopalveluiden yleisötyön olevan? Mihin ajatuksiin, arvoihin ja ytimeen se pohjaa? Mitkä ovat keskeisiä työtehtäviä ja työn sisältöjä? Kenelle teemme? Miksi teemme? Mitä haluamme tekemisellämme saavuttaa, vaikuttaa, muuttaa tai parantaa?**

Voi olla, että emme ehdi ihan kaikkia teemoja käsitellä. Ryhmäkeskustelua ainakin on luvassa.

Kanala on varattu meille klo 13 saakka, joten siinä ehtii vielä lounastaa.

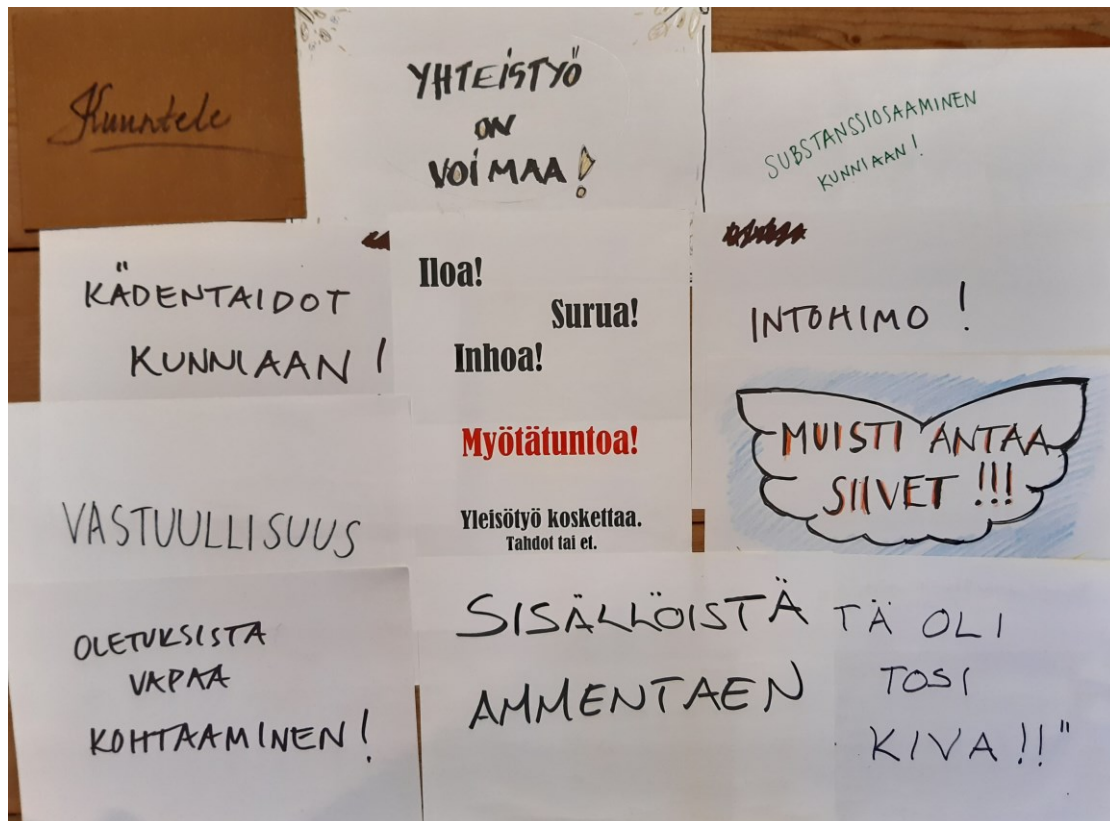
HUOM! Jokainen yleisötyöyksikössä tällä hetkellä töissä oleva on tervetullut mukaan!

Jos kysyttävää niin laittakaa vain Teams-postia, sähköpostia tai voi soitellakin!

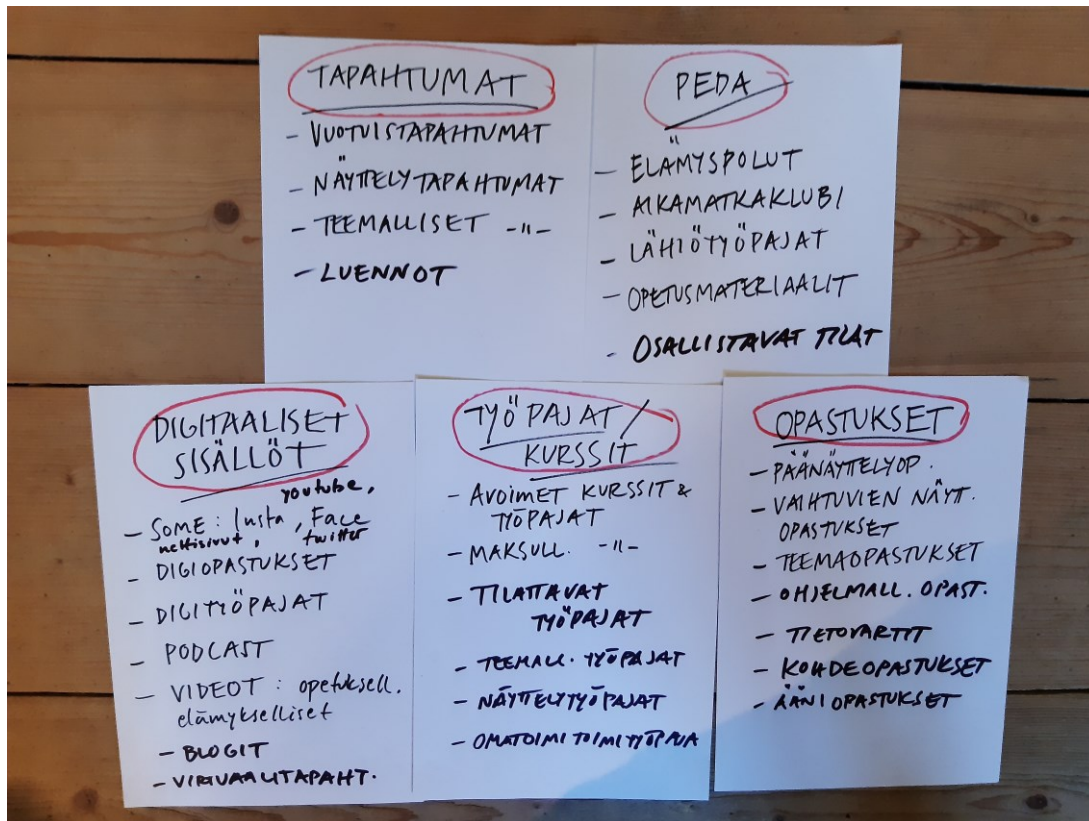
Nähdään tiistaina!

Koti/työtehtävä seuraavaksi kerraksi: Tee mielenosoituskylltti! Ulkomuoto ja koko voivat olla mitä vain itse haluat. Kirjoita/kuvaa/kuvita kyllttiin sinulle tärkein yleisötyön ajatus, idea, filosofia tms. joka on niin tärkeä, että tahdot huutaa sen koko maailmalle niin, että joka ikinen sisästäisi ajatuksen. Ajatus voi olla omasi, yleisöltä/asiakkaalta esiin tullut oivallus, jonkun museoalan gurun/minkä tahansa gurun esiin tuoma, tullut esiin maailmalla matkatessa, seminaarissa, jossakin muussa museossa jne. jne. Ilmaise ajatuksesi kylltissä ytimekkäästi! Ruoditaan jokaisen kylltin ydintä enemmän ja syvällisemmin sitten yhdessä. Jokainen saa pitää oman kylltinsä työpajan jälkeen.

Liite 6.

Liite 7.

Liite 8.

Hei kaikki YTYläiset!

Jatkamme yleisötyön kolmannessa työpajassa strategioiden ja organisaation hallintokiemuroiden parissa. Strategia on yrityksen/organisaation selkäranka ja ydin. Mutta mitä tapahtuu, kun oman organisaation strategiaan vaikuttaa kaksi laajempaa strategiaa ja oman organisaation strategian alla on vielä yksikön oma ohjelma. Onko järkeä vai ei? Missä on järkeä ja missä ei? Miten tähän pitäisi suhtautua ja mitä jää käteen? **Aloitamme WAM in kirjastossa 30.11 klo 9** ja jatkamme tällä kertaa 11.30 saakka, jonka jälkeen käymme läpi ajankohtaiset yksikön asiat.

Ennen työpajaa:

Tehtävä 1: O-asemalta löytyy viime työpajassa kootut mielenosoituskyllit parhaasta yleisötyöstä ikinä ja post-it laput, joissa pohdintoja meidän ja muiden tekemän yleisötyön eroista. Pohdi näitä ajatuksia ja lisää oman pohdintani jatkeeksi asioita, joista voisimme muodostaa yleisötyömme ydinajatuksen tai -ajatuksia, kaikkea toimintaamme läpileikkaavat arvot. Voit myös lisätä kommenttityökalulla (valitse tekstistä sana tai kohta ja klikkaa oikeaa hiiren painiketta, josta avautuu valikko ja alimmaisena "uusi kommentti") huomiota muiden ajatuksista tyyliin "just näin, samaa mieltä jne." **Huom! Laita kommentit O-asemalta löytyvään tiedostoon** \\adturku.fi\jaot\Kulttuuri\Museokeskus\Kulttuurin välittäminen\Pedagogia ja tapahtumat\Yleisötyön näkyväksi tekeminen ja määrittely\Työpajojen tuotokset\30.11, 29.11 mennessä, jotta kaikkien ajatukset/kommentit tulee samaan tiedostoon. Pyri olemaan kirjallisissa ilmaisussasi ytimekäs.

Tehtävä 2: Tutustu yleisötyön (Huom. vain yleisötyön, ei näyttelyiden) ohjelman yleisiin periaatteisiin hieman tarkemmin ja kommentoi taralapputyökalulla (klikkaa ylhäältä palkista kommentit ja sieltä keltainen "taralappu") vähintään yhtä asiaa, joka tukee selkeästi toimintaamme ja joka tulee säilyttää ohjelmatekstissä. Käytä tässä apuna ajatuksia, joita heräsi pohtiessasi arvojamme ja ydintämme. Kommentoi myös asia/lause/ajatus, joka ei toimi, jää epäselväksi, on liian abstrakti, ei sovi ohjelmaamme tms. **Merkitse nämä myös O-asemalta**

löytyvään ohjelmaan\\adurku.fi\jaot\Kulttuuri\Museokeskus\Kulttuurin välittäminen\Pedagogia ja tapahtumat\Yleisötyön näkyväksi tekeminen ja määrittely\Työpajojen tuotokset\30.11 kommentteina 29.11 mennessä. Minun kommenttini ovat siellä jo esimerkkeinä. Käydään sitten museokohtaisia ohjelmia vielä läpi yhdessä itse työpajassa, jos ehdimme.

Toivottavasti ehditte tehdä tehtävät ennen työpajaa näin viikossa. Tiedän ja ymmärrän, että kaikilla on kiire, mutta vaikka vain toisenkin tehtävän tekeminen auttaa eteenpäin. Näitä voi pohtia ja tehdä myös yhdessä, jos työkaveri sopivasti vieressä. Ja mikäli jotain epäselvää niin kysykää rohkeasti.

Ohjelma 30.11:

9.00 Tehtävän 1 purku. Aamukahvia ja pientä purtavaa voi ottaa työskentelyn oheen.

9.30 Turun kaupunkistrategia, Tuula esittelee koottuja paloja

9.45 Vapaa-aikatoimialan strategia, Tuula esittelee koottuja paloja

10.00 Museon strategian läpikäyminen

10.15 Tauko

10.20 Yleisötyön ohjelman läpikäyminen ja tehtävän 2 purku.

11.30 Lopetus ja muut yksikön yhteiset asiat.

Kutsu on lähetetty kaikille yleisötyötiimissä, mutta mikäli työkiireet estävät tulemisen niin ymmärrettävää. O-
asemalla on nyt kootusti kaikki matsku, mitä olemme työpajoissa työstäneet, joten siellä voi käydä tsekkaile-
massa juttuja.

Nähdään tiistaina!

Liite 9.

Haluaisitko jakaa ajatuksia museoiden yleisötyöstä ja sen kehittämisestä?

KAMU Espoon kaupunginmuseo kartoittaa verkkokyselyllä suomalaisten museoiden kokemuksia ja näkemyksiä kirjatusta yleisötyöpolitiikasta. Kyselyllä selvitetään myös, miten kestävä kehitys, osallisuus ja moninaisuus sekä vaikuttavuuden mittaaminen huomioidaan museoiden yleisötyössä.

Kysely on osa KAMU Espoon kaupunginmuseon Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilista -projektia, jonka tavoitteena on luoda toimintamalli kulttuuriperintöorganisaatioiden kestävä ja yhteiskunnallisesti vaikuttavan yleisötyön kehittämisen tueksi. Toivomme toimintamallin johtavan yhdessä kehittämisen ja hyvien käytäntöjen jakamisen lisääntymiseen museoiden välillä. Toimintamalli julkaistaan verkossa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi keväällä 2022. Projekti on saanut ammatillisten museoiden innovatiivisiin hankkeisiin tarkoitettua avustusta Museovirastolta.

Vastaathan kyselyyn 24.10. mennessä osoitteessa <https://link.webropol.com/s/kestavajavaikuttavayleisotyö>

Kysely on suunnattu kaikille museoille. Toivomme, että vastaat kyselyyn oman organisaatiosi näkökulmasta. Kyselyn kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse vastata, jos ne eivät tunnu oleellisilta oman organisaatiosi kannalta. Voit halutessasi keskeyttää kyselyyn vastaamisen ja palata siihen myöhemmin. Kiitos osallistumisesta!

Lisätietoja

projektikoordinaattori Helena Heikkilä, helena.heikkila@espoo.fi, p. 0438267893

Liite 10.

Hei,

ja tervetuloa tutustumaan Yleisötyöpolitiikan muistilistan työversioon ja KAMU Espoon kaupunginmuseon Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilista -hankkeeseen tiistaina 14.12. klo 9.30-11!

Tämä kutsu tulee nyt Tuulan kautta, sillä hän lupasi ystävällisesti lähettää tämän eteenpäin kaikille kiinnostuneille siellä Turun yleisötyöyksikössä.

Hienoa päästä keskustelemaan aiheesta kanssanne, toivottavasti mahdollisimman moni ehtii mukaan!

Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilista -hankkeen puolesta
ystävällisin terveisin,

Helena Heikkilä

Projektikoordinaattori / Kestävän ja vaikuttavan yleisötyön muistilista -hanke

+358 43 8267 893

helena.heikkila@espoo.fi

KAMU Espoon kaupunginmuseo

Ahertajantie 5, Tapiola

Postiosoite: PL 3250

02070 ESPOON KAUPUNKI

espookaupunginmuseo.fi

Liite 11.

5. TYÖPAJA 25.1.2022 ~~Turun linnan Bryggman-Sali~~ Teams-palaveri

9.00 Yleisötyöohjelma kommentteineen

9.25 Tauko

9.30 Pienryhmätehtävä 1 (Orientaatio)

9.45 Tehtävän purku

9.55 Tauko

10.00 Pienryhmätehtävä 2 (Professio ja tulevaisuuden haasteet)

10.30 Tehtävän purku

10.40 Tauko

10.45 Pienryhmätehtävä 3 (Muoto)

10.55 Tehtävän purku

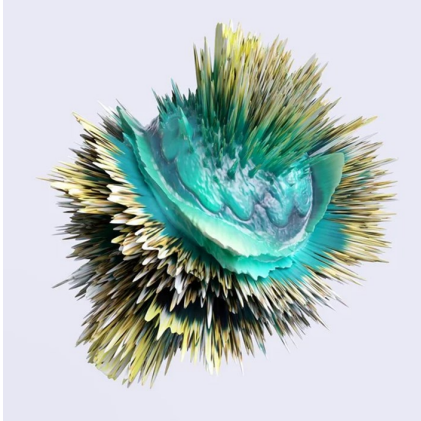
11.05 Yhteenveto koko yleisötyön määrittelyn prosessista, palautespeksit ja jatkoehdotuksia.

11.30 Muut yksikköpalaverin ajankohtaiset asiat

Liite 12.

Pienryhmätehtävä 1, Ryhmä 1 Orientaatio 15 min.

Taidekokoelmahankinta!

Objekti on siis lisätty kokoelmaan, digitoitu Finnaan ja siitä on tehty 3D mallinnos. Objektia on jouduttu konservoimaan. Näyttelytyöryhmä on asettanut objektin esille ja suunnitellut sille optimaalisen saavutettavuuden mm. tekstien ja esteettömyyden osalta. Asiakaspalvelu kuitenkin kertoo, että objekti ei ole oikein saanut huomiota. Apuun kutsutaan yleisötyö!

Mikä objekti on?

- Suurikokoinen, kolmiulotteinen veistos, uusiomuovia.
- Taiteilija: Kansainvälisesti menestynyt turkulainen nuori, innovatiivinen nykyaiteilija
- Nimi: Splash, 2022

Mihin yksikköön se on laitettu esille?

- Biologisessa museossa

Liite 13.

Pienryhmätehtävä 2 Profession ja tulevaisuuden haasteet 30 min.

Pohtikaa ja kirjatkaa ylös, mitä Turun museokeskuksen yleisötyön professio on?

”Professio on vahvan ja arvostetun yhteiskunnallisen aseman saavuttanut ammatti. Profession asema perustuu todelliseen tai väitettyyn erikoisosaamiseen” Lähde: WIKIPEDIA

Muotoilkaa pohdintanne mahdollisimman ytimekkäiksi, ideaalina yksi sana/lause ilmaisee yhden ammatillisen erikoisosaamisen.

Voitte käyttää apuna varsinkin 5.10 luotuja työpajatuotoksia ja pohdintoja.

Pohtikaa mitkä ovat tulevaisuuden yleisötyön haasteita? Tuleeko professio mahdollisesti muuttumaan?

Liite 14.

[15.3 14.10] Hänninen Tuula

Yleisötyön ylimääräinen ja viimeinen kehittämistyöpaja.

Vielä kerran kokoonnumme tämän aiheen äärellä tiistaina 22.3 klo. 9.30-12 Turun linnan Bryggman-salissa lähikokouksen merkeissä.

En laita mitään alustavaa tehtävää/kommentoitavaa, mutta varautukaa pienryhmätyöskentelyyn profession äärellä edelleen. Tehtäväni työpajassa tulee käsittelemään tavalla tai toisella yleisötyön koulutusta ja osaamista ajatuksella **Millainen olisi Turun museokeskuksen kuvitteellinen yleisötyön koulutusohjelma?** Mitä opintokokonaisuuksia siitä löytyisi? Mitä kaikkea osaamista meidän yksiköllä olisi hyvä olla olemassa, jotta yleisötyö olisi parasta mahdollista juuri meidän organisaatiossa. Ei kuitenkaan ajatuksella, että jokaisen yksikön työntekijän tulisi osata henkilökohtaisesti kaikki esiin tulevat kokonaisuudet. **Emme ole luomassa yleisötyön yleisneroa, vaan yksikömme kokonaisprofessiota.** Jos ehtii, tätä voi jo alustavasti muhustella yksin tai kollegan kanssa. Varataan tähän pajailuun korkeintaan pari tuntia, jonka jälkeen vähintään se puoli tuntia Erasmus asioita. Palautekeskustelua ei pajailusta ole vaan lähetän vielä kaikille anonyymien Webropol-palautekyselyn pajan jälkeen.

Ja mikä tärkeintä, **museo kustantaa lounaan Juhana Herttuan kellarissa klo 12 alkaen.** Meille on varattuna vanha keittiö-tila.1f963_bowlwithspoon Jos kysyttää niin laittakaa viestiä vaan tähän tai henk.koht. Nähdään viikon päästä Turun linnassa!

Liite 15.

Palautekysely Yleisötyöyksikölle työpajoista syksy 2021 - kevät 2022

TYÖPAJOJEN VIESTINTÄ

1. Oliko viestintä työpajojen sisällöistä ja aikatauluista mielestänne selkeää?

- ☐ 1. Erittäin selkeää
- ☐ 2. Tarpeeksi selkeää
- ☐ 3. Ei tarpeeksi selkeää, koska _____

2. Saitteko tiedon työpajojen sisällöistä, ennakotehtävistä ja aikatauluista hyvissä ajoin, jotta ehditte valmistautua tulevaan työpajaan?

- ☐ 1. Aina ajoissa
- ☐ 2. Useimmiten ajoissa
- ☐ 3. Usein jopa liian aikaisin
- ☐ 4. Usein liian myöhään

TYÖPAJOJEN SISÄLTÖ

3. Käsiteltiinkö työpajoissa mielestänne yleisötyömme profession kannalta oikeita kokonaisuuksia?

- ☐ 1. Kyllä
- ☐ 2. Osittain
- ☐ 3. Ei juurikaan, koska _____

4. Olivatko työpajojen tehtävät mielenkiintoisia?

- ☐ 1. Kyllä
- ☐ 2. Useimmiten

☐ 3. Eivät juurikaan, koska _____

5. Mikä työpaja oli mielestänne paras? Miksi?

☐ 1. Alustavan kyselyn purku 7.9, koska _____

☐ 2. Paras yleisötyö ikinä! 5.10, koska _____

☐ 3. Strategiat ja ohjelmat 20.11, koska _____

☐ 4. KAMUn tapaaminen 14.12, koska _____

☐ 5. Profession muotoilua 25.1, koska _____

☐ 6. Koulutus ja osaaminen 22.3, koska _____

TUULA TYÖPAJOJEN VETÄJÄNÄ

6. Kohteliko Tuula työpajoihin osallistujia mielestänne tasavertaisesti?
Saiko kaikki mielipiteensä kuuluviin?

☐ 1. Kyllä, aina

☐ 2. Kyllä, useimmiten

☐ 3. Ei, koska _____

7. Millainen ilmapiiri työpajoissa mielestänne vallitsi työryhmäläisten kesken? Vastatkaa omin sanoin.

_____

8. Millä enintään kolmella adjektiivilla kuvailisitte Tuulaa työpajojen vetäjänä?

1.	
2.	
3	

LOPPUTULOS

9. Oliko työpajojen anti mielestänne tärkeää käytännön työnne kannalta?

- ☐ 1. Kyllä. Keskusteluista ja työskentelystä oli paljon hyötyä
- ☐ 2. Keskusteluista ja työskentelystä oli jonkin verran hyötyä
- ☐ 3. Ei. Keskustelut ja työskentely olivat suurelta osin ajanhukkaa
- ☐ 4. En osaa vielä sanoa. Hyöty saattaa näkyä vasta viiveellä

10. Voitte vielä halutessanne kertoa avointa palautetta Tuulalle. Ruusuja, risuja, mitä jäit kaipaamaan, oliko jotain erityisen onnistunutta tms.?
